

ПЛАСТОВИЙ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

ШЛЯХ

Ч.1-2 (173-174) 2013

П Л А С Т О В И Й Ш Л Я Х

ч. 1–2 (173–174) 2013

ЗМІСТ

ВІД РЕДАКЦІЇ

Любомир Онишкевич Чому ми видаємо подвійне число? 3

ОФІЦІЙНЕ

Звіт голови Головної Пластової Булави 4

Звіт Головної Пластової Ради 8

Звіт діловода розвитку Пласту в країнах Європи 12

ДУМКИ СТАРОГО ВОВКА

Старий Вовк Ще про Пласт і скавтинг' 20

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

Марина Атрохова Різдво єднає Україну 22

Іван Дмитрів Юнацький табір «Пластова Присяга, дорога довжиною в життя» 24

Іванна Яремко Новацький табір «Коли ще звірі говорили» 25

Аня Прочитанська Зимовий табір «Під Говерлою» 26

Марина Шелудешева Ще один табір «Різдвяна подорож» відбувся у Карпатах... 29

Тарас Зень 13-й Крайовий Пластовий З'їзд в Україні 31

Олександр Воловенко Донецькі пластуни пройшли шляхами Сіверщини 32

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

Тарас Зень Золотий голос України в Америці..... 34

Левко Хмельковський Роман Гірняк — пластун, юрист, урядовець 41

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

Оксана Кузишин Спостереження і думки про святкування 100-ліття Пласту у Львові..... 42

Я ТАК ДУМАЮ

Кир Борис Гудзяк Відкритість на таїнство 44

Діяна Юрчук Бути «живим доказом» пластових ідеалів 46

Ярослав Юрчишин, Юрій Юзич Будьмо собою, пишаймося нашою історією і

думаймо про майбутнє 48

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

Слава Рубель Чергові Збори Конференції Українських Пластових Організацій 50

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

Ольга Свідзинська Чи часто твій друг стає єпископом? 52

Василь Іваночко Зразок служіння Богові та Україні 59

ПЛАСТОВІ ЗУСТРІЧІ

Ярина Ференцевич: «Далі стараюся щодня зробити пластове добре діло» 60

З ПЛАСТОВОГО ЖИТТЯ

Олександр Воловенко «Земля Велетнів»: новацький табір на сході України 62

Ольга Свідзинська В Івано-Франківську під час Свята Героїв вручили відзнаки

«Пластовий Залізний Хрест» 64

ПЛАСТОВІ ПОСТАТІ

Тарас Конанець, Богданна Мончак Найстарший пластун у Монреалі

святкує своє 100-ліття 65

НА ВІЧНУ ВАТРУ

Оксана Пісецька-Струк св. пам. Олена Романів-Пісецька..... 66

Юрій і Людмила Шанти св. пам. Леся Бризгун-Шанта..... 68

Юрій Леськів Ватра її життя догоріла, але нове полум'я розгоряється з іскринок 69

Дарія Даревич Шляхами століття бл. пам. пл. сен. Марії Комісар Равич 70

Оксана Кузишин Світлій пам'яті пл. сен. Левка Чировського 75

ПЛАСТОВІ ІСТОРІЯ

Б. О. [Богдан Окпиш, ЛЧ] Кілька слів про літні пластові табори 76

Андрій Сова Печатки 21 пластового куреня імені Івана Богуна в Чорткові 80

Ольга Свідзинська Про наповнення фондів Музею-архіву Пластового руху 81

Андрій Ребрик Йосип Бокшай і український Пласт..... 84

Мирон Стефанів 2-ий юнацький табір ВСУМ ім. Б. Хмельницького в Косові..... 86

Ольга Свідзинська Історія Пласту в іменах 90

З ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ

Оксана Кузишин Питання про скавтський рух в Україні 92

ОГЛЯДИ І ПОГЛЯДИ

Андрій Сова Видання про український визвольний рух 93

Ольга Свідзинська Музей-архів Пластового руху рекомендує..... 93

Ірина Вовк Столітній шлях українських скавтів у форматі часової історії..... 94

ПЛАСТОВА ФІЛАТЕЛІЯ

В'ячеслав Стебницький Філателістичні випуски Пласту в Україні 96

с. 5

с. 22

с. 30

с. 39

с. 44

с. 62

70 років від створення Української Дивізії «Галичина»

1943 — 2013

*Той народ має майбутнє,
який знає гострі кути своєї історії і не уникає їх*

ІСТОРІЯ ПЛАСТОВГО ЖИТТЯ У ФОТОГРАФІЯХ

1912 – 2013

■ Перший обласний дівочий табір в Підлютім. Учасниці табору, 1924 р.

■ Пластуни в Підлютому, правдоподібно, перед вимаршем на табір в Кам'янець, 1924

■ 1-й гуцульський табір закарпатських пластунів в Апші, середина 30-тих років

■ «Лісові Чорти» мандрують Поліссям. Зупинка в принагідній пристані, 1930

■ Жіночий інструкторський табір на Соколі. Учасниці з Тернополя з коменданткою Цьолюю Паліїв і обозною Сонею Мойсейович, 1929

■ Пластуни 15 полку ім. гетьмана Пилипа Орлика на гостині у генерала Мирона Тарнавського в Черниці коло Бродів, 1923

Дорогі Друзі!

Журнал «Пластовий шлях» продовжує публікувати давні пластові фотографії. Ця рубрика присвячена 100-літтю Пласту. Від 2008 року ми подаємо фотографії, інформація про які нам відома, з надією, що це збагатить наші знання з історії Пласту і заохотить молодь до її дослідження.

Будемо і надалі чекати на ваші листи. Інформацію просимо надсилати на адресу: В'ячеслав Стебницький, аб.скр. 65, Головна пошта, м. Львів, 79000 або на електронну пошту: vmsteb.plsh@gmail.com

Дякуємо усім, хто подав підписи до пластових фотографій, що були надруковані в попередніх числах журналу.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ЖУРНАЛ ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ ТА ІНФОРМАЦІЇ

пл. сен. Любомир Онишкевич

Чому ми видаємо подвійне число?

Дорогі читачі й читачки!

Як ви всі, напевно, добре знаєте, протягом останніх двох років редакція журналу «Пластовий шлях» мала дуже велике навантаження. По-перше, 2012 рік був роком століття пластової організації. Це вимагало значної додаткової праці у видавничій діяльності. Майже всі наші співробітники були заангажовані в редагуванні та виданні «Альманаху 100-ліття Пласту». Крім того, виходили співаники, історичні, філателістичні видання, одноднівки Ювілейної Зустрічі. Це все на понад рік зайняло головних наших співробітників в Україні: В'ячеслава Стебницького, Олю Свідзинську, Юрка Леськова та інших, без яких неможливо видавати «Пластовий шлях». До того ж, пластуни, які мали б надсилати нам статті, дописи, репортажі, фотографії, ілюстрації, також були зайняті Ювілейною Зустріччю. Тому нам почало бракувати матеріалів, якими можна було б наповнити числа.

Але ЮМПЗ минула, і ми мали надію все наздогнати і випустити всі залегли числа журналу в першій половині 2013 року, а далі вже випускати числа більш-менш вчасно. Але так не сталося. Наші співробітники були ще перемучені навалюючою працею в 2012 році, а що найважливіше, ми втратили працюючого і відданого адміністратора і скарбника пл. сен. Юрія Слюсарчука, ЧМ. Він збирав передплати, отримував нові чи змінені адреси і все вчасно висилав до Львова, до видавництва і друкарні. Це дуже важлива, мозольна і складна праця, яка вимагає великої точності. Знайти відповідну людину, яка могла б це все перебрати, виявилось нелегко. Ми шукали заміну другові Юркові, але наші спроби вели лиш до ускладнень і дальших затримок. Часто, коли журнали вже видрукувані і очікують розсилки, ми не маємо адрес або отримуємо перестарілі адресарі. Через помилки багато примірників повертається, бо адресати змінили місце замешкання або навіть уже не живуть!

Зрештою пост адміністратора і скарбника журналу перебрав пл. сен. Мирон Баб'юк, СМ, який саме закінчив другу каденцію на пості ре-

ферента видань при Головній Пластовій Булаві. Це є велика жертва з його боку, бо він вже був вкрай змучений працею в пластовому видавництві та пресі і надіявся відпочити від міжкрайової пластової діяльності.

Нарешті, при Божій допомозі, ми випустили останнє (четверте) число за 2012 рік. На жаль, це відбулося з восьмимісячним запізненням. Що ж далі? Дехто пропонував пропустити один рік. Але ми вирішили з'єднати два числа в одне, збільшуючи число сторінок. Тож ви маєте тепер в руках число 1—2 за рік Божий 2013, з майже подвійним числом сторінок (96 стор.). Наш плян передбачає випуск ще числа 3—4 за 2013 рік, а тоді вже регулярну появу журналу у 2014 році.

Маємо надію, що ця розв'язка вийде нам гаразд і ми ще в 2014 році виплинемо «на чисті води». Але це буде залежати великою мірою від вас, дорогі читачки й читачі. Ми потребуємо матеріалів до журналу: репортажів, дискусійних статей, споминів, листів тощо, а також фотографій, ілюстрацій різного роду. Без дискусій Пласт не зможе посуватись вперед, а замерзне, як сніговий дід на полі історії. Нам треба рости, розвиватися, творити нову, динамічну реальність, боротися з труднощами і поборювати їх. Все це для наших дітей, для нашої молоді, для нашої майбутності.

фото О. Свідзинської

■ Дорога понад ставом. Мисливсько-рибальське господарство «Майдан», Яворівщина

Звіт голови Головної Пластової Булави

(за час 8.XI.2009 — 31.XII.2012)

17-ті Збори КУПО, які відбулися 5—8 листопада 2009 р. у Торонто, Канада, обрали

Головну Пластову Раду у такому складі:

пл. сен. Таня Джулинська	голова	Канада
пл. сен. Юрій Савицький	заступник	ЗСА
пл. сен. Софія Качор	писар	Канада
пл. сен. Ніля Павлюк	член	ЗСА
пл. сен. Юрій Мовчан	член	Канада
пл. сен. Віктор Агрес	член-заступник	Аргентина
пл. сен. Рома Зубенко	член-заступник	Україна

Головну Пластову Булаву у такому складі:

пл. сен. Володимир Базарко	голова	ЗСА
пл. сен. В'ячеслав Стебницький	заступник	Україна
ст. пл. Ольга Свідзинська	генеральний секретар	Україна
ст. пл. Тамара Ганкевич	діловод фінансів і господарки	ЗСА
пл. сен. Мирон Баб'юк	діловод видань	ЗСА
ст. пл. Ірина Борушак	діловод розвитку Пласту у країнах Європи	Польща
(під час каденції її замінив ст. пл. Андрій Ребрик, Україна)		
пл. сен. Роман Гриців	діловод Пластового Конгресу	ЗСА
пл. сен. Орест Джулинський	діловод святкувань 100-ліття	Канада
пл. сен. Марічка Артиш	голова булавна УПН	Україна
(під час каденції її замінив пл. сен. Ростик Слабіцький, ЗСА)		
ст. пл. Діяна Юрчук	голова булавна УПЮ	ЗСА
ст. пл. Олеся Мороз	голова булавна УСП	Україна
пл. сен. Марта Кузьмович	голова булавна УПС	ЗСА
пл. сен. Ярослава Рубель	попередня Голова ГПБ	ЗСА

Дійшли як співробітники:

ст. пл. Іван Кіналь	дорадник голови у справі правильників, тех. реф. пл. мережі	ЗСА
пл. сен. Петро Матіяшек	правний дорадник голови	Україна
пл. сен. Андрій Ганкевич	голова Управи «Сокіл»	Україна

Головна Пластова Булава діяла згідно зі Статутом КУПО, Резолюціями Зборів КУПО, правильником внутрішньої дії ГПБ і плянами праці поодиноких членів.

Рішення відбувати сходини у формі Пленуму і на інтернеті

Рішення відбувати всі сходини ГПБ у формі Пленуму (до якого належать всі голови КПС) і через інтернет у мережі Skype (згодом змінено на мережу Microsoft Meeting) дало змогу всім брати участь. Начальний Пластун і голова ГПР завжди були запрошені до участі. Комунікація між членами в засаді була електронною поштою або телефоном. Щоби уникнути несподіванок, була вимога до діловодів повідомляти через е-пошту членів Пленуму про справи, що їх потрібно вирішувати на Пленумі. Коли справа мала документи до розгляду, їх діловоди повинні були розсилати всім членам Пленуму хоч кілька днів перед сходами (включно з протоколом з минулих сходин). Це давало людям можливість ознайомитися з питаннями і сформувані своє ставлення до них. Всі зауваження до протоколу треба було узгоджувати зі секретарем перед сходами. Тільки непогоджені зауваження можна було виносити на Пленум.

У звіттовому часі відбуто 19 сходин Пленуму. Осідок сходин змінювався: був у пластовій домівці в Нью-Йорку, у Львові, у моїй канцелярії в Клівленді. При кінці сходин ми узгоджували дату і час наступних сходин. Час сходин відповідав усім. Відбувалися сходини квартално, а у 2012 році — що два місяці через потреби підготовки ЮМПЗ у Львові. Розпочинали ми сходини між 9 і 10 дня за нью-йоркським часом. В Україні то було між 16 і 17 годиною. Навіть в Австралії було у можливій годині, бо ще до півночі. Всі бажаючі члени Пленуму могли брати участь у кожних сходах. Але, на жаль, КПС Великої Британії ані разу не брала участі у сходах. Вони навіть не відповідали мені на електронні листи! З ними був мінімальний зв'язок. Від ЮМПЗ

у серпні 2012 року маю зв'язок з подругою Орісею Марцук з Лондона.

Сходини Пленуму відбувалися згідно з пропонуванним порядком нарад, пересланим усім членам звичайно 4 тижні до сходин. Можна було змінювати порядок до тижня перед сходами.

Відзначення 100-ліття Пласту

Щоб гідно відзначити наш сотий ювілей, на Зборах КУПО обрано спеціального діловода в склад ГПБ. Ним був пл. сен. Орест Джулинський. Його завданням було координувати дії по краях і розробити плян такого відзначення. Також була покликана окрема Редакційна комісія для видання Альманаху. Комісію очолила пл. сен. Ярослава Рубель. Їй і цілій комісії належить особлива подяка за взірцеве виконання завдання. Альманах слугуватиме як цінний документ про пластову історію!

Відзначення 100-ліття Пласту у роках 2011 і 2012 було пріоритетним не тільки для ГПБ, а й для всіх крайових пластових проводів. У кожній країні, де існує Пласт, ювілей 100-ліття крайові старшини відзначали своєрідно та урочисто. Майже всі відзначали його ювілейною зустріччю, бенкетами, таторами. Більші станиці по краях також влаштували урочисті бенкети.

У серпні 2011-го року на оселі «Вовча тропа» в Америці відбулася чергова ЮПЗ для ЗСА і Канади. Зустріч підготовляли пластуни з Америки. Напикінці грудня 2011 — на початку січня 2012 р. на скавтській оселі біля Канберри КПС Австралії відбула свою ЮПЗ. Обидві зустрічі були дуже успішні. Я був гордий бути учасником обох Зустрічей. КПС Аргентини і Великої Британії відзначали Ювілей урочистими бенкетами, а КПС Німеччини — зустрічами під час літнього і лижного таборів.

Фото Ю. Кузьмовича

Члени уступаючого проводу під час відкриття Зборів КУПО

Комісія 100-ліття при ГПБ, спільно з комісією при КНР в Україні, зорганізувала урочисте відзначення у формі ЮМПЗ в Україні, із завершенням у Львові. Це було від 9 до 24 серпня 2012 року. Брало участь понад 1700 юнацтва та понад 1000 виховників, старших пластуниів і сеньйорів. Перший тиждень юнацтво таборувало у десятках таборів, відповідно до зацікавлення (водні, мандрівні, летунські тощо), а на другий тиждень всі з'їхалися до Львова. Юнацтво розтабувалося на терені Українського Католицького Університету і Львівської Духовної Семінарії, де продовжували заняття. У неділю, 19 серпня, ЮМПЗ урочисто відкрито Літургіями по церквах, дефілядою і збіркою у центрі Львова, перед пам'ятником Шевченкові, а тоді розваговими імпрезами. Взяло участь понад 3 тисячі пластуниів в одностроях з цілого світу. Також присутні були пластуни-владики і священики, депутати Верховної, обласних і міських рад (багато з них пластуни), мер міста Львова і мери інших міст, представники інших скавтських, громадських та професійних організацій. Молодь була дуже задоволена програмою і товариською атмосферою.

Сеньйори і старші пластуни мали свої заняття. Урочисто посвячено оселю «Сокіл». Друг Роман Гриців зорганізував дуже успішну конференцію, де виступали з цікавими рефератами визначні пластуни з цілого світу. Також на кожен день були зорганізовані круглі столи на інші пластові теми.

Хочу подякувати і висловити своє признання всім пластунам і пластунам, що організували і провадили ЮМПЗ, на чолі з діловодом відзначення 100-ліття при ГПБ пл. сен. Орестом Джулинським та комендантом ЮМПЗ ст. пл. гетьм. скобом Богданом Раком, за взірцеве підготовлення і проведення відзначення нашого сотого ювілею!

НОСУ і Пласт

Провід Пласту в Україні закликає зрілих пластуниів вступати у ряди НОСУ, щоб в такий спосіб мати відповідний вплив на його політику. В тих спробах ГПБ підтримує КНР України. Є надія, що пластуни послухають свій провід!

Розвиток Пласту

У Словаччині існує організація, що називає себе «Пласт» і на нинішній день належить до КУПО. Але бракує там пластової виховної системи, і виглядає, що бракує демократії, бо роками нема зміни у крайовому провіді. Ми розпочали діалог з ними, щоби налагодити недолік, але нам не вдалося це довершити. ГПБ плянує пропонувати КУПО виключити Пласт у Словаччині як свого члена до часу, поки вони не введуть в життя пластову методу. До того часу уважатимемо їх як не вповні завершену пластову групу.

Після розпорошення українців по інших державах у 40-их і 50-их роках минулого століття пластуни творили свої організації у нових поселеннях. Подібні обставини є тепер, коли багато українців виїхало за кордон, але поміж ними нема пластуниів. Тому вони не діють так, як у минулому. Обов'язком ГПБ є ширити поміж ними пластову ідею. Діловод розвитку Пласту у країнах Європи у ГПБ, ст. пл. Андрій Ребрик, поважно взявся за це діло. Є зародки нового зацікавлення. Він тісно співпрацює з КПС України в організації пластових громад в Європі. Він також співпрацює з СКУ, а головно з його молодіжним відділенням, щоби сприяти утворенню нових пластових груп.

Одночасно з розвитком Пласту у державах, де його не було, ГПБ повинна думати, як зберігати Пласт там, де він тепер існує, особливо у Великій Британії, Польщі, Австралії і Аргентині.

Подібно, прибуло багато нових українських імігрантів до Канади і ЗСА. Пласт поміж ними також занедбав свою місію. Дуже мало дітей нових імігрантів іде до Пласту. Час це поправити. Це для нас великий виклик!

Мої відвідання пластових осередків по інших державах

Одним зі своїх обов'язків як голови я вважав зустрічі з пластунами по цілім світі і підтримку контактів з краями. За минулі 3 роки мав можливість частинно це виконати.

Я відвідав Австралію. Брав участь у їхній ЮПЗ для відзначення 100-ліття Пласту. Пластуни активні не тільки у Пласті, а й у провіді цілої української громади в Австралії.

Брав участь у ЮПЗ Америки і Канади на «Вовчій тропі» 2011 року.

Брав участь в інавгурації Начального Пластуна на нову каденцію в Україні. В той час оглядав приміщення на відбуття ЮМПЗ у Львові 2012 року.

Фінанси

Завдяки зусиллям Комітету 100-ліття Пласту при ГПБ, а головно його фінансовому референтові, пл. сен. Богданові Савицькому, ЧК, ГПБ зібрала поважну суму грошей на проведення ЮМПЗ у Львові. Крім того, через успішне проведення ЮМПЗ командою ЮМПЗ, зокрема його фінансовою референтурою, і чисельну участь зарубіжних пластуниів, ЮМПЗ пройшла з фінансовою надвишкою.

Пласт в Україні стає самовистачальним. Буде можна приділювати фонди ГПБ на інші цілі, наприклад, для поширення Пласту по Європі.

Думки на майбутнє

Нездорово для будь-якої організації, коли бракує провідників. Також недобре, коли бракує зміни старших молодшими. Потрібно застановитися, чи

не розпочати вишколи по краях для пластунів-адміністраторів, подібно, як маємо вишколи для виховників. Потрібно відмолоджувати ряди пластової верхівки.

Кожна крайова пластова організація повинна зберігати свою історію. Було б добре, коли б у кожній КПС був призначений хтось, щоби це здійснити. Варто там, де ще немає, творити музей, де зберігатимуться пластові цінності. Треба дбати про зберігання архівів. Всі діловоди повинні передавати свої архіви до відповідних установ, головню музеїв, на зберігання.

Пласт надалі повинен зберігати свою автономію і незалежність від політичних угруповань. Добрі пластуни повинні знати, коли бути пластунами в Пластовій організації, а коли користати з пластового виховання, але вже поза пластовими рядами. Повинні знати, що коли вибрали собі життєвий шлях у політиці, їхній пластовий обов'язок вимагає не тягнути туди Пласт. Треба нам пам'ятати про це і далі виховувати провідників-патріотів, але не політизувати Пласт.

Надіємося на зріст наших рядів в Україні і діяспорі, особливо у виховних уладах. Але є критичний брак виховників і виховників для виховників! Зріст кадрів мусить бути нашим пріоритетом. Треба думати про користання з учителів, непластунів, як виховників, але для того учителів треба відповідно вишколити. Потрібно виготовити посібник для цього. Також не зашкодить перевірити правильники, чи не потрібно їх усучаснити, особливо через вступ НОСУ до СОСР.

Через зріст Пласту в Україні, а тепер особливо через існування НОСУ і вступ України до СОСР, треба передумати, як пристосувати КУПО до нових реалій. (Але КУПО і далі потрібна, бо і тепер потрібно зберігати одність і єдність пластової ідеї, як то було тоді, коли творили КУПО). Час Пластові України відігравати більшу ролу в КУПО і ГПБ. Треба свідомо, розсудно і беземоційно шукати нової структури для

того координаційного тіла, яке через роки зберегло одність пластового руху в діяспорі. Очевидно, відносини Пласту України з НОСУ матимуть на це великий вплив. Не буде розумно дозволити, щоби непередбачене диктувало нам, як діяти. Тому нам необхідно передбачувати те непередбачене, щоби ми були панамі майбутнього.

За 100 років пластова ідея показала свою цінність для виховання української патріотичної молоді на добрих громадян і провідників. Наш святий обов'язок є і далі ширити цю ідею між нашою молоддю, як в Україні, так і в діяспорі. Ширім ту пластову ідею в наших громадах так, щоби не було української дитини, що б не чула про неї. Я певний, що не буде багато молодих, які, пізнавши пластову ідею, відмовлять їй. Тоді наші ряди будуть чисельні, а Україна скористає.

Подяка

Хочу подякувати управі оселі «Сокіл», а головню голові управи, пл. сен. Андрієві Ганкевичу, за труд для розбудови оселі. Окрема подяка св. пам'яті пл. сен. Орестові Гаврилюкові за довголітню працю на становищі голови і члена управи оселі, за збірку фондів на її розбудову. Без його тяжкої праці оселя не була б розбудована.

У ГПБ я мав велике щастя працювати в товаристві добрих, активних пластунів і пластунок! Всі мені допомагали. Сходини Пленумів були ділові та завжди у товариській атмосфері. Я щиро дякую всім вам — членам ГПБ, ГПР, співробітникам і крайовим проводам — за поради, співпрацю і допомогу. Всі ми робили все, що могли, не тільки щоби вив'язатися з обов'язку, а й щоби поліпшити Пласт.

Щасти Вам Боже!
СКОБ!

пл. сен. Володимир Базарко, ЧК

Фото В. Стебницького

Звіт Головної Пластової Ради

від 8.11.2009 до 1.05.2013

1. Склад Головної Пластової Ради

Члени Президії Головної Пластової Ради (ГПР), вибрані на 17-их Зборах Конференції Українських Пластових Організацій:

пл. сен. Таня Джулинська — голова
пл. сен. Юрій Савицький — заступник голови
пл. сен. Софія Качор — секретар
пл. сен. Ніля Павлюк — член
пл. сен. Юрій Мончак — член
пл. сен. Віктор Агрес — 1-ий заступник
пл. сен. Рома Зубенко — 2-ий заступник

До Пленуму ГПР належать члени Президії і голови Крайових Пластових Рад чи Ревізійних комісій:

Австралія — пл. сен. Юрій Федешин
Аргентина — пл. сен. Ксеня Балук до 2010, відтоді пл. сен. Юрій Назарик
Велика Британія — пл. сен. Оксана Паращак
З'єднані Стейти Америки — пл. сен. Юля Кашуба до 2012, відтоді пл. сен. Тиміш Гнатейко
Канада — пл. сен. Михайло Ганч до 2011, відтоді пл. сен. Анна Шиптур
Німеччина — пл. сен. Таня Тарапацька
Польща — о. Петро Баран
Україна — ст. пл. Віталій Троць до 04.2013, відтоді ст. пл. Михайло Дворак

2. Роля Головної Пластової Ради

Упродовж історії КУПО роля ГПР переходила різні схвалення й інтерпретації. Був час, коли рішення ГПР у різних справах були вирішальними і Голова ГПР висловлював свої опінії на всілякі теми часто. Були також каденції, коли не відбувалися жадні сходи Пленуму ГПР і не було перевірки праці членів Головної Пластової Булави. Ця ГПР старалася втілити в життя ролю модерного, загальноприйнятого ревізійного комітету. Роля такого органу є стояти на сторожі звітності і прозорості в управлінні організацією. У цій ролі завдання ревізійного комітету, тобто Головної Пластової Ради, є перевіряти фінанси організації, а також діяльність складу Головної Пластової Булави щодо виконання волі Зборів КУПО, здійснення плану праці ГПБ, як рівно ж наглядати, наскільки організація діє згідно з прийнятими практиками управління.

3. Діяльність ГПР

Президія ГПР відбула 9 сходин (телеконференцій через систему скайп). Пленум ГПР відбув 1 сходи і виніс одне рішення електронно. Другі скликані сходи Пленуму ГПР не відбулися через технічні проблеми з новою версією системи комунікації Lync, але присутні члени винесли відповідні рішення. Усі сходи були запротокольовані, відповідно схвалені й розіслані згідно зі Статтею III, точка 11 Правильника внутрішньої дії ГПР. Крім цього, голова взяла участь у всіх сходах ГПБ.

Справи, за якими слідувала ГПР, і опис діяльності ГПР подано нижче.

3.1. Правильник Уладу Пластунів Новаків і Пластунів Новачок (УПН)

Правильник УПН творився і переходив процес змін і ратифікації впродовж багатьох років. З різних причин попередня ГПР схвалила, а тоді відтягнула

свій голос, тому на початок цієї каденції потрібне було повторне рішення від ГПР. Пленум ГПР схвалив Правильник УПН електронним голосуванням, і Правильник став обов'язуючим у червні 2010.

3.2. Положення про політику конфлікту інтересів

Пл. сен. Софія Качор і пл. сен. Юрій Савицький підготували положення про політику конфлікту інтересів, в якому скристалізовано мету і визначення конфлікту інтересів та запропоновано, як полагоджувати конфлікт інтересів явно і справедливо. Президія ГПР передискутувала, а Пленум ГПР схвалив положення 2.10.2011. Текст передано до резолюційної комісії для схвалення 18-ми Зборами КУПО.

3.3. Plast Conference Inc.

Президія ГПР звернула увагу на потребу з'ясування відношення фінансів КУПО до окремо зареєстрованої в ЗСА організації Plast Conference Inc. Від 1995 всі гроші КУПО перекоптовуються на рахунок Plast Conference Inc. У звітах ГПБ на 17-тих Зборах КУПО 2009 у фінансовому звіті появляється окреслення «Річні зіставлення Головної Пластової Булави — Plast Conference Inc. — зареєстрованої в ЗСА...», з чого можна припускати, що ГПБ (тобто, КУПО) і Plast Conference Inc. — те саме. Насправді це не зовсім так. Plast Conference Inc. є окремо юридично заінкорпорована організація, що має свої цілі і свій статут. Діючі члени ГПБ не були директорами цієї організації, так що з точки управління не було ніякого зв'язку між директорами Plast Conference Inc. і ГПБ. Президія ГПБ схвалила зміни до деяких точок статуту Plast Conference Inc., щоб унормувати справу, й вибрала своїх членів директорами цієї організації. Невідомо під цю пору, чи полагоджено легально у відповідному департаменті уряду в ЗСА реєстрацію цих змін. Залишаються питання, хто є чи повинен бути легальним членом й директором цього тіла і чи потрібно рішення країв або Зборів КУПО в цьому питанні. У звіті членів ГПБ нема нічого про зміни щодо Plast Conference Inc. Це важлива справа проглядності.

3.4. Правильник внутрішньої дії ГПР

Головна Пластова Рада переглянула свій Правильник внутрішньої дії і схвалила представити 18-м Зборам КУПО поправки до нього, які зрозуміліше вияснюють точки 6 і 7 у Статті III.

4. Перевірка праці членів Головної Пластової Булави

Президія ГПР повідомила членів ГПБ про критерії перевірки їхньої діяльності і на підставі цих кри-

теріїв перевірила працю всіх діловодів ГПБ. Різні члени Президії ГПР перевірили працю різних членів ГПБ.

Нема сумніву, що всі члени ГПБ доложили багато зусиль і старалися якнайкраще виконати свої обов'язки. У загальному, в цій каденції увага всіх була скерована на святкування 100-ліття Пласту, яке вимагало багато праці.

4.1. Голова ГПБ, пл. сен. Володимир Базарко (Перевіряла пл. сен. Т. Джулинська)

Одним із важливих завдань голови є координувати й унапрямувати діяльність усіх членів Головної Булави.

Голова доложив багато зусиль до полагодження справ ГПБ. Він стояв на стійкій позиції, що Пласт в загальному, а головно в Україні, має гідно й гучно відсвяткувати своє 100-ліття. Ситуація в Україні (зміна проводу, співпраця з НОСУ) впливала на пляни святкування і вимагала багато заходів від голови.

При тому, деякі інші справи були занедбані. Не опрацьовано загального пляну праці, як це вимагає Правильник внутрішньої дії ГПБ. Не присвячено належної уваги резолюціям 17-х Зборів КУПО, принайменше у формі ствердження, котрі резолюції вважалися здійсними, а котрі були нездійсними. Голова про резолюції не звітує.

Голова доложив багато зусиль, щоб впровадити дружню атмосферу співпраці і включити у цьому краї. Він провадив усі сходи у формі Пленуму, тобто з участю голів країв, що віддзеркалювало Правильник внутрішньої дії ГПБ. На загал краї брали участь у сходах і голосували над усіма рішеннями. Однак, після серпня 2012 краї брали участь у сходах без права голосу.

4.2. Діловод фінансів і господарки, пл. сен. Тамара Ганкевич

(Перевіряла пл. сен. Т. Джулинська)

Важливим аспектом перевірки праці ГПБ є перевірка фінансової діяльності. Правильник внутрішньої дії ГПБ в точці 2 і 3 говорить таке:

(Діловод фінансів і господарки)

2. На підставі бюджету, схваленого Зборами Конференції Українських Пластових Організацій, ладить бюджет Головної Пластової Булави (який включає бюджети поодиноких членів ГПБ) на кожний рік діяльності і представляє його ГПБулаві для схвалення.

3. По закінченню кожного ділового року Головної Пластової Булави виготовляє фінансовий звіт. До 60 днів представляє його членам ГПБ для завваг і подає його на найближчих сходах ГПБулави до

одобрення. Опісля подає його до відома Головної Пластовій Раді і Крайовим Пластовим Старшинам.

Під час цієї трирічної каденції не оформлено й не схвалено бюджету, ані не схвалено річних фінансових звітів, як це вимагає Правильник внутрішньої дії ГПБ. Виготовлено фінансовий звіт до уряду (Charity return for Plast Conference Inc.) й запевнено, що ці звіти пройшли свого роду аудит професійного аудитора. Це добре. Проте навіть звіти незалежного професійного аудитора підлягають схваленню ради директорів і остаточно загальних зборів організації. Головна Пластова Булава повністю поносить відповідальність за фінанси організації і тому має обов'язок схвалювати бюджети, приймати і схвалювати фінансові звіти. Це особливо важливе для організації, яка працює на громадських засадах. Турбує ця неувага до фінансової звітності і прозорості. Цьому питанню слід присвятити належну увагу.

1 травня прийшов загальний фінансовий звіт. Але залишаються питання щодо визначення фондів. Корисно було б наступній каденції ГПБ оформити мандат і регламент усіх фондів у розпорядженні КУПО — хто і на якій базі чи за якими пріоритетами виплачує гроші з даного фонду.

4.3. Секретар, пл. сен. Оля Свідзинська

(Перевіряла пл. сен. Т. Джулинська)

Оля Свідзинська сумлінно виконувала свої обов'язки: пристосування технології і механізмів проведення сходин, підготовка протоколів, писання листів, видання «Пластових Вістей» і, що надзвичайно важливе, початок створення електронного архіву ГПБ, починаючи від загального реєстру рішень Головного проводу від 1954 року. Ціллю є організувати постійний Інститут інформації та архів Пласту за зразками сучасних відкритих цифрових архівів і бібліотек (про що йшлося в резолюції А-15 та Б-4 попередніх Зборів КУПО).

4.4. Булавний УПН, пл. сен. Ростик Слабіцький

(Перевіряла пл. сен. С. Качор)

ГПР не одержала звіту до перевірки.

4.5. Булавна УПЮ, ст. пл. Діяна Юрчук

(Перевіряв пл. сен. Ю. Мончак)

Звіт Головної Булавної УПЮ, ст. пл. Діяни Юрчук, ЛМ (ЗСА), отримав електронною поштою 15-го березня 2013 р.

Усі резолюції та рекомендації ВРСК частинно або вповні виконано:

1. Програма скоба/вірлиці-лісовика буде представлена і обговорена на ВРСК; невідомо, який стан проекту програми скоба/вірлиці-обсерватора.

2. Систему вишколів переглянуто, і на ВРСК ці пропозиції будуть продискутовані; невідомо, чи будуть представлені нові напрямні для вишколів.

3. Веб-сторінка з юнацькими ресурсами «Пластова Банка» встановлена і оперативна.

4. Вмілість 100-ліття Пласту була розроблена за участю 4-х країв та використана під час ЮМПЗ 2012.

5. У звіті бракує специфічної інформації про проєкт 100-ліття Пласту «Будь іскрою» в рамках вимог третьої проби (Рекомендація ч. 2).

Похвала і признання ГБ УПЮ, ст. пл. Діяні Юрчук за успішне пов'язування дуже різних обставин і вимог всіх КБ УПЮ.

4.6. Булавна УСП, ст. пл. Олеся Мороз

(Перевіряв пл. сен. Ю. Мончак)

Історично, праця УСП у всіх краях головно сконцентрована у виховній праці з УПЮ та УПН. З цієї причини тяжко провадити ще додаткову окрему працю в рамках УСП. Більшість активного старшопластунства також зайнята працею по куренях, які проводять чимало виховної роботи по краях. Тому мене не дивує, що у звіті ГБ УСП нема багато інформацій про саму працю в УСП. В додатку, підготовка і переведення надзвичайно успішної ЮМПЗ 2012 вимагали дуже багато праці від старшопластунства, і це також значно утруднило окрему додаткову працю.

Найбільше помітною проблемою ГБ УСП є офіційна комунікація з краями або КБ УСП. Брак звітування дуже ускладнює комунікацію, і це зазначила ГБ УСП в своєму звіті. З досвіду знаю, що поодинокі члени УСП дуже активні в пластовій виховній праці, а в деяких краях, головно в Україні, вони також і провадять адміністративною працею через мале число сеньйорату. Старшопластунські курені грають надзвичайно важливу роль в збереженні активності членів УСП в Пласті, і їхню діяльність треба лише активно підтримувати. Вважаю за потрібне серйозно застановитися над збереженням контакту із старшопластунством, щоби його члени не «зникали з карти», коли переїжджають до різних міст на студії чи працю.

Помимо того, що електронна комунікація тепер надзвичайно нескладна і інтернет дуже легко зв'язує людей інформаціями, такі способи комунікації і надалі не розв'язують проблему самоорганізації УСП.

4.7. Булавна УПС, пл. сен. Марта Кузьмович

(Перевіряла пл. сен. Н. Павлюк)

Булавна була постійно в контакт з мною і пересилала мені протоколи зі сходин ГБ УПС. На підставі звіту і з дискусії з булавною в справах УПС, в моїй opinii праця ГБ УПС ішла добре, а пл. сен. Марта

Кузьмович виконувала свої обов'язки совісно і згідно зі статутом.

4.8. Діловод видань, пл. сен. Мирон Баб'юк (Перевіряв пл. сен. Ю. Савицький)

Моя перевірка звіту діловода видань показала, що він вірцево виконав обов'язки, на які погодився.

4.9. Діловод святкування 100-ліття Пласту, пл. сен. Орест Джулинський

(Перевіряв пл. сен. Ю. Савицький)

Моя перевірка звіту діловода показала, що він вірцево виконав обов'язки, на які погодився. Пл. сен. Орест Джулинський мав виїмково складні обов'язки, які мали поважний вплив на успіх святкування.

4.10. Діловод Пластового Конгресу, пл. сен. Роман Гриців

(Перевіряла пл. сен. С. Качор)

Діловод Пластового Конгресу подає до відома рішення ГПБ не підготувати третьої сесії П'ятого Пластового Конгресу в 2012 з огляду на святкування 100-ліття Пласту і працю Статутової Комісії. Отож, діяльність діловода зосереджувалася на організації і влаштуванні міжнародної конференції, присвяченої 100-літтю Пласту 23 серпня 2012 у Львові. Це був великомасштабний проект, який залучив велике коло пластунів до його здійснення і увінчався великим успіхом.

4.11. Адміністратор Фонду Сокола

(Перевіряла пл. сен. Н. Павлюк)

Адміністратором Фонду Сокола при ГПБ був бл. п. пл. сен. Орест Гаврилюк. Пл. сен. Аня Гаврилюк відкрилаkonto і передала гроші пл. сен. Андрієві Ганкевичу, який є директором Благодійної Установи «Сокол». Він напише докладний звіт і представить його на Зборах КУПО. Але за справу «Сокола» остаточно відповідає Головна Пластова Булава. Годилося б, щоби інформації про справи «Сокола» появилися у звіті голови ГПБ.

5. Питання єдності в Пласті

На початку своєї каденції Президія ГПР мала в пляні продискутувати між собою і на Пленумі ГПР тему «Що нас, пластунів з різних країн, єднає». Ми розпочали цю дискусію, але скоро зрозуміли, що на цю тему є дуже різні думки та що вона потребує ширшої уваги. Час підготовки і святкування 100-ліття не був відповідним для зосередження над цією темою. Проте тепер конечно дещо обдумати нашу концепцію єдності, бо наше розуміння цього питання потягає за собою відповідні спільні дії, відповідну структуру, систему управління і правил.

На різних етапах історії Пласту обставини життя, рівень розвитку й поточні потреби нашої організації зумовлювали наш підхід до різних питань існування і діяльності. Вражає, особливо з нашої початкової історії, те, як вміло й ефективно Пласт адаптувався до вимог і реалій життя і таким чином запевнював своє буття. В тих процесах завжди стверджувалися пластові цінності, які вважалися основою єдності Пласту. Вони ясно виражені в Статуті КУПО.

Вступаючи в друге століття свого існування, наша організація має неабияку нагоду, можливо, й відповідальність, застановитися над питаннями сьогодення і майбутнього, розглянути, в який спосіб нам корисно пристосуватися до сучасної дійсності й передбачуваної майбутності та обміркувати, як вони впливатимуть на єдність Пласту. Важливим у такій дискусії є дійти до взаємного порозуміння про поняття єдності в нашій організації і визначити, в чому слід примінювати це поняття, а в чому можна ствердити користі із внесення елементів гнучкості і своєрідності. Спільне сприймання концепції єдності дасть нашій організації можливість подивитися на ряд питань, що впливають із цього, як, наприклад, роля центру нашої організації, тобто світового проводу Пласту, роля країв і різних інших пластових структур, приписів і правильників.

Єдність припускає спільні вартості, цілі, навіть спільні інтереси. Однак у втіленні спільних вартостей і цілей є місце на різноманітність підходів. Життя завжди ставить перед нами нові виклики. І перед Пластом стоїть велике завдання — великий виклик — розумно і зрівноважено обстежити ґрунт і зі здоровою проникливістю вирушати в наше майбутнє. Організації, що йдуть назустріч новим викликам, що вміло адаптуються, забезпечують свою життєздатність у майбутньому. Саме тому Головна Пластова Рада звертає увагу на важливість питання єдності Пласту.

6. Кінцеві зауваження

1. Сходини Президії відбувалися в дружній діловій атмосфері. Дякую всім за співпрацю.

2. На підставі нашої перевірки стверджуємо, що фінансовий звіт на 1 травня 2013 р. і звіти діловодів ГПБулави, за винятком Булавного УПН, представляють фінансовий стан і висліди діяльності ГПБ за 2009—2013 р. Щира подяка всім діловодам ГПБ за їхню співпрацю з ГПР у здійсненні цієї перевірки.

СКОБ!

пл. сен. Таня Джулинська (голова)
пл. сен. Софія Качор (секретар)
пл. сен. Юрій Савицький (заступник голови)
пл. сен. Ніля Павлюк (член)
пл. сен. Юрко Мончак (член)

Звіт діловода розвитку Пласту в країнах Європи

Рішенням шостих пленарних сходів Головної Пластової Булави, що відбулися 12 лютого 2011 р. Б. в Клівленді через мережу Skype (Протокол ч. 6), було затверджено ст. пл. Андрія Ребрика, ЦМ, діловодом розвитку Пласту в країнах Європи.

Короткий опис ситуації

Моїми попередниками на цій посаді були пл. сен. Оксана Заліпська (Україна) та ст. пл. Ірена Боруцак (Польща). Ідея діловодства полягала в тому, щоб активізувати чи підтримувати Пласт в країнах європейської діаспори. Яка є ситуація в цих країнах? Активність Пласту на загал знижується. Тож референт мав би сприяти появі нових ініціатив, нових рухів, шукати шляхів залучення української молоді, яка перебуває на заробітках чи на навчанні в цих країнах.

Умовно можна поділити країни Європи на чотири категорії:

- країни, де Пласт є, наприклад, Польща, Словаччина, Німеччина, Велика Британія;
- країни, в яких Пласт був, але не набув широкого розвитку (Бельгія чи Франція);
- країни, де зараз перебуває велика кількість українців (Італія, Португалія, Іспанія), але там немає Пласту;
- країни, де є велика українська діаспора, і/або колись були спроби організувати українську молодь чи Пласт (Естонія, Латвія, Румунія, Сербія, Болгарія).

Часто в таких осередках живуть колишні чи навіть теперішні пластуни, які виїхали на навчання чи на працю.

Завдання мало б полягати в тому, щоб координувати всю пластову діяльність між керівними органами (місцевих організацій, проводів Пласту тощо), між ініціативними групами української молоді і Головною Пластовою Булавою.

З іншого боку, референт тісно співпрацює з міжнародною службою Пласту в Україні, яка покликана налагоджувати стосунки з різними закордонними осередками і зокрема з середовищами українців. Служба вже має налагоджені контакти, певний досвід проведення міжнародних акцій, участі в них, що дає можливість набагато ефективніше залучати пластунів з України для співпраці з Пластом у країнах Європи.

Цілі та завдання

У першу чергу — активна співпраця і обмін виховниками для підтримки Пласту в таких країнах,

як Британія, Австрія, Бельгія, Німеччина, Польща. Пласт у цих країнах має вже певну історичну традицію. Ми працювали спільно з проводом Пласту в Україні.

Наступний крок — це активізація української молоді в країнах, де немає Пласту, але існують українські громадські організації. Основним завданням у таких країнах було створення міцної ініціативної групи, осередку української молоді. Наразі видається недостатнім просто приїхати в якусь країну, як показав досвід Естонії, і сказати: «Давайте створимо Пласт». Створити, документи підписати і поїхати. За таких умов Пласту там не буде ніколи! Має бути спочатку якась основа, і Пласт (в Україні в тому числі) має сприяти створенню тієї основи: підтримувати українську молодь в країнах діаспори, проводити фестивалі, акції, табори, вишколи тощо.

На прикладі Латвії чітко видно, що на основі сформованої молодіжної аудиторії (там діє Організація української молоді та дітей Латвії) через рік-два до утворення Пласту дійде природно (22 грудня 2012 року підписано договір про співпрацю між Пластом — НСОУ та цією організацією). Людям потрібно показати, як саме діє Пласт, щоб вони розуміли цілі, завдання і його виховну методіку. В такому ідеальному баченні, щоб котрась із країн стала членом КУПО, має пройти декілька років. На той час там справді вже мають існувати новацькі рої, юнацькі гуртки, з якими займатимуться старші пластуни і сеньйори, в країні має справді проводитись правильна пластова діяльність.

Третім етапом праці в подібних країнах мало б стати провдення під патронатом українського Пласту вишколів пластової підготовки, запряження перших пластунів, активна виховницька діяльність, проведення повноцінних таборів, отримання домівки, території для таборування, офіційна реєстрація Пласту в країні та участь у Зборах КУПО для можливого повноцінного членства. Яскравим прикладом цього етапу є створення та діяльність осередку Пласту в Ірландії.

Проблеми, з якими стикнулися, та їх вирішення

Зголошення пластунів з України до акцій за кордоном. Одна з проблем полягає у тому, що найчастіше зголошуються ті, кому хочеться поїхати за кордон — задля забави чи закупів. Першим кроком

має бути прищеплення переконання, що міжнародна служба існує не для розваги, що це реальна праця. Якщо ти кудись їдеш, ти маєш віддати свої сили, час, гроші для тих українців, які там проживають. На жаль, Пласт поки що не виховав справді відповідальних інструкторів для міжнародної служби. Було вже проведено два вишколи, але вишколювати інших непросто, ми всі вчимося, бо ніхто з нас не дипломат, діємо часто на власний розсуд. Добре це чи погано — складно сьогодні сказати.

Фінансування. Це найбільша проблема, з якою ми стикнулися. На жаль, від початку праці на пості референта я не мав жодного бюджету. Та й сам бюджет вирахувати доволі складно. Станом на сьогодні участь пластунів у міжнародних акціях, які ініційовані мною як референтом, проводилися за такою схемою фінансування:

- керівник чи керівники (як в акції ВВМ) — 50% членської вкладки;
- учасники — 100% членської вкладки.

Джерела:

- ГПБ (для покриття вкладки керівникові);
- КПС України через міжнародну службу;
- певну частку покривали організатори (харчування, проживання, транспорт в місті тощо).

Оскільки фінансова складова дуже важлива у процесі діяльності референта, видається необхідним складання орієнтовного бюджету на рік (скажімо, спільно з міжнародною службою) для погодження ГПБ за таким типовим принципом розподілу фінансування:

Для малих делегацій (2-5 осіб):

- 30% учасник;
- 35% ГПБ;
- 35% КПС України.

Для великих делегацій (5-25 осіб):

- 70% учасник;
- 15% ГПБ (для покриття витрат керівникам — 50% або візові витрати);
- 15% КПС України або інша КПС країни, що приймає (сувеніри, подарунки тощо).

Окремо для участі референта в міжнародних акціях ГПБ на власний розсуд може покривати витрати на дорогу та проживання.

В бюджеті можуть бути враховані і грантові кошти.

Найбільш вдалі проекти Пласту в діаспорі

За останні два роки варто відзначити кілька найбільш успішних проектів Пласту в країнах діаспори. Їхня успішність полягає в позитивному суспільному ефекті для українських громад за кордоном, ініціативі створення пластових осередків, вирішенні деяких проблем українських громад діаспори.

Перша і найбільша акція — Міжнародна акція «Вифлеємський Вогонь Миру». Ця акція дуже добре сприяє росту іміджу та важливості Пласту в

Румунії, Сербії, Болгарії та в країнах Балтії (Литва, Латвія, Естонія). Саме на ці країни була спрямована основна увага для передачі Вогню місцевим українцям.

Важливим кроком вперед стала також передача Вогню українцям Росії у січні 2013 року. Це другий (після участі у двох молодіжних форумах в Москві 2011 та 2012 років) найбільший крок у співпраці з місцевою діаспорою.

Найбільші досягнення:

- Літургія українською мовою в Ризи для української громади;
- 2 обширні відеопередачі (бл. 20 хв.) на національному румунському телебаченні TV3, <http://goo.gl/Va5dl>;
- зустрічі з радниками Посла чи представниками посольств України в Румунії, Естонії, Литві, Латвії;
- вперше в історії передача Вогню в Росію (делегація, <http://goo.gl/8HfL7>), Ірландію та Швейцарію (поштою);
- передача Вогню представникам іноземних дипломатичних представництв в Україні, <http://goo.gl/P4iOv>.

Докладна інформація про всі події акції Вифлеємського Вогню: <http://100krokiv.info/vvm/>.

Вишкіл попередньої пластової підготовки в Ірландії

Найбільш ефективним у плані створення Пласту в новій країні виявився вишкіл та табір в Ірландії у червні 2012. Делегація українських пластунів брала участь у Святі весни пластунів Великої Британії, а відтак провела для зацікавлених батьків з Ірландії Вишкіл попередньої пластової підготовки (теоретичний) та 3-денний табір для дітей та батьків в містечку Атай недалеко від Дубліна (інформація та фото <http://goo.gl/T7SvB>). А вже в жовтні були іменовані перші пластуни-прихильники в Ірландії (інформація — <http://goo.gl/lZwKk>).

Підписання договору співпраці Пласту з Організацією української молоді Латвії

22 грудня 2012 року був підписаний договір про співпрацю між Пластом — НСОУ та Організацією української молоді та дітей Латвії. Договір передбачає різносторонню співпрацю між Пластом та українською молоддю Латвії: участь в акціях українців Латвії, проведення спільних таборів, вишколів з метою створення пластового осередку.

Проект «Україна поруч» — це проект обміну виховниками між різними країнами, мета якого зміцнити співпрацю Пласту України та Пласту в країнах діаспори через обмін унікальним досвідом, ознайомлення з пластовою діяльністю в цих країнах, особисте знайомство між пластунами, створення майбутніх спільних проектів (див. додаток 1).

Проект заплановано для реалізації протягом 2013—2015 років.

Розпочався проект з участі пластунів з України в таборах Аргентини (1 особа) та Австралії (2 особи).

Участь пластунів з діаспори в українських крайових таборах (2010—2011 рр.)

- 2010 рік: 6 пластунів,
- 2011 рік: 10 пластунів.

Участь пластунів з діаспори в ЮМПЗ-2012

- Табори УПН — 11 пластунів,
- Табори УПЮ — 191 пластун,
- Табори УСП — 9 пластунів.

Разом — 211 пластунів.

Праця у країнах діаспори

Австрія

У березні 2011 р. офіційно зареєстровано організацію української молоді. Інформацію про це подав Мирослав Гочак (Голова КУМО, Сербія).

Пластуни Австрії часто спілкуються з німецькими пластунами і фактично є під їхнім патронатом. Підтримуються контакти з окремими пластунами — Тарас та Тирса Ребеті.

З Австрії традиційно розпочинається міжнародна акція Вифлеємського Вогню Миру. Вже 5 років поспіль український Пласт офіційно отримує Вогонь від австрійських скавтів та передає українцям Відня у церкві св. Варвари.

Білорусь

23 березня 2011 року в Бересті (Білорусь) ініційовано створення підготовчого старшопластунського куреня «Вовчі діти» (<http://goo.gl/ln3Pd>).

У травні 2011 року один пластун взяв участь у Святі весни Львівської округи (13—15 травня 2011 р. в урочищі Левурда Старосамбірського району Львівської області (<http://goo.gl/vwHzY>)).

Відбулася передача ВВМ скавтам Білорусі та українській діаспорі в Бересті у 2010—2011 рр. (близько 50 пластунів).

Налагодження співпраці. Інформація від Міжнародного Секретаря Пласту — Оленки Галушки (до 2011 р.): «Кілька місяців тому я посилала сигнали про зацікавленість українськими активістами в Білорусі (м. Брест) Пластом. Впродовж того часу я їм розповідала час до часу в скайпі щось про Пласт, один із них приїжджав до Львова на передачу Вогню Миру, мав зустріч з членами моєї МС, з Андрієм Котлярчуком.

Щойно я отримала радісне повідомлення: відбулися перші сходи і була ініціатива заснувати старшопластунський курінь "Вовчі діти". Виглядає, що вони налаштовані доволі серйозно. Із розмов з ними зрозуміла, що тим активістам по 23-30 років,

юнацтва у них немає, але дуже хочуть створювати юнацькі гуртки.

Важливо не випустити їх з-під нашої опіки, бо згодом вони можуть створити собі "свій" Пласт, від якого буде тільки назва».

Квітень 2011:

- існує уже сформована група старших пластунів
- проводяться мінімальні акції;
- в МС є координатор, що буде займатися роботою конкретно з білорусами.

Плани на майбутнє:

- створення блогу на my.plast.org.ua;
- делегування кількох представників на СВ + похід в крамничку;
- участь в окржних таборах, щоб познайомитися із тим, як функціонує виховна система на практиці.

Бельгія

Є осередок в Антверпені. Час від часу проводять сходи. Активно співпрацюють з німецьким Пластом — входять до 2-го куреня УПЮ ім. А. Гарасевича з Мюнхена. Є потенційні виховники, часто їздять на табори в Україну.

Інформацію подав ст. пл. скоб Іван Спринь, СМ.

Сторінка Пласту в Бельгії у фейсбуці <http://goo.gl/2X6ws>.

Болгарія

В Болгарії зареєстрована організація української молоді «Буки» (<http://буки.info/>), якою керує Красімір Паньковський.

Від 26 лютого до 9 березня 2010 у столиці Болгарії відбулася зустріч української молоді Європи «Болгарія 2010», організатором якого є Конференція українських молодечих організацій Світового Конгресу Українців та Молодіжне відділення при Фундації «Мати Україна» з Болгарії.

На зустріч з'їхалося близько 30 учасників — з Болгарії, України, Сербії, Румунії, Словаччини, Боснії та Герцеговини, Росії (Архангельськ), Естонії, Угорщини та Вірменії. Від Пласту участь узяв ст. пл. Андрій Ребрик, ЦМ, пластун з Естонії — ст. пл. прих. Ростислав Чикальський та пластун зі Словаччини — Роман Довгович (<http://goo.gl/akFyX>).

24 листопада 2011 р. відбулася робоча зустріч представника молодіжної організації «Буки» Красіміра Паньковського з послом України в Болгарії, на якій було погоджено програму ВВМ в м. Софія. Пластуни їдуть у складі 15 осіб. Передача Вогню українській громаді Болгарії відбулася 18 грудня 2011 р. біля пам'ятника Т. Шевченку в м. Софія (<http://goo.gl/dVcSs>).

У 2012 році українці Болгарії прийняли Вогонь від Пласту поштою та провели святкову збірку 6 січня 2013 року.

Велика Британія

Вперше за останні роки активізувалася співпраця між Пластом України та Великої Британії. Найбільшим успіхом стала участь та допомога українських пластунів в організації Свята весни у Великій Британії, що відбулось 1—4 червня 2012 р. на оселі «Верховина», комендант пл. сен. Денис Угрин, ВБ.

2—4 червня 2012 р. відбувся Вишкіл попередньої пластової підготовки для батьків пластунів, зацікавлених стати виховниками. Вишкіл відбувся в рамках Свята весни.

Сьогодні ведеться робота з підготовки делегації від Пласту України у складі 10 осіб (5 УПЮ та 5 УСП) для участі у Святі весни 2013 та літньому таборі станиці Лондон. Координатор — ст. пл. Марта Муляк.

Естонія

В Естонії є офіційно зареєстрована молодіжна організація «Пласт». Сьогодні одним з її керівників та найактивнішим пластуном є Ростислав Чикальський (брав участь у 17 Зборах КУПО).

13—14 червня 2009 р. у Таллінні відбувся I Форум української молоді Естонії, організований Конгресом українців Естонії (КУЕ) та молодіжною організацією «Пласт» за підтримки Цільового фонду інтеграції та Міністерства освіти і науки Естонії.

У Форумі взяло участь понад 80 молодих людей, серед яких були естонські українці з різних регіонів Естонії, гості з Латвії, Литви, Фінляндії; велике зацікавлення заходом виявили і молоді естонці, головним чином студенти талліннських і тартуських навчальних закладів. Гостями молодіжного зібрання були також пластуни Андрій Ребрик та Ольга Сінкевич з України. У відкритті Форуму взяла участь другий секретар Посольства України в Естонії Світлана Гончаревська, з вітальним словом до учасників звернувся член естонсько-української парламентської групи Юрій Тамм, представник Об'єднання українців Фінляндії Віктор Єганов та інші (<http://goo.gl/NNpGQ>, <http://goo.gl/gBzyR>).

Три роки поспіль (2010—2012) спільно з Пластом України естонці приймають Вифлеємський Вогонь Миру.

Від імени Пласту Естонії Ростислав Чикальський активно бере участь у пластових таборах в Україні, ЮМПЗ 2012 тощо.

Ірландія

Від 6 до 8 червня 2012 р. успішно відбувся вишкіл для батьків, зацікавлених стати пластовими виховниками. На оселі «Ватра» (приватна садиба батьків Олеся та Наталі Баб'юків у містечку Атай неподалік Дубліна) відбувся дводенний пластовий табір для батьків та дітей (9—10 червня 2012 р.).

28 жовтня 2012 р. було проведено сходина для здобуття відзнаки пластуна-прихильника та відбу-

лося іменування перших пластунів-прихильників в Ірландії (28 жовтня 2012 р.). Іменування провела Міжнародний секретар Пласту ст. пл. вірл. Дзвеніслава Петришин, ЧОК.

Іспанія, Португалія, Італія

Наприкінці 2012 р. було розпочато переговори з приводу створення Пласту в цих країнах. Проведено скайп-зустріч для ознайомлення лідерів українських організацій з діяльністю Пласту. У зустрічі взяли участь: Олег Гуцько (Координатор Міжнародного Скайп Форуму, Голова Асоціації українців у Португалії «Собор»), Іван Онищук (Голова Християнського Руху українців в Португалії), Борис Кучерас (Асоціація «Джерело Світу», Португалія), Лариса Пономаренко (Голова асоціації українців регіону Мурсія, Іспанія), Олександр Яворський (Голова Асоціації Українців Ірландії) та ін.

Підготовлено та переслано ознайомлювальну презентацію про Пласт, передано промо-матеріали.

Латвія

17—18 вересня 2011 за сприяння мерії міста Рига та Малої Гільдії відбувся Перший молодіжний фестиваль української культури в Латвії. Підтримало проєкт також посольство України в Республіці Латвія. Учасниками фестивалю були пластуни з України та Естонії. Українські пластуни провели майстер-класи з українських народних танців та виконали кілька пісень. Про фестиваль велася лайв-новина на Пластовому Порталі (<http://goo.gl/yhWbj>). Було опубліковано інтерв'ю з головою Центру української молоді та дітей Латвії Ольгою Бергою (трьома мовами — українською, російською та англійською — <http://goo.gl/O44tC>).

11—14 лютого 2012 р. українські пластуни відвідали «Тиждень української культури» та показали вертеп. Взяло участь 16 пластунів. Один з організаторів — організація Української молоді та дітей Латвії, прихильники Пласту. Участь у вертепі взяли пластуни юнацьких куренів з Ужгорода (ч. 38 ім. М. Божук та 45 ім. Ф. Корятовича) та Львова (ч. 8 ім. О. Басараб, ч. 36 ім. Анни Ярославни та ч. 52 ім. Марти Чорної).

22 грудня 2012 року в рамках міжнародної акції Вифлеємського Вогню Миру був підписаний договір про співпрацю між Пластом — НСОУ та Українським центром молоді та дітей в Латвії (голова — Ольга Берга).

Литва

Від 2010 до 2012 року українська громада Литви приймає від Пласту Вифлеємський Вогонь Миру у м. Вільнюс. Активно підтримує пластунів у Литві о. Павло Якимець, ЧСВВ. Варто зазначити, що Пласт та представники української громади Литви часто перетинаються на акціях українців Латвії та Естонії.

Німеччина

Участь виховників та юнацтва з України у літніх пластових таборах в Німеччині (2010—2012 рр., загалом — 25 пластунів). Участь виховників та юнацтва з України у пластових лецетарських таборах в Австрії, організованих КПС Німеччини (2010—2012 рр., загалом — 30 пластунів). У 2010—2012 рр. спільна акція передачі Вифлеємського Вогню українцям Мюнхена.

Польща

1—3 липня 2011 р. 5 пластунів взяло участь в українсько-польському санктариумі, м. Гдешин, Польща.

Впродовж 2009—2012 рр. на території південно-східної Польщі відбувався Міжкrajовий пам'яткоохоронний історично-краєзнавчий табір «Вирій». За цей час у таборі взяло участь близько 100 пластунів з України та Польщі.

За підтримки українського Пласту польські пластуни у 2012 р. поширили Вифлеємський Вогонь у 17 містах країни.

Росія

8—10 квітня 2011 р. Б. у Москві, Росія, відбувався Форум Української Молоді в Російській Федерації. Серед численних представників молоді Російської Федерації, української діаспори з інших країн, українців з України — міжнародний секретар ст. пл. вірл. Олена Галушка, ЧХ, та член міжнародної служби ст. пл. Андрій Ребрик, ЦМ (<http://goo.gl/MQ6MJ>).

5—7 жовтня 2012 р. у м. Пушкіно Московської обл. відбувся 2-ий український молодіжний форум Росії «Молодіжний діалог у дії», участь у якому взяло двоє пластунів.

2—4 січня 2013 р. вперше відбулася передача Вифлеємського Вогню Миру українській громаді Росії (<http://goo.gl/WzLOv>).

Румунія

У 2011 та 2012 роках пластуни передавали Вифлеємський Вогонь українцям Румунії у містах Клуж-Напока, Бухарест та Тімішоара (2012). Під час передачі ВМ відбулися зустрічі з керівниками українських організацій, шкіл, представниками влади тощо.

Румунське телебачення TVR3 відзняло 2 відеосюжети про ВМ та транслювало їх на центральному телебаченні двічі — 7 та 14 січня 2011 та 2012 року. Домовлено про переклад румунською мовою титрів до фільму «Срібна Земля» та презентацію фільму в Клужі, Бухаресті та Тімішоарі.

Сербія

У 2011 та 2012 роках українські громади м. Новий Сад та Вербас отримали від пластунів Вифлеємський Вогонь Миру. На 2013 рік ведеться розмова про презентацію Пласту в цих двох містах, а

також проведення презентації фільму «Срібна Земля. Хроніки Карпатської України 1919—1939».

Словаччина

Резолюція Зборів КУПО щодо Словаччини:

А-8. 17 Збори КУПО доручають Головному Пластовому Проводу переглянути неактивність Словаччини в КУПО і здати звіт на пленумі ГПБ до 1 березня 2010 року.

Ірена Борушак, яка виконувала обов'язки діловода до лютого 2011 р. і зрезигнувала через родинні обставини, вела переговори з п. Левком Довговичем та мала намір поїхати на літній табір, але так і не поїхала.

У грудні 2011 відбулася зустріч з Довговичем в Ужгороді, на якій я йому передав святкові прапори до 100-ліття Пласту та домовлявся про передачу Вифлеємського Вогню Миру пластунам та українцям у Словаччині у 2012 р. Також відіслав йому всі інформації про 100-ліття Пласту в Україні (і запрошення на ЮМПЗ 2012). На жаль, жоден представник Пласту Словаччини не взяв участі у заходах щодо святкування 100-ліття Пласту в Україні.

Станом на 01.02.2013 р. проводу Пласту в Словаччині був надісланий лист від ГПБ з приводу діяльності організації у Словаччині та запропоновано обговорити ситуацію через Skype. Щоправда, спілкування ускладнюється постійними відмовками зі сторони п. Довговича.

Справа участі Словаччини в КУПО весь цей час залишалася відкритою та має бути вирішена безпосередньо самими Зборами КУПО.

В рамках реалізації проекту «Ромський скавтінг» від фонду «Відродження» в Україні відбулася робоча поїздка до м. Кошиці та Братислава. Відбулися зустрічі з представниками словацького та ромського словацького скавтіngu.

Швейцарія

24 грудня 2012 року українська громада в Цюриху отримала поштою Вифлеємський Вогонь Миру.

Висновки

За час від створення міжнародної служби Пласту — НСОУ та моєї праці як діловода розвитку Пласту в країнах Європи вдалося:

1. Досягнути систематичної роботи пластового проводу на міжнародному рівні з українцями діаспори, а також іншими скавтськими організаціями.
2. Виробити загальні критерії, принципи та напрями співпраці на міжнародній арені.
3. Налагодити співпрацю з країнами української діаспори в Європі, де потенційно можна створити Пласт (Ірландія, Естонія, Латвія, Румунія).
4. Виробити принципи відбору пластунів для участі у міжнародних акціях та провести для них відповідний вишкіл.

5. Ініціювати діяльність українських громад (Латвія, Болгарія, Румунія) у країнах діаспори для організації та проведення молодіжних форумів, вишкелів, зустрічей, презентацій.

6. Реалізувати кілька масштабних акцій Пласту для українців за кордоном (ВВМ, вишкіл в Ірландії).

Завдання на наступну каденцію

1. Вирішити питання Пласту у Словаччині.

2. Зареєструвати пластові осередки в Ірландії та Латвії.

3. Забезпечити участь представників Пласту у молодіжних форумах, зустрічах тощо.

4. Співпрацювати з КУМО у партнерських проєктах.

5. Скласти орієнтовний фінансовий план (бюджет) для ефективної праці діловода (та/або делегованих ним осіб для участі у міжнародних проєктах).

6. Проводити систематичні вишколи щодо міжнародної діяльності для пластунів з України та діаспори.

7. Налагодити співпрацю з посольствами України в країнах, де можна розвинути Пласт (напр., Італія, Португалія, Латвія).

8. Укладати договори про співпрацю між Пластом та молодіжними організаціями у діаспорі для ефективного та якісного проведення заходів, акцій тощо.

9. Розвивати проєкт «Україна поруч».

Додаток 1

Проєкт міжкrajової пластової співпраці «УКРАЇНА ПОРУЧ» у 2013–2015 рр.

Мета: Зміцнити співпрацю Пласту України та Пласту в країнах діаспори через обмін унікальним досвідом, ознайомлення з пластовою діяльністю в цих країнах, особисті знайомства між пластунами, створення майбутніх спільних проєктів.

Завдання:

- консолідація Пласту, зміцнення горизонтальних зв'язків між пластунами;

- Україна обличчям до діаспори: долання міфів та стереотипів як про Україну, так і про інші держави і Пласт в них;

- обмін досвідом, а саме запозичення нових традицій, ігор, забав, пісень, методики та ін.;

- співжиття в україномовному середовищі для пластунів діаспори та вдосконалення мов приймаючої країни пластунами (в перспективі можлива організація англomовних таборів в Україні з участю носіїв мови — пластунів з діаспори);

- мотивація виховників до активної праці

впродовж року, оскільки відбір учасників на проєкт відбуватиметься на конкурсній основі;

- підтримка постійних та регулярних зв'язків між краями (КПСами), а не лише на ЮМПЗ та КУПО;

- систематизація таборових обмінів через використання вже набутого досвіду та налагодження системи відбору;

- підтримка зв'язків Пласту з Національними Скавтськими Організаціями (членами СОСР).

Організації-учасники проєкту:

- Пласт — Національна Скавтська Організація України, Україна;

- Plast — Ukrainischer Pfadfinderbund in Deutschland e. V., Німеччина;

- Plast — Ukrainian Scouting Organization in Great Britain, Великобританія;

- Plast — Ukrainian Scouting Organization — USA, США;

- Plast — Ukrainian Youth Association of Canada, Канада;

- Plast — Ukrainian Scouting Organization in Australia, Австралія;

- Asociacion Ucrania PLAST Juvenil, Аргентина;

- «PŁAST» — Organizacja Młodzieży Ukrainkiej, Польща;

- Союз скавтів «Пласт» українсько-руси́нської молоді Словаччини, Словаччина;

- Association of Ukrainians in Republic of Ireland, Ірландія;

- Конгрес українців Естонії, Естонія.

Партнери проєкту:

- Конференція Українських Пластових Організацій (ГПБ);

- Міністерство Закордонних Справ України (департамент зв'язків із закордонним українством та культурно-гуманітарного співробітництва);

- Посольство США в Україні;

- Посольство Федеративної Республіки Німеччина в Україні;

- Посольство Великої Британії в Україні;

- Посольство Канади в Україні;

- Союз Українських Організацій в Австралії;

- Посольство Аргентинської Республіки в Україні;

- Благодійний Фонд Богдана Гаврилишина (БФБГ);

- Світовий Конгрес Українців (СКУ).

Суть проєкту:

Участь 20 виховників з України (5% від загальної кількості виховників в краю) у проведенні пластових таборів діаспори:

- Австралія — приїзд 2 виховників;

- Аргентина — приїзд 1 виховника;

- Велика Британія — приїзд 3 виховників;

- Канада — приїзд 2 виховників;
- Німеччина — приїзд 5 виховників;
- США — приїзд 5 виховників;
- Естонія — приїзд 1 виховника;
- Словаччина — приїзд 1 виховника;
- Ірландія — приїзд 2 виховників;
- Польща — приїзд 2 виховників.

Пласт в Україні забезпечує:

- участь виховників та юнацтва діаспори у таборах в Україні;
- сприяння українцям діаспори, які відвідують Україну з приватних причин (навчання, робота та ін.), залучення до пластової діяльності.

Критерії відбору учасників проекту (виховників):

- пластун/ка, бажано найвищого ступеня;
- виходець з юнацтва;
- виховницький досвід понад 2 роки;
- участь в якості коменданта чи члена проводу у як мінімум двох пластових таборах;
- володіння мовою країни, до якої вирушає, або англійською;
- можливість фінансово докластися до своєї участі у проекті.

Джерела фінансування:

- ГПБ та КПСи — дорожні витрати участі виховників з України в таборах діаспори;
- БФБГ — фінансування адміністратора проекту;
- СКУ — транспортні витрати для виховників до країн, де ще не створений Пласт;
- Посольства — видача безкоштовних віз, стипендії учасникам проекту;
- МЗС — організаційна підтримка проекту;
- Виховники з України — власні внески для покриття до 30% дорожніх витрат.

Додаток 2.**Міжнародна акція Вифлеємського Вогню Миру 2011****10 грудня 2011**

Пласт офіційно отримав ВВМ у кафедральному соборі у Відні.

<http://www.plast.org.ua/news?newsid=7088>

11 грудня

ВВМ отримала українська громада Відня, Служба Божа в українській греко-католицькій церкві св. Варвари. На Службі присутній Радник-Посланник Посольства України в Австрії Кирилич Василь Петрович. Службу очолив владика Богдан Дзюрах — Секретар Синоду Єпископів УГКЦ, який спеціально приїхав до Відня зі столиці України.

11 грудня

Українські пластуни передали Вифлеємський Вогонь пластунам з Мюнхена.

16 грудня вогник запалав в українській церкві у м. Вільнюс. Цього ж дня пластуни передали Вогонь Спілці українців Румунії в місті Клуж-Напока.

17 грудня пластуни передали Вифлеємський Вогонь українській громаді в Бухаресті та Ризі.

Передача в Бухаресті відбулася в Будинку Румунського селянина за участі великої кількості українців, Тимчасового повіреного у справах України в Румунії pana Віорела Котика та радника-посланника Посольства України в Румунії pana Юрія Вербицького. З вітальним словом виступила також голова Бухарестської філії Союзу українців Румунії п. Ярослава Колотило (<http://goo.gl/vXSII>).

Цього ж дня пластуни передали Вогонь українській громаді в Ризі (Латвія). За зустріч та підтримку висловлюємо щире подяку п. Ользі Берзі.

18 грудня українські пластуни передали Вифлеємський вогонь українцям Болгарії. Урочиста передача відбулася перед пам'ятником Т. Шевченка за участі української молоді, представників фундації «Мати Україна» та представників посольства України в Республіці Болгарія в особі пані Ірини Козик.

18 грудня пластова делегація запалила свічку Вифлеємського Вогню для українців Естонії в Українській церкві в Таллінні.

19 грудня, у день Святого Миколая, пластуни передали Вифлеємський Вогонь Миру українській громаді в м. Новий Сад (Воєводина, Сербія). Також з рук пластунів Благодатний Вогонь отримав Апостольський екзарх для греко-католиків в Сербії кир Георгій Джуджар.

19 грудня українські пластуни передали у Мінську естафету Вифлеємського Вогню білоруським скавтам — БРСА.

20 грудня львівські пластуни перейняли скавтську естафету поширення Вифлеємського Вогню. Польські скавти-гарцери передали Вифлеємський Вогонь Миру львівським пластунам на українсько-польському кордоні в Раві-Руській.

20 грудня пластуни передали Вифлеємський Вогонь Миру працівникам консульств Австрії та Естонії (<http://goo.gl/DVxpy>).

21 грудня пластуни з Рівного взяли участь в переданні Вифлеємського Вогню на кордоні України з Польщею (<http://goo.gl/hsHhM>).

21 грудня Вифлеємський вогонь миру вперше отримали працівники Посольства США в Україні. Вогонь миру до приміщення посольства прине-

сли голова КПС ст. пл. скоб Дмитро Колесник, СМ, і ст. пл. вірл. Христина Борщ (<http://goo.gl/sR2Tc>).

25 грудня пластуни передали Вогонь до греко-католицької церкви в Гурові Ілвецькому (Польща).

2 січня 2012 р. за участі близько 250 пласту-нів, батьків, представників церков та завдяки плас-тунам з України, зокрема ст. пл. Юрію Юзичу, свіч-кою, запаленою від Вифлеємського Вогню, була запалена ватра під час ЮМПЗ поблизу Канберри.

5 січня на відтинку україно-польського кордону Нижанковичі—Малховіце (Мальговичі) пластунам Старого Самбора Вифлеємський Вогонь передали гарцери (<http://goo.gl/dJHda>).

6 січня Вифлеємський Вогонь Миру було пе-редано українській громаді м. Дублін, Ірландія, під час Різдвяного богослужіння в українській церкві св. Миколая Чудотворця (<http://goo.gl/DkMGj>).

Напередодні Різдва Христового пластуни стани-ці Білгород передали Вифлеємський Вогонь миру пл. сен. прих. Ірині Фоменко, яка проживає у Мол-дові (<http://goo.gl/R9MRU>).

ЗМІ про ВВМ на Платсовому Порталі

<http://www.plast.org.ua/news?newsid=7006>

<http://www.plast.org.ua/news?newsid=7127>

<http://www.plast.org.ua/news?newsid=7116>

<http://www.vohon.plast.org.ua/?pageid=1892>

Найбільші досягнення міжнародної акції ВВМ:

- передача ВВМ українцям Ірландії та Австралії,
- 30-хвилинний відеосюжет про передачу ВВМ українцям Румунії,
- активізація громад українців у відповідних країнах,
- відправи Служби Божої українською мовою в Ризі,
- неофіційні зустрічі з представниками відповід-них посольств (переважно йшлося про їх безпосе-редню підтримку акції ВВМ та інших акцій Пласту на 2012-ий ювілейний рік),
- є ідея акцію ВВМ провести у країнах Європи спільно з КУМО.

Від імені координаційного комітету передачі Вифлеємського Вогню Миру в Україні висловлюю подяку керівникам напрямів передачі ВВМ в краї-ни української діаспори — ст. пл. вірл. Христі Тузяк (Австрія-Німеччина), ст. пл. Іванці Гаврилко (Литва, Латвія, Естонія, Білорусія), ст. пл. Наталці Масяк (Румунія, Болгарія, Сербія).

ст. пл. Андрій Ребрик, ЦМ

■ Пластова делегація з Вифлеємським Вогнем у Відні

Старий Вовк

Ще про Пласт і скавтінг

Дорогі друзі і подруги!

На сторінках цього числа «Пластового шляху» є декілька дуже цікавих статей, які продовжують дискусію на тему: чи варто Пластові належати до світового скавтінгу?

Ми намагалися стати в ряди скавтінгу від самого створення нашої організації, але нам завжди відмовляли. Тоді, на початку 1920-х років, було сказано, що ми «не є скавтінгом якоїсь державної нації» (ніби це була наша провина, ніби ми самі не хотіли мати своєї власної держави...).

У 1991 році ми наївно думали: якщо ми вже такі стали державною нацією, то нас приймуть з відкритими руками в братерські ряди світового скавтінгу. Але де там! Протягом 10 років нам ставили різні умови, які ми виконували, а нам знов і знов ставили нові.

Врешті нам сказали відверто: ми вас не приймемо, бо ви патріоти-націоналісти. Ми створимо в Україні нову організацію, яка буде інтернаціональна; ваші члени можуть туди вступити, якщо схочуть. Але ми не дозволимо, щоб та організація була патріотичною, національною чи ідейною. Ваші члени мають бути інтернаціоналістами, себто говорити поросійському і забути про якісь вигадки «українства».

І так створилась організація НОСУ. Нібито це «український скавтінг», але там вживається чужа нам мова. Ідейні засади НОСУ мають небагато спільного з ідейними засадами Пласту. НОСУ не

поділяє клич «Бути вірним Богові й Україні!», що є підставою Пласту.

Пластуни потішали себе: «Нас є більше, ми маємо кращу програму, кращі засоби, краще розроблену структуру і багато досвіду, тож зможемо завести в НОСУ пластовий лад». Але так не сталося. Ми справді маємо чисельну перевагу, але ж більшість пластунів трималася осторонь від скавтів. Їх було менше, проте їхні провідники мали кращі контакти в уряді в Києві, багато навіть працювало в уряді, а тому НОСУ діставала більшу підтримку від уряду та політичних партій. Пластунам не вдалося перетягнути багато скавтів в ряди Пласту. Ми мали контакти зі скавтами в різних країнах світу, але не більше, як раніше. На світовому скавтському Джемборі у Швеції було відносно мало членів Пласту, набагато менше, ніж колись на Джемборі в Чилі, на другому кінці світу.

У цьому числі публікуємо доповіді, які були виголошені на конференції, присвяченій 100-літтю Пласту, що відбулася у Львові 23 серпня 2012 року. Зокрема, ст. пл. Ярослав Юрчишин та пл. сен. Юрій Юзич у своїй доповіді твердять, що цілий світовий скавтінг має дві течії: «лібералів» та «консерваторів». Більшість національних скавтських організацій, зокрема в Західній Європі, зараз вважає, що головною метою скавтінгу є соціальне співжиття дітей і молоді і що скавтська організація для дітей і

Фото М. Стрільцова

■ Круглий стіл під час ЮМПЗ у Львові: Володимир Базарко, Богдан Гасюк, Дмитро Колесник, Ярослава Колобова, Любомир Романків, Таня Джулинська

молоді виховує своїх членів щасливими і веселими людьми, які будуть добрими громадянами цілого світу, без огляду на етнічність, національність, расу, релігію, політичну орієнтацію, сексуальне наставлення, соціальне походження тощо. Це є «модерне» розуміння мети скавтіngu і скавтської ідеології.

Інші скавтські організації (автори вважають такими скавтів Польщі і США) є традиційними, консервативними і все ще дотримуються оригінального розуміння ідеї скавтіngu, яке належить його засновнику лорду Бейден-Повелу. В цьому розумінні скавт є, в першу чергу, вірний своїй релігії, любить свій нарід, громаду, рід. Він виховується для якоїсь мети. В нашій пластовій ідеології це Перший Головний Обов'язок — «Бути вірним Богові й Україні». Очевидно, в цій інтерпретації Пласт також є консервативною скавтською організацією, адже також тримається ідейних засад, які заклав засновник скавтіngu.

Західноєвропейські скавтські організації відійшли від давніх засад. Виглядає, що ліберали відступили від ідеї праці для інших, а заступили цей ідеал ідеєю виховати щасливих, добрих, толерантних і безжурних людей.

Ми не хочемо сказати, що ідеали «безжурного» скавтіngu є погані. Ми також хотіли б виховати своїх дітей щасливими, безжурними, веселими. Це гідний ідеал для західноєвропейських народів. Вони жили в незалежних і демократичних країнах протягом століть, зараз живуть в добробуті і багатстві, не пережили недавно жажіття голоду, концтаборів, ворожої жорстокості і браку людських прав. Вони живуть тепер щасливо у стабільних, вільних, квітучих країнах і можуть дозволити собі виховувати дітей для особистого щастя і доброзичливості до всього...

Але чи можливо так виховувати дітей в Україні? В країні, яка щойно недавно звільнилася і досі не знайшла своєї дороги, не збудувала для своїх громадян вільного, демократичного суспільства? Ми далеко ще не є сьогодні такі багаті і безпечні, як люди в Західній Європі. Перед нами ще далекий шлях до щастя...

Тому ми ще не можемо виховувати молодь «щасливими доброзичливими пташками», як роблять це наші західні сусіди. Нашим завданням є виховати наступні покоління в першу чергу відданими своєму головному завданню в житті: працювати для щастя всіх членів свого народу, громади, роду. Щойно коли наші вихованці чи їхні наступники зуміють збудувати щасливе, вільне, заможне суспільство, вони зможуть переіменувати Пласт на «рай для своїх дітей».

Отже, світовий скавтінг і Пласт діють сьогодні в різних обставинах. Наші цілі, ідеали і засоби є через це цілком відмінні. Ми не повинні особливо перейматися тим, що скавтінг і Пласт стали різними організаціями. Ми просто маємо інші потреби.

Існує ще й інша обставина, якою Пласт відрізняється від скавтіngu. Це проблема діяспорних

■ *Юрій Ємільян, керівник Євразійського регіону*

пластунів. Це типово українська ситуація. Чи то в Україні, чи в численних українських діаспорах ми об'єднуємо дітей і молодь, яка є кровно або свідомо українською молоддю, себто синами і дочками українського народу. Це радикально відрізняється від скавтських організацій, скажімо, Бельгії, Швейцарії чи Швеції, де скавтінг може об'єднувати всіх дітей, що живуть на території країни, але не стосуватися представників цих народів, які живуть поза її межами.

Це є реальність українського Пласту, і ми не можемо і не хочемо цього змінити, бо українському Пластові потрібні закордонні, діяспорні пластунки і пластуни, бо вони є носіями наших духовних цінностей і джерелами матеріальних засобів. Але в НОСУ для закордонних пластунів немає місця. Діяспора для НОСУ непотрібна.

До речі, про діяспору читайте у доповіді ст. пл. Діяни Юрчук. Вона продовжує роздуми над тим, як цю проблему практично розв'язати в сучасній ситуації. Вона не дає остаточної відповіді, але описує її і стимулює дальшу дискусію. Це проблема, яка, на нашу думку, тісно пов'язана з питанням «Пласт чи скавтінг».

Якби ми зрозуміли, що Пласт і скавтінг є двома різними організаціями, які не конечно мають такі самі цілі і методи, то проблема діяспори перестала б бути проблемою, а навпаки, стала б для нас сильним і потужним засобом в намаганні перетворити Пласт на організацію, яка працює для добра нашого народу. Якщо ж ми і надалі будемо старатись запакувати Пласт у мішок інтернаціонального скавтіngu, то питання діяспори залишатиметься для нас надовго відкритим.

Фото З. Беланюк

пл. прих. Марина Атрохова
РІЗДВО ЄДНАЄ УКРАЇНУ

В середині грудня під час одних зі сходин станиці Севастополь перед юнаками постало питання: як цього року будемо святкувати Різдво? Наші пластуни одразу згадали різдвяну поїздку до Львова, що відбулася два роки тому. І тут пл. уч. Роман Вілівчук запропонував поїхати до Луцька, щоб продовжити традицію символічного об'єднання пластунів з різних регіонів України під час Різдва Христового. Ця поїздка давала також можливість відчувати Різдво, побачити народні традиції, познайомитися з пам'ятками історії і культури України.

Отож, ми почали готуватися до святкової мандрівки. Вирушили у подорож 5 січня. У дорозі розважалися, граючи в «Мафію», вчили колядки і готу-

валися до вертепу, що мав відбуватися спільно з луцькими пластунами.

Уже опівдні 6 січня ми були на місці — у славному місті Луцьк. Нас дуже привітно зустріли місцеві пластуни і провели до пластової домівки. Далі, трохи перепочивши і попоївши, ми вирушили на екскурсію центром міста, яку для нас провела ст. пл. вірл. Олена Семенюк. Завдяки їй ми дізналися як про історію міста, так і про деякі таємниці, що приховують окремі куточки Луцька. Також завітали і до аптеки-музею. І хоча деякі музейні кімнати були зачинені, ми із захопленням розглядали старовинні баночки з латинськими написами і один із перших касових апаратів. Місцем контрольного збору і закінчення екскурсії став привітний ясен, під яким Леся Українка написа-

Фото З. Беланюк

Фото З. Беланюк

■ Передача Вифлеємського Вогню в дитячому притулку в Севастополі

■ Севастопольські пластуни колядують

ла свій перший вірш. Біля замку Любарта нас перебрав ст. пл. скоб Олег Лапковський. Разом із ним ми піднялися на оборонні стіни замку, звідки відкривалася панорама міста. У музеї книги ми побачили багато видань, вік яких понад 300 років, а також один з перших друкарських верстатів. Роздивившись усі оборонні споруди на подвір'ї замку, а також «викупавшись» у снігу, ми зайшли погрітися до сувенірної крамниці, де змогли придбати подаруночки з Луцька для рідних. Сутеніло, і настав час розходитися по домівках. До Святої вечері нас уже чекали родини хлопців з куреня ч. 9 ім. Василя Стуса, а також дівчат із підготовчого куреня ім. Олени Левчанівської і з куреня ч. 48 ім. Слави Стецько.

■ Севастопольські пластуни після Служби Божої в греко-католицькій церкві в Луцьку з єпископом Йосафатом Говерою

■ На луцькому вокзалі

■ Лавочка закоханих на проспекті Волі неподалік університету в Луцьку

Наступного дня після святкової Служби Божої всі севастопольські пластуни наперебій обмінювалися враженнями від проведеного вечора. Розповідали про те, в яких різдвяних традиціях брали участь і скільки страв було на столі. Трохи погравши в сніжки, перейшли до справ серйозних — зведеної репетиції вертепу. Упевнившись, що все готово, вирушили нести людям радість. Господарі дуже добре приймали нас, із задоволенням дивились вертеп і щедро обдаровували солодощами й гривнями.

Вечір 7 січня ми також вирішили провести разом. Усі прийшли до пластової домівки, де на нас уже чекала знімальна група Волинського телебачення. Їх також зацікавили різдвяні пластові справи. А далі був гарячий чай і тепла компанія нових друзів. За дружніми розмовами, спогадами, обміном враженнями і пластовим досвідом непомітно плинув час...

Минула ніч. Ми знову зустрілися на залізничному вокзалі. Перед потягом згадували все, що відбувалося доброго за ці незабутні дні Різдва. І, звичайно, уже планували нові зустрічі.

Дорога додому не здалася нам нудною, бо справжній пластун знає, як розважитися. Ще трохи — і ми вдома! Ранок 9 січня був несподіваним, адже кримська природа з нагоди Різдва таки розщедрилася на сніг. Юних мандрівників з нетерпінням чекали батьки.

Упевнена, ще неодноразово ми згадаємо цю подорож у різдвяний Луцьк. А може й повернемося туди ще, бо прощаючись сказали: «До нової зустрічі!»

ст. пл. Іван Дмитрів, ЛЧ Юнацький табір «Пластова Присяга, дорога довжиною в життя»

Від 2 до 13 січня 2013 р. відбувся юнацький табір «Пластова Присяга, дорога довжиною в життя» в околицях села Ля Побласійон провінції Кордоба, Аргентина.

У таборі брало участь 12 юначок та юнаків і шестеро виховнків. Між виховниками ми мали велику радість гостити ст. пл. вірл. Дзвениславу Петришин, яка таборувала з нами в рамках програми «Україна поруч».

У програмі табору були передбачені різні пластові заняття, такі як мандрівка до пагорбка недалеко від місця табору, яка закінчилася підвечірком коло водоспаду. Учасники мали нагоду приготувати вимоги вмілостей «Табірництво», «Мандрівництво», «Картографія» та «Фільмування». Згідно з вимогами останньої вмілості всі учасники грали свою роль в таборовому фільмі.

■ Все починається з вокзалу. З батьками і пластунами

■ Виховники табору: Іван Дмитрів, Наталя Королук, Дзвенислава Петришин, Льореа де Арса Похильяк, Гануся Назарик, Августин Агрес

■ Ліпимо разом голубці на Святу Вечерю

■ Під час гутірки з картографії

Але головною темою табору була Пластова Присяга та її натхнення в діях героїв України, зокрема членів УПА. Більшість учасників табору були прихильниками, готувалися до складення Присяги. Таким чином різні ігри, заняття та розмови були на тему Присяги, і в тих розмовах виникла назва табору.

Як і кожного року в Аргентині, ми святкували Свят Вечір і Різдво Христове на таборі. Цього року діти наважилися приготувати традиційні голубці на польовій кухні.

При кінці табору всі пластуни, включаючи новаків, які теж завершували таборувати того дня, зібралися в Католицькій Катедрі Святої Покрови в Буенос-Айресі на Богослуження. Згодом відбулася Святочна Збірка, на якій 6 пластунок та пластунів прихильників склали Пластову Присягу, а опісля всі разом відбули свято Пластової ялинки з різдвяною вечерею.

На Пластовій ялинці вперше в Аргентині горів Вифлеємський Вогонь Миру, який символічно привезла до далеких південних земель подруга Дзвенислава.

Важливо підкреслити, що програма «Україна поруч» дала ковток свіжого повітря і надію на тіснішу

■ На мандрівці

співпрацю діяспори з Україною, і що КПС Аргентини визнала цю програму як пріоритет праці.

Ми сподіваємося, що наступного року результат програми буде таким же успішним, як цього року, і бажаємо приймати пластунів з цілого світу на наших таборах.

Фотографії ст. пл. вірл. Дзвенислави Петришин

Новацький табір «Коли ще звірі говорили»

■ Таборовики з виховниками

Від 5 до 13 січня 2013 р. на пластовій оселі «Ненаситець» в Пунта Індіо, провінція Буенос Айрес, на березі ріки Ріо де ля Плята, відбувся новацький табір «Коли ще звірі говорили».

У таборі брало участь 8 дітей, 6 сестричок та один братчик. Для трьох сестричок це був перший табір в якості виховниць, після вишколу першого ступеня (РОВ 247), так що мали нагоду реалізувати на практиці все, чого навчилися на вишколі.

Головна тема табору — звірі та як ними опікуватися. Діти співжили з кроликами, качками, перепілками та курчатками.

Діти приготували вмілості «Велесове внуца» та «Добродушок», точки першої та п'ятої проб та провели традиції Святого Вечора й Різдва.

На таборі всі учасники мали нагоду насолоджуватись річкою, басейном та сусіднім свіжим лісочком у веселій новацькій атмосфері.

сес. Іванна Яремко, комендантка табору

■ Учасники з таборивим вирядом

пл. прих. Аня Прочитанська

Зимовий табір «Під Говерлою»

Відсвяткувавши Новий рік, 2 січня пластуни Білгорода-Дністровського завершили перший етап Всесвітньої скавтської акції Вифлеємський Вогонь Миру — занесли Вогник у місцеву адміністрацію, відділ у справах молоді та спорту, Міський Центр дитячої творчості та краєзнавчий музей. А вже 3 січня вирушили у Карпати. Це довгоочікуваний 1-й зимовий навчально-тренувальний табір «Під Говерлою», до якого ми готувалися майже півроку. Нарешті цей день... Третього січня нас провели друзі, благословив отець Михайло, і ми вирушили у подорож.

Дорога була швидкою та цікавою, адже я перебувала у товаристві однодумців, що люблять мандрівки та гори. В Івано-Франківську відвідали пластову домівку, де отримали від місцевих пластунів Вифлеємський Вогонь Миру, щоб винести його на найвищу точку нашої Батьківщини — Говерлу. Великі просторі приміщення у 2-поверховому будинку — такою є пластова домівка в Івано-Франківську! Там було дуже тепло, затишно, ми трохи відпочили після «льодового» переходу від вокзалу з доволі не легким багажем. Незабаром приїхав автобус, і ми рушили далі. Потім нас зустрічали два більш по-

тужних транспортні засоби — автомобілі Газ-66, і на них ми прибули до будинку у гірському притулку «Козьмешик», де й оселилися.

Після поселення було відкриття табору. Пластуни винесли прапор України, всі заспівали Гімн.

В перший же вечір у таборі інструктори влаштували нам цікаві заняття на місцевості. Нас навчали правильно пересуватися у зв'язці, з лижними палками та льодорубом. Виявилось, це не така легка справа — пересування в горах! Перевірити себе у цій вправності довелося уже наступного дня, бо саме в цей день ми запланували підйом на Петрос — найскладнішу у Карпатах зимову вершину висотою 2020 м над рівнем моря. До вершини Петроса від притулку 10 км, а перепад висот — 1155 м! Йшли весело, гарний настрій не давав помічати втому, але це було спочатку. Ми чимдалі більше втомлювалися, але уперто йшли вгору. Було важко, холодне повітря неприємно обвітрювало обличчя, падав сніг. На передвершинному гребені одягли на ноги «кішки» — це такі металеві «зубаті» засоби, що чіпляються на черевики і добре утримують на зледенілих схилах.

Обличчя захистили підшоломниками (як у спецназівців, але не для маскуванню, а для захисту від вітру та морозу, а вітер тут, повірте, ураганний!). І ось, здолавши найкрутішу частину гори, нарешті ми піднялися! Почуття перемоги (перемоги над собою, своєю людською слабкістю) наповнювало нас, це — неперевершене почуття! Перепочили у невеликій капличці (повністю покритій льодом як ззовні, так і всередині), яку добрі люди збудували на самій вершині Петроса, попили чаю з термосів. Потрібно було швидко спускатися, адже сходження — це лише половина справи! Майже нічого не було видно, тому йшли вкрай обережно, а потім зв'язалися мотузкою, щоб ніхто не відстав та не загубився. Навігаційне обладнання швидко вивело нас на протоптану у снігу стежину (нагорі всі сліди миттєво замітає завірюха). І ось з'явився просвіт, і ми побачили зовсім близько перемичку, з якої починали підйом на вершину! Пройшовши останню круту частину маршруту, розв'язалися і рушили до будиночків літньої ферми. Останню частину спуску йшли дорогою, наприкінці присвічували собі ліхтариками, тому що стало зовсім темно. Дорогою ще кілька годин тому пересувалися з великих джипи — мабуть, останні машини, що встигли до «великих снігів» проїхати майже до підніжжя Петроса! Прийшовши додому, ми побачили, що сніг повністю накрив зранку ще видиму траву навколо нашої оселі.

■ Відкриття табору

Сходження пройшло вдало, нам дуже сподобалося, а внизу на нас очікувала смачна вечеря. Прокинувшись зранку і побачивши ту кількість снігу, що його намело за останню добу, ми зрозуміли: нам дуже пощастило побувати на Петросі, бо найближчим часом через постійний снігопад та лавинну небезпеку вихід на Петрос буде заборонено...

Наступного дня були навчання з організації бівуаку. Процес вибору місцевості під бівуак, правильне його облаштування, вибір місця для вогнища, приготування чаю з розтопленого снігу, і нарешті чаювання у протопленому шатрі — все це довело, що і взимку можна жити в наметі достатньо комфортно. Але для цього треба багато попрацювати! Заняття усім дуже сподобалося.

В цей же день нам дозволили покататися з гірки на санчатах та поліетиленових пакетах. Це було дуже весело, навіть дорослі не втрималися і з'їхали декілька разів. Напевно, такий веселий вечір нам влаштували керівники напередні Великого свята — Різдва Христового, адже сьогодні 6 січня!

Потім ми відсвяткували Святий Вечір. На столі було багато смачних страв, а Людмила потішила усіх подарунками, маленькими, але приємними. Ну, і Вифлеємський Вогник нас зігрівав увесь вечір.

7 січня за графіком нашого табору ми повинні були піднятися на Говерлу, але погода не пустила нас. Ми пройшли більшу частину шляху, але обіцяного прогнозами сонечка так і не побачили, навпаки, снігопад лише посилювався. І ми повернулися, бо ризикувати життям не варто, а так у нас тепер буде стимул повернутися в Карпати знову!

Наступний день ми присвятили навчанню рятувальним роботам, а також орієнтуванню на місцевості за допомогою карти, компаса та навігатора. Наші керівники навчили нас правильно робити ноші. На цих заняттях ми дізналися багато про першу допомогу постраждалому. До речі, «постраждалою» була я, і з неабиякою «травмою» — умовно у постраждалої був «перелом стегна». Мені прибинтували дві вирубані з деревини шини, закутали в спальник, прив'язали до ношів, і хлопці понесли мене до табору. Звісно, мені було шкода їх, бо не-

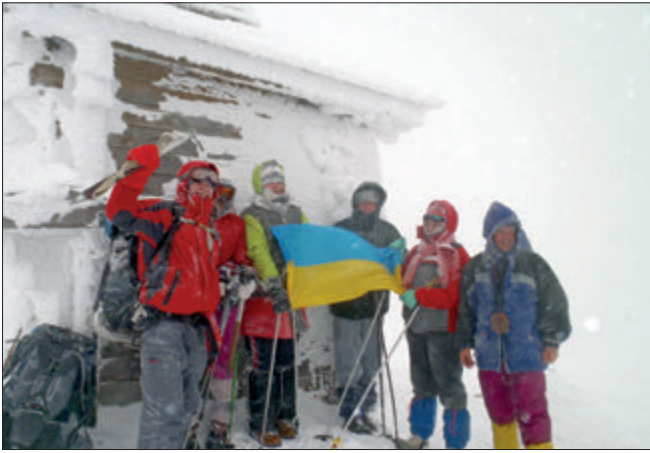
■ Снігові заняття в лісі

сти мене та не дуже легкі ноші було важко, а ще й по нерівній, слизькій, місцями дуже крутій поверхні. Але вони впоралися з цим завданням на «відмінно».

Це був останній день нашого перебування в таборі. Дуже хотілося залишитися, та, на жаль, чудові канікули добігали кінця. Поїхали наші о 24 годині.

А я залишилася, щоб пройти похід разом з Миколаєм, Юлією та Євгеном. Мені дуже хотілося в похід, але я вже сумувала за усіма — чи просто за друзями, чи за часом, проведеним разом.

В мандрівку ми вийшли вранці наступного дня. Чудовий морозний день, сяяло сонце, яке нас зігрівало. Йшли довго, то вгору, то вниз. Краєвиди захоплювали мене, це дуже гарно — Карпати взимку! Сніг

■ На вершині Петроса

глибокий та сухий, тому йти було трохи непросто, але бажання піднятися на Говерлу підбадьорювало мене. Ми зробили це! Ми здолали Говерлу, яка не часто приймає до себе гостей у таку чарівну погоду. Там ми запалили Вифлеємський Вогонь і залишили його на вершині, сфотографувалися з прапорами України, Білгорода-Дністровського та клубу «Вершина».

На Говерлі перебували недовго. Далі наш шлях пролягав через Чорногірський хребет. Ми йшли, поки не стемніло. Потім розклали намет, повечеряли та, міцно закутавшись, лягли спати. Хоч і зима, і сніг, і спимо в наметі, але було тепло. Вранці ми зрозуміли, що погода не обіцяє вдалого дня. Був сильний вітер, погана видимість та глибокий сніг. Тоді постало питання: чи йти далі? Ми знову вирішили не ризикувати і зійшли з маршруту. Почався спуск до бази «Заросляк». Звідти поїхали машиною до Ворохти і відправилися до Львова. Там зупинилися у родичів Миколи, які гостинно нас прийняли. Більшу частину дня гуляли по Львову. Дуже гарне місто, мені сподобалось. А ввечері вже поїхали до Одеси.

■ Вифлеємський Вогонь в Козьмешчику

Це були найкращі канікули! Мені усе дуже сподобалося, і я хочу повторити це ще не раз!

До розповіді юначки Ані хочу додати декілька слів. Основна група поїхала до Львова 9 січня. У Львові нас зустріли гостинні пластунки з куреня «Чорноморські хвилі» Христя та Марічка. Спочатку вони провели нас у пластову домівку, де ми залишили речі та пообідали. Під час обіду ми довідалися приємну новину — наші друзі успішно піднялися на Говерлу у чудову погоду і винесли туди лампаду з Вифлеємським Вогнем! Потім цілий день дівчата водили нас по Львову, показуючи красу цього величного українського міста. Настрій у міста був веселий і святковий — ми зустріли багато молоді, що ходила містом з вертепом. Уже ввечері ми піднялися на Ратушу і побачили сяючий вечірній Львів. Дуже дякуємо дівчатам за цікаву екскурсію! Чекатимемо тепер «Чорноморців» та «Чорноморських хвиль» на Чорному морі! Уже і захід намітився — вишкіл з віндсерфінгу у Затоці! До зустрічі!

пл. сен. Сергій Лехан

■ Сходження на г. Петрос

ст. пл. Марина Шелудешева, ЧМаки

Ще один табір «Різдвяна подорож» відбувся у Карпатах

Від 6 до 12 січня 2013 р. Б. у селищі Верхнє Висоцьке Турківського району Львівської області відбувся спортивний виховний табір «Різдвяна подорож» за підтримки Всеукраїнського благодійного фонду «Дитячий світ». Його провели «Сіроманці»: комендант пл. сен. пр. Сергій Летенко, бунчужний, інструктор з лецетарства ст. пл. Руслан Рябокінь, а також пластунки зі станиці Слов'янськ: заступниця коменданта з програми та виховних питань ст. пл. Марина Шелудешева, писарка пл. прих. Валерія Павленко.

Подорожувало 44 особи: 33 дітнини та 11 дорослих, з них 12 пластунів (11 зі Слов'янська та Краматорська та один з Києва), а решта — зацікавлені з Києва, Черкас, Сум та Кривого Рогу.

У слов'янських та краматорських пластунів подорож розпочалась ще 4 січня. 5 січня в Києві до них приєдналися діти з Черкас, і всі зробили цікаву мандрівку по столиці. На Майдані Незалежності побавились у квест, винагородою за який було катання на «паровозик», подивились «Ocean Plaza», погуляли вулицями міста і вирушили у мандри в Карпати.

■ Хорунжі під час відкриття табору

■ Відкриття табору

■ *Таборовий конкурс вертепів*

В перший день (6.01) по приїзді учасники відвідали водоспад Кам'янка та у Скольому завітали до старовинної дерев'яної церкви, зробленої без жодного цвяха, якій цього року виповниться 416 років.

Приїхавши до таборового комплексу «Долаючи вершини», зустрілись із таборовиками з Луганщини, які відпочивали вже з 1 січня. Незабутні враження отримали пластуни та діти з Черкас, які першу ніч провели в таборовому комплексі «Летючий корабель»: романтика нічних Карпат, неймовірні зорі та пухнастий сніг, гірська річка та підвісний міст, який гойдався від кожного кроку, затишний дерев'яний дім.

Наступного ранку (7.01) мандрівники з «Корабля» повернулись на базу до своїх побратимів, щоб проводити програму. Відбувся перший тереновий змаг, розпочались перші заняття з лещетарства, на яких діти вперше в житті побачили гірські лижі. Ввечері відбувся конкурс на краще приготування святвечірньої страви, а потім і сама Свята вечеря. Потім відбулась ватра знайомств, де кожен представляв не тільки своє місто, а вже й новостворений гурток.

8.01 всі познайомились із гірськолижним комплексом «Плай». Там і відбулось перше захоплення, розпочалась справжня любов до гірських лиж. З 33 дітей лижі побачили вперше в житті 30, і з першого ж дня відчували себе справжніми лижниками. Деякі діти настільки захопились, що вже наступні дні із-

■ *Учасники табору на гірськолижній базі «Плай»*

■ *Хлопці вчаться готувати святвечірні страви*

дили на «Плай» на цілий день, обмінюючи обід на спуски, аби тільки побільше покататись. Окрім теоретичних та практичних занять на лижах, були гутірки та інші творчі завдання, на відпочинок часу не залишалось. На ватрі діти мали конкурс колядок.

Вставши о 5 годині ранку, 9.01 всі поїхали на екскурсію до Львова. Дехто з пластунів вже був у Львові, коли відбувалась ЮМПЗ, але більшість дітей побачила місто Лева вперше. Таборовики дізналися про найцікавіші історичні місця старовинного міста, піднялися на знамениту львівську Ратушу, відвідали старовинні костели, численні історичні пам'ятки та музей старовинної зброї «Арсенал», а також покаталися на казковому «Чудо-бусі».

Наступні дні — ні хвилини на відпочинок, насичена програма захоплювала дітей своїми заняттями, на яких вони вчилися танцювати, співати, малювати, орієнтуватись на місцевості, їздили верхи, ходили в мандрівку в гори, змагались і їздили на лижах.

Так пройшла подорож для юнацтва, залишивши неймовірні враження і спогади. Хтось навчився чомусь новому, хтось закохався, а хтось знайшов для себе Пласт. Сподіваємось, що для багатьох зацікавлених ця подорож стане їхнім першим пластовим кроком, для всіх закоханих — продовженням їхньої історії, а для тих, хто її творив, — ще одним пластовим шляхом!

■ *Пластуни зі станиці Слов'янськ — учасники подорожі*

13-й Крайовий Пластовий З'їзд в Україні

Протягом лютого та березня 2013 року в Україні відбувався 13-й Крайовий Пластовий З'їзд. Першу його частину проведено 9—10 лютого у Тернополі. Тоді відбулися Мали Ради Орлиного та Скобиного Кругів, загальні збори УСП і УПС. Провід прозвітував перед виховниками, обрано нових крайових референтів урядів, прийнято низку резолюцій.

Другий етап З'їзду відбувся 16 березня 2013 року у Міжнародному інституті менеджменту в Києві за участі 127 делегатів.

Вперше в історії Пласту в Україні з вітальним словом на З'їзді виступили чотири народні депутати України: пл. сен. Олександр Сич, ст. пл. Руслан Марцінків, ОЗО, Леся Оробець та Микола Княжицький. Також до пластунів завітали представники Міністерства закордонних справ України, Українського державного центру туризму та краєзнавства, заступник голови Ради НОСУ Андрій Чесноков, представник громадської організації «Фундація регіональних ініціатив» Віталій Кічкірук, а також міжнародний секретар ZHP (організація польських скавтів) Рафал Беднарчик.

Привітання до учасників З'їзду надійшли від Начального Пластуна Любомира Романкова, голови ГПБ Володимира Базарка, голів КПС Австралії, Великої Британії та Німеччини.

Члени КПП та голова КРК прозвітували за свою діяльність у 2010—2013 роках.

Після надання абсолюторію діючому проводу учасники КПЗ затвердили текст угоди про співпрацю між Пластом і НОСУ, а також зміни до Статуту Пласту, зумовлені зміною законодавства.

Одним з найголовніших питань З'їзду було затвердження стратегічних цілей Пласту до 2015 року. Перед розглядом стратегії і резолюцій до пластунів звернувся пл. сен. Богдан Гаврилишин, ЛЧ. Відомий економіст бачить пластунів тими людьми, які мають трансформувати українську державу. Пластуни ознайомитися зі стратегією ZHP, яку представив Рафал Беднарчик.

Фото В. Годного

■ Новообраний провід Пласту України

Щодо власної стратегії, то для досягнення мети Пласту на найближчі 3 роки зростання чисельності членства має бути не меншим ніж 10% на рік, а головними пріоритетами мають стати: залучення волонтерів, реалізація освітньо-виховних проектів, налагодження явних зв'язків з громадськістю, державними організаціями, фондами, бізнесом та міжнародних зв'язків.

З'їзд обрав новий провід краю.

Крайова Пластова Рада

Голова КПП — ст. пл. Ярослав Юрчишин, ОЗО

Заступник голови, відповідальний за залучення та вишкіл волонтерів — пл. сен. Юрій Юзич, ОЗО

Секретар, відповідальна за фінансову діяльність — ст. пл. гетьм. вірл. Оля Герус, ЧоК

Відповідальний за міжнародну діяльність — ст. пл. скоб Михайло Дяків, ЛЧ

Відповідальний за інформаційну діяльність — ст. пл. Тарас Зень, ЧоК

Крайовий референт УПН — ст. пл. Ольга Феґецин, ПС

Крайовий референт УПЮ — ст. пл. скоб Андрій Пивоварчук

Крайовий референт УСП — ст. пл. Максим Студілко, ОЗО

Крайовий референт УПС — пл. сен. Лев Захарчишин, V

Крайова Ревізійна Комісія

Голова — ст. пл. Михайло Дворак, ЦМ

Члени: ст. пл. скоб Іван Спринь, СМ, ст. пл. скоб Сашко Свистун, ЛЧ

ст. пл. Тарас Зень, ЧоК

■ Меморіал на честь героїв Крут

Фото О. Воловенка

пл. сен. о. Олександр Воловенко

Донецькі пластуни пройшли шляхами Сіверщини

Серед виховних засобів Пласту важлива роль належить мандрівкам і мандрівним таборам. Завдяки подорожам рідною землею молодь може познайомитися і з географією, і з пам'ятками минувшини своєї Батьківщини.

Саме тому Донецька округа Пласту багато уваги приділяє мандрюванню. Так, кілька років поспіль проводився табір «Замкове коло», під час якого донеччани змогли оглянути майже всі визначні замки й палаци західних областей України.

Згодом були походи до Запорізької та Дніпропетровської областей, де поставало запорозьке козацтво; були «Трипільське коло» на Київщині і «Холоднорська проща» на Черкащині, традиційні щорічні мандрівки до християнського князівства Теодоро у Криму.

Цього літа, наприкінці липня, пластуни станиць Донецьк і Авдіївка вирішили відвідати Сумську і Чернігівську області, пройти «Шляхами Сіверщини» (це назва нашого мандрівного табору). Першим пунктом подорожі став Путивль, де колись плакала Ярославна, виглядаючи князя Ігоря з походу. Місто з тисячолітньою історією сподобалось нам своїм затишком і чистотою, тихим плесом річки Сейм.

У Глухові — колишній гетьманській столиці — пластуни побували в дуже гарному краєзнавчому музеї. А Батурин, інша гетьманська столиця, вразив нас своєю відбудованою цитаделлю і пам'ятниками, присвяченими Батуринській траге-

дії 1708 року. Багато цікавих легенд та переказів ми почули від місцевих екскурсоводів.

Фото Т. Переверзєвої

■ Учасники табору в Ніжині біля пам'ятника М. Гоголю

Ніжинський ліцей, колись заснований на кошти князя Безбородька, тепер став Ніжинським університетом. Пластуни дізнались, що в ліцеї вчився не лише Микола Гоголь, а й інші українські письменники: Євген Гребінка, Леонід Глібов, а у ХХ столітті — Євген Гуцало, Юрій Збанацький. Приємно було усвідомлювати, що князь Безбородько дбав не тільки про себе, а й про громаду, про народ, до якого він належав.

Далі наш шлях пролягав до Крут. Звичайно, ми багато чули і читали про Крути, на пластових гуртках неодноразово лунала тема крутянського подвигу. Однак у Крутах давні події ніби постали перед нашими очима. Виявилось, що на місці бою відкрито не тільки пам'ятник, а й музей! Музей, розташований у двох залізничних ешелонах, відтворює добу визвольних змагань. Переходячи з вагона до вагона, ми знайомилися з експозиціями, які змушують відчувати і переживати січневі події 1918 року.

Справжнім відкриттям для пластунів став заповідник Качанівка, панське обійстя, яке за часів українських патріотів і меценатів Тарновських стало місцем творчого натхнення і для Миколи Гоголя, і для Тараса Шевченка. Саме тут Ілля Репін писав разом зі своїми «запорожцями» листа турецькому султанові, а Михайло Глінка під шепіт дерев створював оперу про Руслана і Людмилу. Цікавий архітектурний ансамбль, величний парк і озера були свідками гостин Миколи Костомарова і Марка Вовчка.

У Києві донецькі пластуни пройшли крізь Золоті Ворота, а потім від Софіївської площі і пам'ятника Бог-

Фото О. Воловенка

■ Хрест жертвам Батуринської трагедії 1708 року

своїми дітьми різні завдання. Так, у Батурині пластуни шукали пам'ятний знак на честь видатного українця, тіло якого колись перевозили з Петербурга до Канева для перепоховання. У Ніжині юні мандрівники відвідали мерію, щоб з'ясувати, скільки громадських організацій зареєстровано у цьому місті. У Ніжинському університеті ми завітали до ректорату, щоб внести пропозиції щодо покращен-

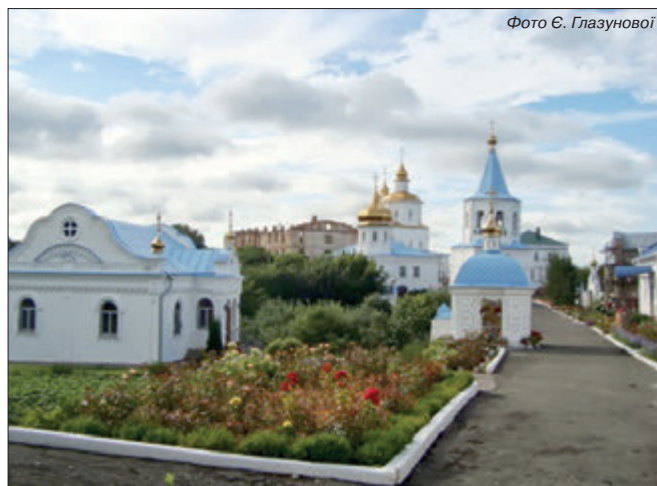

Фото Є. Глазунової

■ Молчанівський жіночий монастир в Путивлі

данові Хмельницькому здійснили міні-прощу до Михайлівського собору. Далі, спустившись Андріївським узвозом, мандрівники завершили свою ходу біля пам'ятника гетьману Петрові Сагайдачному. Створювалося враження, що вся мандрівка відбувалася під знаком невидимої гетьманської присутності.

В ході мандрівного табору на мобільний зв'язок з учасниками виходили батьки, які ставили перед

Фото О. Воловенка

■ На Софіївській площі в Києві

діяльності музею Миколи Гоголя. У Качанівці перерахували кількість мешканців села. Отже, наші мандри шляхами Сіверщини принесли учасникам нові враження, естетичне задоволення, а також стимулювали їхню пошукову активність.

Сподіваємося, що на пластунів Донеччини чекають нові несходжені дороги, які відкриють молодому поколінню велич і багатство нашої Батьківщини.

ст. пл. Тарас Зень, ЧОК

Золотий голос України в Америці

Про американську співачку українського походження Квітку Цісік останніми роками голосно заговорили в Україні. Виконавиця пісні до фільму «You Light Up My Life», за яку дали «Оскар», та номінантка на «Греммі» за україномовні пісні стала своєрідним відкриттям для українців на зламі нового століття, хоча свої два альбоми записала та видала ще у далеких 80-х роках. У ЗМІ все частіше почали з'являтися статті про співачку, організувались концерти у різних містах в її пам'ять, засновано щорічний фестиваль її імені. У Львові її ім'ям назвали вулицю, на фасаді будинку, у якому проживала родина Цісіків, відкрили меморіальну дошку, започаткували музей співачки.

Спробуємо подивитись на маловідомі юнацькі роки Квітки, які стали поштовхом у розвитку майбутньої зірки, та маловідомі факти вже з дорослого життя.

Родина Квітки

Родина Цісіків походить з Прикарпаття — з села Ліски, що в Коломийському районі. Цісіки були надзвичайно талановиті та творчі, розвивали культурне життя села: були керівниками театральних та танцювальних гуртків, активними громадськими діячами, належали до Пласту і товариства «Просвіта». У 1914 році в Лісках народився майбутній батько Квітки — Володимир. В юнацькі роки він навчався у Вищому музичному інституті ім. Лисенка у Львові та був концертуючим скрипалем-віртуозом. Як згадував один з нащадків родини Олесь Цісік, «Володимир був прекрасний музикант, він у 30-х роках організував квартет "Веселий Львів"». У

Лісках пам'ятають про Цісіків, там щороку організують фестиваль імені родини та планують відкрити пам'ятник Квітці.

У Львові Володимир познайомився з Іванною, яка походила з родини Левів, і вони побралися. Під час війни мешкали у її батьків аж до 1944 року. Та наприкінці війни разом з тисячами інших біженців, що не бажали знову опинитися під радянською окупацією, пара виїжджає зі Львова і врешті опиняється в Німеччині, у таборі біженців у місті Байройт. Саме там у подружжя в 1945 році народжується перша донька Марія. 1949 року сім'я вирушає до Америки і оселяється в Нью-Йорку. Тут у 1953 році народжується друга донька, яку називають іменем Квітка.

■ Квітка в родинному колі (стоїть четверта зліва)

■ Квітка після народження сина

Квітка — пластунка

Своє єдине відео-інтерв'ю для українського телебачення, що його записав 1992 року в Нью-Йорку Олександр Горностай (оператор Іриной Юрчук), Квітка починає зі спогадів про перші кроки в музичній діяльності.

— Я все любила співати. Я співала малою дитиною ще в Пласті, в школі, у церковному хорі, — каже музикантка, — і за якийсь час я побачила, що я буду співачкою!

Про Пласт Квітка згадує не випадково, адже належала до нього змалечку, як і старша сестра Марія.

Як писав про Квітку у 1969 році пластовий журнал «Юнак», юначка 30 куреня імені Софії Галечко організувала пластовий ансамбль «Соловейки» з 12 подруг, який провадить цілих 3 роки. Дівчата грають на гітарах і співають. З цим ансамблем Квітка виступає не тільки на

пластових таборах та заходах, а й на різноманітних великих імпрезах української громади. Грали «Соловейки» на оселі «Вовча тропа», коли до них приїздив Верховний Архієпископ Кардинал Йосип Сліпий. Один з найяскравіших виступів колективу відбувся на вечорі самодіяльності з нагоди 20-ліття пластової станиці Нью-Йорк, там публіка не відпускала ансамбль Квітки шаленими оплесками. Українські народні пісні з цього свята були записані на плівку, проте доля цих записів невідома.

Натомість відомо, що голос Квітки був записаний на рідкісній нині платівці під назвою «Irena Biskup Orchestra And Singers — Ivanku and other favorite songs of young ukrainians» (Оркестр та співаки під керівництвом Ірени Біскуп — «Іванку» та інші улюблені пісні молодих українців). На цій платівці вона виконала кілька народних і пластових пісень. Саме ці записи можна

■ Квітка — пластунка новачка, 1963

■ Квітка серед пластунів-хорунжих, 1968

■ Пластуни зустрічають Кир Йосипа Сліпого на оселі «Вовча тропа». Блаженніший поклав руку на голову Квітки. 1968

вважати одними з перших вокальних робіт майбутньої співачки. Що цікаво, на обкладинці альбому розмістили саме її юнацьке фото.

Як згадує тодішній пластун, а нині єпископ Гліб Борис Лончина, співачка таборувала з ним ще у 1968 році на оселі «Новий Сокіл», і чомусь серед 240 учасників табору запам'яталася саме вона.

Також ділиться споминами станична Нью-Йорку Таля Даниш: «Ми разом пластували в одному курені з Квіткою. Коли всі підросли до старшопластунського віку, то більшість дівчат пішли до куреня "Спартанки", Квітка ж через свою постійну музичну зайнятість потрохи відійшла від Пласту».

Про пластову юність нашої героїні розповіла журналу «Країна» двоюрідна сестра Квітки, теж пластунка Христина Лев: «Які б заробітки не мала українська родина, справою чести було відкласти кошти на літній табір для своєї дитини. З 7 до 16 років юна пластунка Квітка відвідувала ці тритижневі табори в горах. Жили ми в шатрах, щовечора збиралися довкола великої ватри, вчили українських пісень».

Згодом, у 80-х, коли вже як відома американська співачка Квітка записуватиме другий україномовний альбом «Два кольори», до нього увійде пісня під назвою

■ Пластовий ансамбль «Соловейки», виступ з нагоди 20-ліття станиці Нью-Йорк. Квітка сидить крайня справа. 1969

«При ватрі», яку створили Юрій Старосольський та Юрій П'ясецький. Саме співаючи цю пісню біля вогню, пластуни завершують свій день в таборах та мандрівках.

А 2007 року у Львові з'явився пластовий підготовчий курінь, який узяв собі Квітку за патронку.

Квітка — музикантка

4-річною на одній з дитячих костюмівок (маскарад) Квіточка співала пісню «Мамалига». А вже коли мала 9 років, то співала партію Лисички в опері «Коза-дереза». Режисером цієї музичної події була драматична акторка Олена Добровольська, а основним організатором — Квітчин батько.

З сестрою та батьком Квітка виступає на різноманітних українських творчих вечорах. У 1967 році українська преса пише так про один з концертів сестер, що був присвячений пам'яті Івана Франка: «Дует сестер Цісик — п. Марійка — фортепіано, п. Квітка — скрипка, був на високому рівні. Про Марійку, відому піаністку, розповідати не треба. Її самостійний концерт, який відбувся 2 квітня в Інституті Америки, скаже про неї краще і більше. Панну Квітку ми почули в дуеті вперше і радіємо її великим всестороннім обдаруванням».

■ Родинний дует: піаністка Марія і скрипалька Квітка

■ Марія, Володимир, Іванна, Квітка Цісики

■ *Квітка в ролі Попелюшки, 1968*

Грала Квітка постійно в струнному оркестрі, до організації якого теж прилучився її тато. Оркестр існував доти, поки учні вчилися у школі. Квітка постійно співала в церковному хорі.

В тогочасних інтерв'ю Квітка завжди підкреслює, що своїми успіхами завдячує в першу чергу батькам. Адже самих здібностей, без рутинної щоденної праці над собою, недостатньо для такого результату. Часто казали: «Тато і дочки грають, а мама ноти носить». Мама, хоч і не музикант, постійно допомагала організувати музичне життя, створювала сприятливу атмосферу для своєї сім'ї.

Квітка — балерина

Окрім музики, Квітка захоплюється й балетом. Як учениця української балетної школи Роми Прийми-Богачевської, юначка виконала головну роль у постановці «Попелюшка», в якій брало участь понад 60 дітей. Вистава в Нью-Йорку проходить настільки успішно, що її повторюють кілька разів для охочих, що не вмістилися з першого разу в залі. Газета «Свобода» у 1968 році пише: «Вистава "Попелюшка" в залі Фешн Інституту пройшла знову з великим успіхом, дарма що вже втретє тут показано ту прегарну балетну казку в трьох діях. З цілого балету перше місце, очевидно, займала Квітка Цісик в ролі Попелюшки...». Великий фоторепортаж та статтю про цю виставу опублікувало діяспорне видання «Екран».

Квітка — студентка

У 1970 році Квітка завершує навчання у вищій школі музики і мистецтв (High School of Music and Arts) у Нью-Йорку і вступає до коледжу у Бінгемтоні, що призначений

для винятково талановитих. Тут дівчина студіює скрипку і спів. Цікаво, що в цьому навчальному закладі викладала її рідна сестра Марія, яка і навчала Квітку гри на фортепіано. Якщо смичковий інструмент знала змалку від батька, то зі співом на професійному рівні тут стикається вперше.

Після коледжу вступає до Нью-Йоркської консерваторії. Там бере собі псевдонім Кейсі, від своїх ініціалів «КС» (англійською). Не відчуває жодних труднощів з різними музичними стилями. Її почали запрошувати до співпраці відомі американські джазові, поп- та рок-зірки: Роберт Флек, Боб Джеймс, Майкл Болтон, Девід Санборн, Лінда Ронстад, Карлі Саймон, Мікіо Масуо, а також Квінсі Джонс — відомий продюсер-аранжувальник Америки, що був відкрив феномен Майкла Джексона. До речі, з Джексоном Кейсі співала в одному хорі.

Квітка — оперна співачка

Влітку 1971 року вона отримала стипендію для навчання вокалу в «The Mannes College of Music» в місті Гент (Бельгія). Там вона співає складну оперу «Ріголетто». Співом Квітки зацікавився Віліям Левіс з Метрополітен Опери, який підтверджує, що її голос надається на колоратуру. Квітці віддають окремі партії у різних операх, з якими вона справляється бездоганно. В кінцевому результаті професор переконує Квітку вибрати спів як основний навчальний профіль.

Вона продовжує розвивати оперні вокальні здібності. Але смерть батька у 1971 році позбавила сім'ю засобів для існування.

Квітка — голос реклами у США

Потрібно було заробляти. Квітка розвиває кар'єру сесійної співачки у поп-музиці, починає співати в клу-

■ *Фото з журналу «Форд Таймс»*

■ Голос Форду. Обкладинка журналу «Форд Таймс», лютий 1990

бах, де її помічають бізнесмени і рекламні агентства. Широкого успіху співачка досягає як виконавиця коротких рекламних пісеньок (джинглів), які постійно звучать на радіо та телебаченні. Одною з найуспішніших співпраць було виконання рекламних роликів для «Ford Motor Company». Саме голос Кейсі став частиною іміджу цієї компанії. Для цих виробників автомобілів Квітка працювала 17 років. За підрахунками продюсерів, її вокальні партії в численних ефірах пролунали 22 мільярди разів!

Талант Квітки визнавали настільки, що її послуги могли замовляти різні компанії, що конкурували між

собою. Так, вона заспівала фразу «Ви заслуговуєте перерви сьогодні» для «McDonalds», а паралельно створювала джингли для «Burger King». Окрім «Ford Motor Company» вона співала для «General Motors» і «Toyota». Кейсі виконала рекламу для трьох національних телевізійних мереж в 1980-х (ABC, NBC і CBS), озвучувала ролики чотирьох великих авіакомпаній («American», «Delta», «Air East» та «TWA»), двох національних компаній роздрібною торгівлі «Sears» і «JC Penney». Рекламувала співом два найпопулярніших виробники напоїв: «Coca-Cola» і «Pepsi». Робочий день студійних записів у неї починався о 9 ранку, а завершувався о 3 ночі. У 1990 році Квітка стала головним героєм одного з номерів глянцевого журналу «Ford Times», її портрет був розміщений на обкладинці видання.

Квітка та кіноіндустрія

Кейсі періодично запрошували виконувати пісні до американських фільмів. Вона записала пісні до стрічок «The One and Only» («Один і тільки») та «Circle of Two» («Коло для двох»). Також виступила як бек-вокалістка для пісні Карлі Сімона, що використовувалася у фільмі «Working Girl» («Дівчина-працівниця»).

Проте найбільшого розголосу набула праця співачки у фільмі «You Light Up My Life» («Ти освічуєш моє життя»). У 1977 році на пропозицію продюсера Джо Брукса Квітка виконала та записала 5 пісень до цього фільму, а також знялася у невеликій епізодичній ролі. Основна композиція мала таку ж назву, як і стрічка. Головна акторка Діді Кон в одному з фрагментів співає цю пісню голосом Квітки у супроводі оркестру. Ця пісня отримала найпрестижнішу нагороду в кіномистецтві — «Оскар», як кращий саунд-трек.

Втім, перемогу святкувала не Цісік. Один з відомих музичних продюсерів викупив у Джо Брукса право на виконання головної композиції фільму й організував студійний запис для своєї доньки — Деббі Бун. Співачка відверто наслідувала спів Квітки. Наново записана пісня «You Light Up My Life» добралася до вершин відомого хіт-параду Billboard і була визнана кращою піснею у 1977 році. А на церемонії вручення «Оскара» ця нікому раніше не відома співачка вже виконувала її на сцені. Згодом пісня отримала нагороду «Греммі» у номінації «Пісня року» та «Золотий глобус».

■ Квітка в студії. Фотосесія Брента Рамса

■ Квітка біля мікрофона. Фото з журналу «Форд Таймс»

■ Обкладинки дисків Квітки Цісік

Квітка стверджувала, що їй не заплатили за ці студійні записи, а її ім'я не фігурує в титрах фільму як тої, що приклалася до музичного оформлення стрічки. Коли вийшла платівка з піснями до фільму, ім'я Кейсі було вказано не як основної співачки, а лише як додаткової. Альбом тільки у США розійшовся накладом близько 5 мільйонів копій.

Про цей неприємний випадок в одному з інтерв'ю згадав чоловік Квітки Ед Раковіч: «Це неправильно і нечесно, але так погані люди чинять у шоу-бізнесі. Вона вибачила їм, не подавала до суду. Це б порушило її внутрішню гармонію. Квітка сказала: "Забудемо це, я працюватиму далі..."»

Згодом пісню «You Light Up My Life» як дуже популярний хіт почало співати безліч американських співаків, серед яких і Вітні Г'юстон, проте першою її виконала саме Квітка.

Квітка та два українські альбоми

«Я своїм друзям тут постійно говорила, що український наряд є дуже співучий і має гарні пісні. І мені казали у відповідь: покажи, заспівай, заграй мені щось. Хоч тоді було багато українських записів, але я відчула, що немає жодної плити, яка би була на високому технічному рівні. Тому що це забирає багато часу, зусиль і коштів», — згадує в інтерв'ю Квітка.

■ Квітка в студії. Фотосесія Брента Рамса

Квітка за кермом. Фото з журналу «Форд Таймс»

Для Квітки такі записи були дарунком усім українцям. І у 1980 році вона записує свій перший альбом «Kvitka», або «Songs of Ukraine» («Пісні України»), який присвячує своєму покійному батькові. Цей диск завоює найвищу нагороду Music Awards у 1988 році. Співачці допомагає записувати пісні її чоловік, композитор-аранжувальник Джек Корнер. Проте згодом вона розходиться з ним і одружується з іншим музикантом, інженером звукозапису Едом Раковичем. Обидва музиканти, незважаючи на особисте, продовжують допомагати Квітці у записі наступних композицій. Квітка їм перекладає слова українських пісень, щоб вони могли вникнути в дух українства, разом вони вибирають кращі українські народні та авторські пісні для запису.

Уже в 1989 році виходить другий диск «Two Colors» («Два кольори»). Співачка дуже хотіла добитись ідеального, професійного звучання. Тому на запис обох альбомів витратила особистих 200 тис. доларів. Для запису альбомів вона збрала 40 найкращих студійних інструменталістів Нью-Йорка. Залучила до справи і рідну сестру Марію, яка грала на роялі. Згодом ці диски збрали безліч нагород, а в 1990-му році були номіновані на премію «Греммі» в категорії contemporary folk.

Починала працювати над третім альбомом, ймовірно, це мали бути колискові та дитячі пісні. Цікаво, чи ці напрацювання збереглися?

Квітка — особисте

Квітка постійно хотіла побувати на рідних землях. Разом з мамою у 1983 році співачка таки відвідала

Батьківщину на одному зі з'їздів українців світу. Співачка мріяла повернутися сюди з виступами. Як згадує в інтерв'ю газеті «Високий замок» родичка Квітки Марта Качмар, «батько розповідав, що одного разу композитор Ігор Білозір їздив в Америку і подарував Квітці одну зі своїх пісень, яка ввійшла у платівку «Два кольори». Білозір був захоплений її талантом і обіцяв, що привезе Квітку до України з концертом».

У 1990 році Квітка народжує сина, якого називають подвійним ім'ям Едвард-Володимир. Згодом він теж стане музикантом, гратиме на фортепіано і вступить до музичного коледжу.

Повернутись в Україну співачці так і не судилося. У березні 1998 року в своєму будинку в Мангеттені за 5 днів до 45-ліття вона відійшла у вічність від раку молочної залози. Від цієї ж хвороби померла її мати, а згодом і сестра. Коли Квітці у 1991-му встановили діагноз, лікарі пророкували лише кілька місяців життя, але вона витримала цілих сім років. Чоловік Ед бачив страждання дружини і всіляко підтримував її. Він розіслав повідомлення близьким людям з проханням, щоб вони писали їй слова підтримки. Це прохання потрапило і до української радіопрограми у Вінніпегу, після чого листи та листівки на ім'я співачки приходили від численних звичайних слухачів, що були шанувальниками її творчості.

Квітку і її таланти пам'ятають, на її честь організують концерти, фестивалі, пишуть вірші, дають назви зіркам, готують до відкриття пам'ятники в честь героїні, яка прожила таке яскраве життя. Саме цього, 2013 року, Квітці виповнилось би шістьдесят...

Звертаюся до всіх читачів «Пластового шляху», які знали співачку особисто або володіють докладнішою інформацією, спогадами про пластові роки Квітки чи мають будь-які фото з нею, з проханням написати про це на адресу: taraszen@gmail.com. Родина Цісіків з України, до якої я належу, та всі пластуни будуть вдячні за будь-які надіслані матеріали для нашого архіву та для подальших публікацій. Найімовірніше, такі речі є у пластунів станиці Нью-Йорк, де активно пластувала Квітка. Будемо вдячні!

Роман Гірняк — пластун, юрист, урядовець

1 січня 2013 року в ратуші міста Рендольф (Нью-Джерзі, США) правник Роман Гірняк, новообраний радний міста, приніс на Біблії присягу на вірність державі, її Конституції і народові. Мешканці міста обрали його до міської ради, яка має сім радних. Таку довіру Р. Гірняк зустрів не тільки як визнання своїх особистих якостей, а також як повагу до української громади цього міста.

У травні 2010 року, оселившись у Рендольфі, він одразу ж увійшов в суспільне життя міста як активіст Республіканської партії, став віце-президентом партійної організації міста, членом ряду громадських комітетів. Мешканці оцінили працьовитість, мудрість, зразкову поведінку молодого українця-республіканця. Виборчу кампанію Р. Гірняк провів у щоденних зустрічах з виборцями, відвідуючи їхні родини.

Приятелі Р. Гірняка вважають його успіх на виборах початком політичної кар'єри, а сам радний вважає, що саме українська громада Америки допомогла йому виявити свої здібності і зайняти гідне місце в житті країни. «Водночас українцям Рендольфа буде корисно мати свого представника у міській раді», — вважає Р. Гірняк.

Його шлях до цього успіху розпочався 1969 року в Чикаго, коли в родині Дарки і Богдана Гірняків народився первісток. Після нього в сім'ї народилися Мирон і Наталя. Батьки походили з західних теренів України і на чужині дбайливо зберігали рідну мову й українські традиції. В родині спілкувалися виключно українською мовою, і коли шестирічний Роман пішов до школи, то не відразу міг порозумітися з американськими ровесниками, з вчителькою. Але здібному хлопцеві вдалося швидко подолати мовну перепону.

Одночасно Роман відвідував «Рідну школу», де у 1986 році склав матуральні іспити. З молодих років він належав до Пласту, був активним в українському громадському житті, зокрема танцював у гуртках «Громовиця» та «Україна», а особливо захоплювався плаванням і мав численні перемоги в змаганнях гімназії та університету.

Пристрасть до плавання Р. Гірняк зберіг на усе життя. Практичному її здійсненню сприяла активна участь в діяльності Українського спортивно-виховного товариства «Чорноморська Січ», де Р. Гірняк тепер є першим заступником голови і головним інструктором з плавання. Вже багато років він бере участь у спортивній школі «Чорноморської Січі» на Союзівці, де 100 юних українців щоліта тренуються з плавання, тенісу, відбиванки та копаного м'яча. Плаванням Роман Гірняк займається і в Рендольфі, щотижня відвідуючи басейн.

Незабутні враження залишилися у Р. Гірняка від подорожі спортсменів до Львова, Ужгорода, Тернополя і Дрогобича, яку організувала Українська спортова центральна Америка і Канади у 1991 році. Впродовж двох тижнів на межі червня і липня молоді американські українці змагалися з тамтешніми спортсменами. Для Р. Гірняка це була перша і досі єдина зустріч з Україною, про яку йому так багато розповідали батьки.

Спорт сприяв становленню особистості і професійному зростанню. Р. Гірняк закінчив університет у Вискансині, де вивчав політологію, а потім у 1995 році здобув диплом правника у Чикаго. Того ж року він оселився в Нью-Джерзі, успішно склав дводенний професійний іспит і почав працювати в юридичній компанії, яка допомагала банкам вирішувати фінансові конфлікти і проблеми. Успішна праця забезпечила йому посаду внутрішнього адвоката великої спілки.

Важливою рисою Р. Гірняка є його невичерпна енергія, творча активність, здатність до провідництва, готовність виконувати найскладніші завдання. Вочевидь, саме завдяки цьому він став учителем, а потім директором Школи українознавства при Українській православній церкві-пам'ятнику в Савт Бавнд-Бруку. У Романовій молодій сім'ї підростали діти — Олександр, Юлія й Андріяна. Коли син почав вчитися в Школі українознавства, директорка школи Христя Сизоненко запросила батька до вчителювання у третій класі, де вчився Сашко. Саме так у 2005 році Р. Гірняк став ще й учителем. Діти полюбили його, і він полюбив своїх учнів. Це зауважило шкільне товариство. Архієпископ Української Православної Церкви в США Антоній благословив призначення Р. Гірняка на посаду директора школи, якій він віддав сім років життя.

Одним з важливих досягнень Р. Гірняка у школі було відродження пластового руху. Першими новачками стали син Сашко, Дмитро Шевченко та Андрій Сущенко. Згодом з'явилося юнацтво, і тепер пластуни, яких очолює Христя Бокало, живуть повнокровним, змістовним життям.

Досвід Р. Гірняка особливо повчальний для тих молодих закордонних українців, зокрема новоприбулих, які ще не знайшли своє покликання в громадсько-політичному житті, але мають щодо цього позитивні амбіції. Новий світ відкриває широкі обрії для професійного розвитку. Треба лише хотіти і зможти скористатися цими можливостями.

*Левко Хмельковський
Газета «Свобода», 18 січня 2013 р.*

Фото М. Стрільціва, lufa.com.ua

пл. сен. Оксана Кузишин, Верх.

Спостереження і думки про святкування 100-ліття Пласту у Львові

Ювілейні святкування зробили Пластові велику рекламу серед громадянства: у пресі і на телебаченні постійно були короткі програми, присвячені цій річниці, а саме святкування викликало велике зацікавлення серед мешканців Львова. Сотки пластунів, які марширували вулицями

Львова, привертали до себе увагу і викликали подив.

Під час ЮМПЗ відбулося 26 різних таборів на території України і Польщі; загалом було приблизно 1300 учасників. Приємно було бачити численних представників (молодих і старших) з Америки і Канади, багато з яких були членами булав таборів або добровольцями на території УКУ.

Відкриття відбулося біля пам'ятника Тарасові Шевченку на проспекті Свободи у Львові. На жаль, це не було добре організоване. Не можна було виставити всіх учасників свята на площі біля пам'ятника, сторонні люди пхалися і робили фотографії, так що ми, сеньйори, які мали місце збоку, нічого не чули й не бачили. Потрібно було мати людей, які б тримали порядок. Привіти мали Любомир Романків, Володимир Базарко і мер міста Андрій Садовий (я чула, що він дуже гарно говорив). Базарко у своєму привіті «закликав пластову молодь активно інтегруватися в загальноскавтське середовище, зокрема, більш чисельно

Фото В. Грабаря, lufa.com.ua

■ Іменування гетьманської вірлиці Соломії Гребеняк (Тернопіль) під час закриття ЮМПЗ. Львів, 24 серпня 2012

представити пластове об'єднання в НОСУ і гідно репрезентувати український скавтінг на міжнародному рівні» («Одnodнівка» № 5, с. 1). На мою думку, це не було місце на таку агітацію.

Зворушливо відбулося вручення символічних хрестів і грамот родинам тих пластуників, які згинули у визвольній боротьбі (Степан, Олекса і Василь Бандери, Микола Арсенич, Олекса Гасин, Дмитро Грицай, Олег Кандиба, Андрій П'ясецький, Лев Ребет, Михайло Сорока, Марія Стахів, Петро Франко, Іван Чмола та Роман Шухевич).

Після відкриття свята присутні «Верховинки» (було нас 23) мали свою окрему зворушливу й незабутню зустріч в ресторації «Криївка». Кожна «Верховинка» по черзі коротко розказала, чому вступила до куреня та яку працю виконує в Пласті. При цьому кожна засвітила свічку, отож на кінець світилося 23 свічки. Було дві «Верховинки» з Австралії, дві з Польщі, а також членки з Канади, Америки й України. З Америки були Наталка Титла, Оріся Паславська, Тереня Жмуркевич, Леся Ласій і я. Радіємо, що маємо стільки нових старших пластунок, ідейних, патріоток. Багато з них вже одружені і з дітьми, а мимо того уділяють час Пласту і куреню.

На терені УКУ відбулася велика ватра, в якій брали участь всі краї. Ми приїхали автобусом М. Гельбіг, тому мусили повернутися в означений час. На ватрі ми встигли почути пісню ЮМПЗ — «Будь іскрою» — у виконанні авторки (з Києва), а також вступи країв — Аргентини, Канади, Австралії й Америки. На жаль, Америка не дуже пописалася: пісня була замодерна на мій смак, а відео, яке показували на екрані про працю Пласту в Америці, на самому початку обірвалося, і присутні не мали змоги з нього багато довідатись.

При вході на терен УКУ приємно дивувала організованість добровольців. В одному шатрі була реєстрація, де сиділо, може, з 10 пластунок з комп'ютерами, і тому нас скоро зареєстрували і дали нам папки з різними цікавими матеріалами. В другому шатрі можна було купити різні сувеніри, сорочинки, відзнаки і поштівки.

Міжнародна конференція (відбувалася у приміщеннях Духовної семінарії у Львові) була присвячена 100-літтю Пласту. Ми не мали змоги вислухати всіх доповідей — чули частинно Богдана Гаврилишина, Ореста Субтельного, але найбільш зворушливе і змістовне було слово о. Бориса Гудзяка. Він сів на краєчок сцени, вигідно спустив ноги, і так, немов на ватрі чи іншому пластовому зібранні, почав своє слово про перший обов'язок пластуна — бути

фото В. Габаря, ififa.com.ua

вірним Богові. Говорив спокійно, але кожне слово присутні хапали, як заворожені. Так просто, ясно! Як він висловився і як закінчив, всі спонтанно встали і бурхливими оплесками віддали йому пошану. Він скромно подякував і відійшов.

Також відбулася презентація книжок, які вийшли з нагоди 100-ліття, — Альманаху про 100-літню працю Пласту (чудово виданий, з багатьма фотографіями), книжки про митрополита Андрея Шептицького і Пласт (гарне видання з цінними, рідкісними фотографіями і цікавим текстом), видання Сіроманців (його я не бачила) та Одnodнівки ЮМПЗ.

На ЮМПЗ були також запрошені скавти інших країн, між ними й американські, які висловлювали своє захоплення програмою. Це написано в «Одnodнівці» № 5, с. 3.

Закриття свята відбулося коло пам'ятника Іванові Франкові; програму розпочато молебнем, в якому взяло участь багато священиків, після того переведено різні відзначення і т.п.

Гарно і по-пластовому закінчено таку важну річницю.

Ми були дуже змучені, але щасливі, що взяли участь, і горді з того, що є членами такої заслуженої організації, як Пласт.

P.S. Маю дві завваги або додатки до Альманаху. Переглядаючи різні частини книжки, я знайшла розділ про пластуників-генералів — Арсенич, Гасин, Грицай, Климів, Кук і Шухевич. На жаль, не було ніякого відділу про визначних пластуників (не обов'язково генералів), яких зігнорували або пропустили; перший приходить на думку Степан Бандера, а крім нього багато інших, таких як Олена Степанів, Богдан Кравців, Володимир Янів, Цьопа Паліїв, а можна вичисляти багато більше. Це великий мінус книжки; про них треба було написати, бо за 100 років їх було багато, і молодші і світ повинні про них знати. На мою думку, конфліктів Пласту в Україні з Міжнародним скавтігом непотрібно було присвячувати аж 20 сторінок.

пл. сен. Кир Борис Гудзяк, ОХ

Відкритість на таїнство

Виступ на конференції 100-ліття Пласту, сесія «Головні Обов'язки Пластуна»

Фото В. Гурняка, lufa.com.ua

*Сірили у сумерку півночі шатра,
Застиг, мов у чорному безрусі, ліс.
Лиш ясним промінням іскрилася ватра
І сипала зорям привіт...*
Ю. Старосольський

Чому мені, чому, може, тобі мороз іде по шкірі, коли ми чуємо цю пісню? Відповідь на це питання пов'язана з суттю Головних Обов'язків Пластуна, а в особливий спосіб з тим заповітом, який здається таким далеким, а який біжить по шкірі, тому що він є в нашій душі: пластун є вірний Богові.

Щоб ти і я розуміли себе як пластуни сьогодні, щоб ми розуміли те, що ми переживаємо на ватрі, щоб ми розуміли до кінця, що відбувається, коли ми передаємо іскру при кінці пластового дня, заспівавши «Ніч вже йде», — можливо, на це не вистачить слів. І ця бесіда-гутірка для пластуна не конче потрібна. Але, можливо, часом добре позбиратися — зокрема, з нагоди 100-ліття Пласту, — щоб до кінця усвідомити, навіть інтелектуально, ці далеко важливіші сфери.

Пласт — це є витвір модерності, урбанізації, структуризації усього в житті. Витоки його зумовлені глибоким історичним корінням. Можна сягати ренесансу, середньовіччя, щоб це пояснювати. Але згадаймо принаймні коротко, що таке модерність.

У XVII—XVIII столітті людина відкривала неймовірний потенціал свого розуму. Відкривши його,

вона відчула свою автономність: розумом ми можемо досягнути все, тільки треба часу. Закони природи, біологію і мікробіологію, закони суспільства. В ранньому етапі того розвитку деякі ентузіясти вірили, що ми можемо вести суспільство по тих законах, які ми відкриваємо своїм розумом, до світлого майбутнього. Маркс був одним з тих утопістів — наскрізь модерний чоловік. І ввійшли ми, європейці, в

Фото В. Гурняка, lufa.com.ua

■ Пластуни-«хрестоносці» з Кир Глібом Лончиною.
Зліва: Роман Гриців, Андрій Ганкевич, Кир Гліб Лончина, Борис Гудзяк, Іко Лабунька

XX століття з глибоким переконанням, що при помочі розуму, застосовуючи позитивістичну працю і підхід, ми скорше чи пізніше опануємо все. Вже енциклопедисти у XVIII столітті цю претензію задекларували своїм виданням.

Коли родився Пласт, саме в тих роках — в тих кількох роках початку XX століття перед Першою світовою війною — західна цивілізація пульсувала певністю про прогрес: буде ліпше. Ми опануємо згодом усе!

І в цьому було багато корисного, багато прогресивного. Ми потішаємося технологією, чудами сучасної медицини, комунікації... Мікрофонами, відео, виданнями, які виходять сьогодні з легкістю, яку перші пластуни не могли собі уявити.

Але ці щасливі траєкторії супроводжувалися, а то й перекреслювалися драматичними і трагічними сторінками історії. Найбільш драматичні і трагічні відбувалися тут, на нашій землі. Дуже модерні речі: Радянський Союз, Дніпрогес, Чорнобиль, концтабори, — все це творили люди, які були переконані в тому, що роблять добре.

Сьогодні ми живемо в період, коли модерна певність, якщо ще існує, є серйозно захитаною. Чіткість тотожностей вже не та, яка була 100 років

тому. Не тільки що нема тої певности — ми не переконані, що певність може бути або навіть що вона потрібна. Нема одної правди: є твоя правда, моя правда...

І тут, мені здається, є і великий виклик, і велика харизма нашої з вами організації, 100-ліття якої ми

Для мене юнаком Пласт був місцем, де дозрівало моє покликання до священства, яке, очевидно, є структурним, інституційним, яке має доволі складну підготовку, розвинуті вимоги, дрес-код і так далі. Але моє священство, наші з вами табори, той мороз по шкірі, — це є щось більше, ніж писані

Фото В. Гурняка, lufa.com.ua

■ пл. сен. Борис Гудзяк з учасниками ЮМПЗ

святкуємо. Ми живемо в час розчарування модерними обіцянками, але з іноді нестримним бажанням зривати плоди з дерева модерного прогресу. І питання є: що це все може якось поєднати?

Поєднує те, що ми переживаємо, коли чуємо «Сірили у сумерку півночі шатра». Поєднуємо, коли можемо застигнути так, як у пісні «застиг ліс». Пластова ідея, пластова ватра, пластова пережиття, пластова дружба, пластові курені, — це є конкретне, не теоретичне, не абстрактне пережиття Трьох Головних Обов'язків. Чи це свідомо є в кожній миті, чи ні, але в кращих хвилях нашої столітньої історії воно було наскрізь свідомо.

Ці пережиття породжує вірність Богам. Відкритість на чар, на таїнство. На щось, що є поза мною, щось, що не ототожене з моїм суб'єктивізмом чи моєю малою індивідуальною правдою, моєю маленькою, хоч палкою любов'ю, — щось інше. Той друг чи та подруга, яку я тримаю за руку при кінці ватри, якій я передаю іскру, той гурток, той рій, та теренова гра... Це досвід Іншого, Сотворителя тої природи, кожного того листочка, кожної гілки, квітки, з якої ми плетемо вінок на Івана Купала, кожної краплі води у тій бурхливій ріці, по якій ми сплавляємося на байдарках.

формули, які відкривають нам двері у безмежність Божу.

Дорогі друзі пластуни, я думаю, що ми маємо колосальну місію. У час віртуальних стосунків, у час чимраз глибшої фрагментації світу і родини (помимо позірної глобалізації, поєднання) — відкритість на чар, на таїнство спілкування з Богом, пошук мови (різноманітної: молодіжної, модерної, постмодерної), пісні, жести, гри для пережиття і передавання того всього, що символізують наші Головні Обов'язки, зокрема обов'язок бути вірним Богам, — це все є для нас великим, надзвичайним і прекрасним завданням.

Нехай наше святкування 100-ліття знаменує для нас новий початок, нову надію. Що Пласт, який умів збирати плоди з дерева модерности, Пласт, який не розчарувався попри спотикання модерної пихи, Пласт, який зберіг традиційні вартості і одночасно лишився відкритим на нові пропозиції постмодерної доби, — що Пласт буде далі формувати правдивих провідників, людей, які не за формулами, а по своїй суті: по своєму тілі, шкірі, костях, крові, душі, — відчувають, переживають і передають, що це, властиво, означає — бути вірним Богам.

Текст на основі аудіозапису підготувала
пл. сен. Ольга Свідзинська

ст. пл. Діяна Юрчук

Бути «живим доказом» пластових ідеалів

Виступ на конференції до 100-ліття Пласту, секція «Майбутнє Пласту»

Дорогі друзі!

Мене попросили висловити кілька думок про майбутність Пласту поза межами України. Оскільки я лиш з одного кутка діаспори, я вирішила звернулася до виховників з різних країн, щоб почути їхні думки на цю тему і тим самим краще охопити і представити це питання. Моя доповідь — це збірка висновків, до яких я дійшла з тих розмов.

Але заки дивитимемося вперед, озирнімся назад. Хочу поділитися влучними словами світлої пам'яті подруги Ольки Кузьмович, які появились в 1962 році в «Пластовому шляху» з приводу 50-ліття Пласту. Вона писала: «Пласт від своїх початків служив завжди одним і незмінним засадам: служби Богові і Україні, чесної гри і вироблення характерів. І ці засади в кожному часі та просторі можуть мати примінення та повне оправдання. Сьогоднішня пластова молодь мусить цю істину зрозуміти та бути її найкращим живим доказом».

Як вміла лише подруга Ольга, в трьох реченнях, вона подала вказівки, як зберегти Пласт не тільки тоді, півстоліття і два покоління тому, а й в сьогоднішньому всезмінному світі. Я хотіла б зосередитися над питанням, як може діаспорний Пласт практично навчати своїх засад, щоб молодь в будь-якому часі і на будь-якому просторі могла вповні скористати з пластового виховання.

Підставово я вірю, що підлітки по цілому світі є однакові. В деяких краях вони звикли до матеріального добробуту, в інших — ні. Але в кожному випадку діти є дітьми. Вони хочуть бути в товаристві ровесників. Вони хочуть щось цікавого і приємного пережити. Якщо їх правильно заохотити, вони будуть співпрацювати з друзями, стреміти до відмінності, а при тім навчатися бути добрими громадянами. Багато виховних засобів, які існували в Пласті 100 років тому, наприклад, гра в природі, важливість доброго діла і тим подібне, є актуальними й сьогодні. Але існує багато організацій по цілому світі, які вдало захоплюють молодь такими способами. То чому молодій особі в майбутньому записуватися до Пласту?

В діаспорі сьогодні багато з нас належить до Пласту, і записуємо своїх дітей до цієї організації задля того, щоб скористати з українського виховання. В першій точці Пластового Закону ми присягаємо любові Україні, та я вірю, що майбутність діаспорного Пласту залежна від того, як вдало і сумлінно ми будемо ставитися до цієї обіцянки. Я

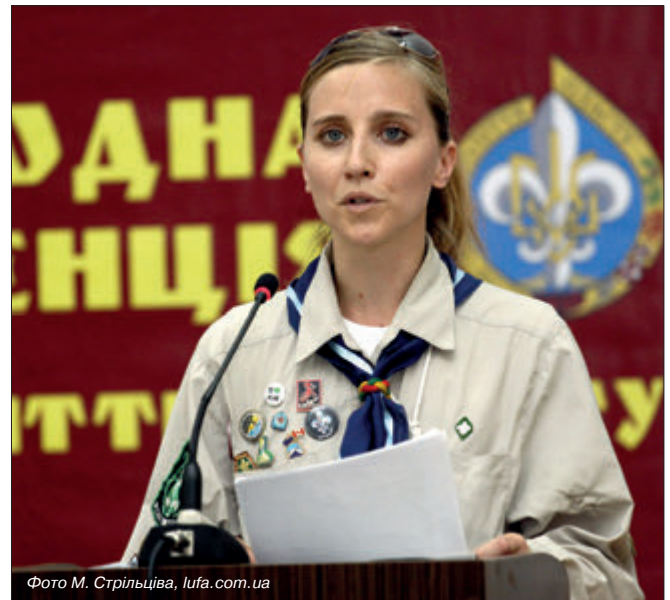

Фото М. Стрільціва, lufa.com.ua

тут не маю на увазі лиш плянування спільних таборів чи з'їздів, а радше наскільки молодь в діаспорі буде зацікавлена Україною.

Чому це важне? Подам приклад. В 2010 році американець Джеф Джонсон мав змогу провести кілька днів зі знаним альпіністом та бізнесменом Йвоном Шуїнардом, який, хоч француз, дуже полюбив природу Патагонії в Південній Америці. Він її так полюбив, що віддав все своє життя, щоб турбуватися про добробут цієї околиці. Від Шуїнарда Джонсон перейняв таку думку: «Як полюбиш місце, ти відчуєш обов'язок його захищати. Але, щоб полюбити місце, ти мусиш його знати і розуміти». Наступним генераціям пластунів, які будуть виростати чимраз дальше від ностальгії своїх батьків, дідів та прадідів, яка нас приваблювала, потрібно створити своєрідний зв'язок з країною їхнього походження.

Для цього є різні способи. Ідеально було б, щоб всі діти юнацького віку мали нагоду поїхати в Україну, щоб пізнати і зрозуміти нюанси місця, якому вони присягають вірність. На жаль, це не завжди реалістично. Натомість в часах поширення масової комунікації маємо можливість виробити ефективні віртуальні зв'язки між діаспорою та Україною. Я маю на увазі розмови та круглі столи між українським і діаспорним юнацтвом, де вони впродовж років діляться своїми переживаннями і помічають, в чому життя в їхніх краях подібне, а в чому відмінне. Діаспорним пластунам треба створити нагоду закріпити емоційний зв'язок з батьківщиною, бо

відомо: якщо молода людина стикається з чимсь особисто, це робить на неї більш значне і тривале враження. Коротко: вони дбають лиш про те, що знають.

Крім того, корисно також застановитися, чи нашим діаспорним гурткам ми ефективно представляємо Україну та наші пластові ідеали. У 1990-х роках в Америці виринула нова педагогічна філософія, яку називають «Place-based education». Це є такий підхід до навчання, коли починають від знайомих понять, а тоді послідовно переходять до нових, менш знайомих. Автори цієї філософії зауважили, що коли учні вивчали планети та обговорювали глобальні справи без сильного знання власного середовища, вони їх не вповні розуміли. Від цього виник помисл, щоб науку про світ починати від власного міста, тоді переходити до району, країни, світу, і щойно тоді до всесвіту, щоразу спираючись на здобуті знання. Я вірю, що ми можемо навчати діаспорне юнацтво про Пласт та Україну в рамках цього виховного підходу. Користаймо з того, що їм вже знайоме, та вплітаймо пластові ідеали до того, в чому вони вже обізнані, а не представляймо їх як відокремлені поняття.

Коли мені було 16 років, я вперше прочитала «Велику гру» друга Юрія Старосольського і вповні нею захопилася. Але дійшовши до частини про «Людину сильного духа», була дуже здивована. Я зразу подумала, що прикладом такої особи друг Старосольський подасть Лесю Українку або якогось українського героя. Однак друг Старосольський рішив описати характерні риси президента Рузвельта, який, як він твердив, був живим доказом, що можна не піддатися терпінню та перемогти каліцтво. Якраз в той час я в школі вивчала історію Америки, і цей зв'язок пластових ідеалів із постаттю з американського оточення мене сильно вразив. Я почала застановлятися про інші випадки в моєму

буденному житті, де виявляються пластові ідеали і як вони стосуються мене і моїх непластових друзів.

Виховникам варто навчати молодь про Пласт та Україну, користаючи з кожної нагоди, і показувати їм споріднення їхнього світу з Пластом та Україною.

На кінець, не можна говорити про діаспорний Пласт та не згадати питання української мови. На мою думку, щоб скористати вповні з пластової програми, юнацтво мусить в першу чергу її розуміти. Я вірю, що пластові ідеали можна пояснити людині будь-якою мовою. Але вірю також, що якщо дитина відчує особисте відношення до України, це може її заохотити вивчати українську мову з власної волі. Я не раз це бачила в своїх ровесників, які після поїздки на Україну (в прекрасному вияві самовиховання) запалювалися бажанням вміти краще висловлюватися по-українськи. Проте в діаспорному оточенні це часто трудно досягнути. Рівно ж великим засобом зберігання мови та розвитку діаспорного Пласту є включення нових хвиль еміграції з України до наших кругів. В деяких громадах вміло притягають ново-прибулих українців до Пласту, а в деяких не вповні користають з цієї нагоди.

Всі мої співрозмовники згодні, що основні засади Пласту повинні лишитися незмінними. Багато вірять, що підхід та вимоги можуть (і повинні) різнитися по краях, але тільки якщо вони ведуть до тої самої мети. Багато виховників підкреслюють, що Україна є дуже важливою для задоволення мовних і культурних потреб юнацтва, тому необхідно з цього користати.

На мою думку, майбутність Пласту в діаспорі залежить від того, наскільки наше юнацтво буде любити і розуміти пластові засади і яке міцне буде їхнє відношення до всього, що відрізняє нашу організацію від інших. Лишень так зможемо бути тим «живим доказом» своїх ідеалів, як порадила нам подруга Ольга Кузьмович, та забезпечимо існування діаспорного Пласту на майбутнє.

Фото В. Грабаря, lufa.com.ua

ст. пл. Ярослав Юрчишин, пл. сен. Юрій Юзич Будьмо собою, пишаймося нашою історією і думаймо про майбутнє

Виступ на конференції 100-ліття Пласту, секція «Головні Обов'язки Пластуна»

Фото В. Гурняка, lufa.com.ua

десятиліть були найбільшою скавтською організацією в світі.

2. Пласт є, в основному, традиціоналістською організацією. Всередині Пласту є також різні течії, які постійно борються між собою. Свого часу Верховний Отаман Северин Левицький висловив тезу про те, що Пласт засадничо відрізняється від всіх інших організацій. Він є унікальний не тільки тому, що виник і тривалий час діяв без власної держави, а й тому, що, якщо в державних народів завданням було консервувати все найкраще, що породили їхні суспільства за попередні століття, то завдання Пласту було абсолютно інше: бути революційною організацією, привнести нові цінності в українське суспільство. І не дарма в нашому Пластовому Законі є на чотири точки більше, як в інших скавтів, зокрема точка «точний», якої нема в жодному іншому скавтському законі. Олександр Тисовський згадував, що вимога точності була однією з найскладніших для багатьох юнаків, і вони відходили від пластування. Отже, треба враховувати, що Пласт є ближчим до польських гарцерів і бойскавтів Америки.

Цю доповідь мав виголосити Ярослав Юрчишин, але він, на жаль, не зміг прибути нині до Львова. Ми разом підготували чотири короткі тези, які хотіли б донести до присутніх. Ми разом працюємо в Крайовій Пластовій Раді і спільно працювали над цією доповіддю.

1. Скавтінг у світі є різний. Коли ми дивимося на скавтський світ, часто зустрічаємося з тим, що люди бачать скавтінг однобоко. Насправді він є різний, і якщо його класифікувати, то можна виділити дві великі течії: ліберальну і консервативну. Сучасний скавтінг — загалом ліберальна організація, особливо в європейських країнах (наприклад, Швейцарія, Бельгія; навіть нещодавно відроджений чеський «Юнак»). Це організації, які пережили етап становлення і зараз у ціннісному вимірі рухаються паралельно з суспільством, в якому вони діють. Попри це у скавтіngu є так само інші організації, які зберігають свої традиції, і їх можна назвати традиціоналістськими, або консервативними. На світовому Джемборі можна швидко помітити, як різко відрізняються від всіх інших ці організації: польські гарцери, від яких Пласт брав багато організаційних моделей, та бойскавти Америки. Навіть в одностроях можна побачити різницю — вони чи не єдині, хто ще досі носять сорочки і шорти кольору «хакі». Не можна сказати, що вони «неправильні»: бойскавти Америки впродовж багатьох

3. Функція Трьох Головних Обов'язків. Якщо в інших суспільствах скавтінг виконує переважно соціалізуючу функцію (дитина, яка росте в скавтіngu, адаптується до суспільних вимог), то Пластові дотепер доводиться виконувати іншу функцію — зберігаючи, консервуючи. Коли ми говоримо про вірність Богові та Україні, ми вкладаємо в ці слова абсолютно інший зміст, ніж, приміром, чеські чи англійські юнаки. Моральність тих суспільств є іншою. Після десятиліть радянського панування,

Фото В. Грабаря, lufa.com.ua

■ Закриття ЮМПЗ біля пам'ятника І. Франкові у Львові

Фото В. Грабаря, lufa.com.ua

■ Закриття ЮМПЗ біля пам'ятника І. Франкові у Львові

яке було скероване на ліквідацію генофонду нації, існує потреба відновити моральні і національні цінності. Багато з нас часто не знає навіть свого прадіда, де він похований, в той час, коли в Європі це абсолютно нормальна річ для сформованої особистості. Часто говорять, що Пласт — закрита організація, тож що для нього має означати «допомагати іншим»? Свого часу Олександр Тисовський і перші старші пластуни дали чітку відповідь на це питання: Пласт сам по собі вже є громадською, соціальною організацією. Треба представляти Пласт і для юнацтва, і для батьків, і для суспільства як великий соціальний проект сам по собі. Ми можемо робити інше, але якщо ми будемо на цьому концентруватись, ми не зможемо виконати тої місії, яка була покладена на Пласт нашими засновниками. Модель розвитку та ідеологічна концепція Пласту входить зараз в конфлікт з моделями більшості інших скавтських організацій (за тими винятками, які були названі). Цей конфлікт легко відчуту на стосунках Пласту і НОСУ. Якщо в Пласті є функція консервації цінностей, збереження української мови, то в НОСУ основна функція — соціалізуюча: щоб українські діти могли поїхати за кордон, познайомитися з іншими друзями і так далі. Очевидно, ми не можемо виключати цієї другої складової або концентруватись на

чомусь одному, але потрібно зрозуміти той стрижень, який нас тримає. В Сімферополі чи в Донецьку діти часом навіть не розуміють української мови. І це ще довго буде проблемою національної організації — вона має бути національною не тільки в сенсі географічному, а й в сенсі наповненості українським духом.

4. Нам непотрібно ховатися з нашою історією. Деякі батьки часто закидають Пластові: якщо у нас є такі вихованці як Бандера і Шухевич, то дітей в таку організацію не дадуть. Нам потрібно бути готовими до таких викликів. З одного боку, так, це є наші вихованці, часто це є друзі чи виховники ще живих пластунів. З другого боку, десь в Донецьку такий образ Пласту може бути неприйнятним. Наша історія славна, нам потрібно нею пишатися; інші люди, які мають здорові цінності, завжди нас зрозуміють. А разом з тим, нам потрібно шукати порозуміння з тими, хто сприймає історію по-іншому, але хоче почути і чує те, що ми говоримо. Наші цінності не можуть розмиватися, їх потрібно подавати такими, якими вони є, а разом з тим — думати про майбутнє.

Тож будьмо стійкими пластунами!

*Текст на основі аудіозапису підготувала
пл. сен. Ольга Свідзинська*

пл. сен. Слава Рубель, ПС

Чергові Збори Конференції Українських Пластових Організацій

18-ті Збори КУПО відбулися 7—9 червня 2013 р. у готелі «Меріот» у Віпані, Нью Джерзі, ЗСА. Такі Збори відбуваються щотри роки в різних країнах світу. Дуже часто це ЗСА і Канада, у 2000, 2003 і 2006 роках — Україна, а наступні Збори, не виключено, відбудуться у княжому місті Перемишлі (тепер Польща), де Пласт діяв ще від 1912 року — принаймні, таку пропозицію на Зборах озвучив ст. пл. Аркадій Путько.

У Зборах взяли участь делегати Австралії, Аргентини, Великої Британії, Канади, Німеччини, Польщі, ЗСА, України й Ірландії. Усі делегати одержали друковані «Звіти і матеріали на 18-ті Збори КУПО». Згідно з програмою, на Зборах було доповнення крайових звітів, у яких подано підсумки трирічної діяльності.

Голова ГПБ у своєму звіті відзначив святкування 100-ліття Пласту, яке відбулося в кожній країні, а завершилося 9—24 серпня 2012 р. у Львові. Участь у Зустрічі у Львові взяло приблизно 2000 пластунів з цілого світу. Головою комісії святкувань був пл. сен. Орест Джулинський. Також Голова ГПБ у своєму звіті згадав видання «Альманах 100-ліття Пласту», головою редакційної комісії якого була пл. сен. Слава Рубель.

Зборами провадила президія у складі: Роман Гриців — голова (ЗСА), Левко Захарчишин (Україна), Пилип Ботте (Австралія) — заступники.

В часі Зборів продовжували працю підготовчі комісії: статутова — голова пл. сен. Ганя Шиптур, резолюційна — голова ст. пл. Іван Кіналь, видавнича — пл. сен. Мирон Баб'юк, номінацій-

на — ст. пл. Михайло Дворак. Комісії виробили резолюції, за якими новий провід буде працювати наступні три роки.

В рамках 18-их Зборів КУПО відбулися Загальний З'їзд УСП, Велика Рада УПС, Великі Ради Орлиного і Скобиного Кругів.

Від КПС Німеччини подано пропозицію, щоб наступна ЮМПЗ відбулася в Кенігсдорфі, Баварія. Цю пропозицію було підкріплено фотопрезентацією — гарні краєвиди, чудові гори, події з історії Пласту. Так наші друзі заохочували усіх, хто колись був чи не був, приїжджати на зустріч до Німеччини.

Назагал все проходило досить гладко завдяки сучасній техніці. Багато делегатів мало перед собою комп'ютери, і на кожне питання відповідь можна було дістати негайно. При тому ми були немов у кіні: усі комісії подавали свої справи на екрані, а зміни були роблені з місця, без затримок.

Номінаційна комісія подала пропозицію на членів ГПРади і ГПБулави, яких вибрано одногосно.

Отож, члени ГПРади:

Голова — Володимир Базарко (ЗСА)
 Заступник — Богдан Гасюк (Україна)
 Писар — Рома Зубенко (Україна)
 Член — Юрій Савицький (ЗСА)
 Член — Юрій Мончак (Канада)
 Заступники членів — Віталій Троць (Україна),

Олександр Яворський (Ірландія), Юрій Данилів (ЗСА).

Члени ГПБулави:

Голова — Марта Кузьмович (ЗСА)
 Заступник — Роман Гриців (ЗСА)
 Скарбник — Тамара Ганкевич (ЗСА)
 Генеральний секретар — Назар Зелінка (Україна)
 Діловод видань — Сергій Юзик (Україна)
 Діловод розвитку Пласту в світі — Андрій Ребрик (Україна)
 Вибрані на Радах:
 Референт УПН — Ростислав Слабичський (ЗСА)
 Референт УПЮ — Іван Спринь (Україна)
 Головна Булавна УСП — Леся Рудчук (Україна)
 Головний Булавний УПС — Марко Чуквінський (Україна)

В суботу приїхали гості — пластуни, які ще активно працюють або цікавляться питанням «quo vadis Пласт». Разом були присутні 145 осіб.

Дискусії були на відповідному рівні. Представники країн мають амбітні і широкі пляни.

Приємно було бачити, що делегатами з діаспори було багато представників молодшого покоління. Це дає нам запоруку, що будемо ще довго мандрувати...

Щасти, Боже, новообраному прововоді!

пл. сен. Ольга Свідзинська

Чи часто твій друг стає єпископом?

Фото О. Свідзинської

Сучасній людині, яка працює при комп'ютері, часом доволі складно від того комп'ютера відірватися і податися кудись, де немає техніки. Власне, для пластуна це не мало б бути проблемою: дорога завжди кличе в мандри, особливо якщо вона нова, незнана, цікава. Але хіба не хворіємо ми на ті самі хвороби, що й усе суспільство, і чи не є ми на те пластунами, щоб ці хвороби переборювати?

Тоді, у вересні 2011, певне, «світське» чи «технологічне» переважило у мене над пластовим. Давалася взнаки і втома після таборового літа. Хоч подія була вже дуже давно очікуваною, чим ближчою вона ставала, тим більше я вагалася: а може, не поїду? Стільки ж можна зробити за тих 8 чи 10 годин, які проведеш в автобусі... Адже там буде натовп людей — що мені в ньому робити? Але за день чи два до самої події майнула раптом думка: а чи часто твій друг стає єпископом? Коли ще трапиться така унікальна нагода — бути на єпископській хіротонії свого друга? Почала пригадувати друзів-священиків, зважувати, кого з них ще могли б номінувати... Може, декого, але чи то буде і, як буде, то коли? Ні, тут не може бути сумнівів: їду!¹

1. Мої батьки переїхали з Криму до Луцька 1993 року, і пов'язане це було з призначенням тата на нову роботу в університеті, який щойно мав створюватися. Я ж того року переїхала до Львова (також в університет, але щойно вчитися) і там оселилася. Відтоді й досі, ось уже 20 років, так ми й живемо: я у Львові, а вони в Луцьку.

Звісно, я часто буваю в Луцьку: з нагоди різних родинних свят, а часом і з якихось інших нагод.

Першої осені ми з сестрою Катрусєю освоювалися і вивчали місто. Від одного просвітянина почули ще недавню історію, як громада міста відвойовувала центральний собор, що належить тепер Українській православній Церкві Київського патріархату. Поцікавилися: чи є греко-католицька громада? «А греко-католиків на Волині ніколи не було! Але є громада, їм віддали церкву, що на території військової частини — руїна така...» Не стали сперечатися, адже ми тут нові, та й мало що люди думають. Церкву у військовій частині одразу знайти не вдалося...

Аж навесні, перед самим Великоднем, випадок звів нас із тодішнім луцьким душпастирем. А ще за рік, коли громада перебралася у згадану церкву, «співали» там Воскресну утрєню. Тоді ж заснувалася друга громада, у другому кінці міста,

де заплановано було збудувати василиянський монастир. Людей було небагато, всі одне одного знали, одне до одного приходили з колядою, по черзі варили священикові обіди. Абсолютна більшість була колишніми галичанами: хтось переїхав на Волинь за «скеруванням» (у Радянському Союзі випускників різних інститутів та університетів відправляли працювати в різні кутки імперії, а що радянська людина дуже рідко змінювала місце праці, то там вона й залишалася жити), хтось переїхав сам. У всіх ще тоді були родичі по галицьких селах, до яких частина парохіян роз'їжджалася на великі свята. До інших десь зі сходу чи центру, а навіть і з Росії приїздили діти. Нові люди, з-поза кола наших знайомих, приходили, але рідко. Храм поставили тимчасовий, який мало чим нагадував церкву, новий житловий масив ще тоді лиш починав будуватися, тож наша капличка, а радше «зелена хатка з хрестом», була тоді практично єдиною спорудою на великому пустищі, через яке хіба зрідка проходили люди двома стежками до далеких дев'ятиповерхівок. Великий і амбітний проєкт храму з монастирськими будівлями існував лише на папері та у картонному макеті; позаду каплички викопано глибокий котлован під фундаменти, та на тому усе й стало.

¹ Вже через рік, коли було номіновано на єпископа о. д-ра Бориса Гудзяка, пригадала собі тодішні вагання і подумала: дивно, а чому ж я не згадала про Гудзяка? В принципі, ніхто й не сумнівався в тому, що о. Борис буде єпископом. Це було якось само собою зрозумілим. Але ніколи не зараховувала його до категорії близьких друзів. Звісно, пластуни всі друзі, але о. Борис, попри його пластовий характер, був завжди особою публічною, офіційною, а, отже, доволі далекою (хай мені, читаючи це, пробачить).

Фото О. Дяльки

■ Макет храму св. Василя Великого в Луцьку

На одній зі спільних панахид за жертвами репресій лучани, які раніше скося поглядали на «якихось греко-католиків», визнали нас раз і назавжди: «Цеті, у яких батюшка у вишитих ризах». Так ми стали у місті «своїми».

Василиянський чин св. Йосафата — велика й розгалужена структура, яка ієрархічно дуже нагадує пластову. За допомогою аналогій дуже легко пояснити, що «станичний» — то як ігумен, а Збори КУПО — це як генеральна капітула, де також обирають провід. У василиян прийнято, що та сама людина не затримується довго на одному місці, особливо якщо це місце — не повноцінний монастир, а віддалена місійна станиця, де священник відірваний від молитовної спільноти своїх співбратів. До того ж, часто громада так прив'язується до одного священника, що він стає таким собі центром їхнього релігійного життя. Тоді ходять до церкви не тому, що потребують розмови з Богом, а тому що там є отець Х, який став для них усім. Отож, з приходом нового протоігумена (це як голова КПС чи КПР) почалися ротації. У деяких місцевостях люди довго і натхненно протестували, що від них «забирають» кудись «їхнього» отця. Луцький настоятель, передбачаючи сплеск емоцій у вірних, просто тихенько поїхав. На його місце ніяк не могли призначити когось нового, а той отець, що тимчасово обслуговував парохію, стикався з постійними ревностями: «не такий», як його попередник.

Влітку 1998 року до нас нарешті приїхав новий настоятель. Ми з сестрою саме сиділи в монастирі «на господарці» — на якийсь час нам було доручено ключі від каплиці, поки нема нікого з монахів. З машини вийшов середнього віку священник, подивився навколо, на нас і скоромовкою поставив три питання: «Це що — Луцьк?»; «Це що — церква?»; «А ви що — в хорі співаєте?». Ці перші хвилини нашого знайомства з о. Дмитром Богданом Григораком запам'яталися, певно, назавжди.

Доволі скоро у нас знайшлася ще одна точка дотику — Пласт. В рідному Івано-Франківську о. Дми-

тро був пов'язаний з пластунами, певно, від часу зародження організації. Тоді, ще як брат Богдан, був духівником на курінних мандрівках і таборах. З'ясувалося, що одного року ми навіть мало не зустрілися на Соколі — табори були один за другим.

Швидко ми пізнали в о. Дмитрові людину, яка всі мрії і задуми починає якнайскорше реалізовувати. Він вніс деякі корективи в план майбутнього храму і категорично постановив: треба будувати. А для того необхідно було написати безліч листів у різні частини світу, щоб знайти перших фундаторів монастиря і церкви. Листи треба було перекласти різними мовами, і тут придалися університетські колеги нашої мами. Ще й досі на комп'ютері, на якому пишу оце свої спогади, зберігається течка з нашими першими листами до жертводавців, адресарями, вітальними листівками...

Будову вирішено розпочати зі святилища, до якого півколом прилягали майбутні келії. Адже треба було чимскорше переїхати в нормальні, теплі приміщення, а не жити цілорічно в металевому вагончику. Поверхом нижче, під келіями, мали бути різні парохіяльні приміщення. Пригадую, ще на плані о. Дмитро розподілив кімнати: «Тут буде «Українська молодь Христові», тут бібліотека, а тут — Пласт».

Фото О. Сайдзінської

■ Початок Воскресної Утрени. о. Дмитро біля дверей каплиці. Луцьк, Великдень 2000

Фото М. Жуйкової

о. Дмитро на подвір'ї Крехівського монастиря

Саме в той час пластова станиця в Луцьку переживала період занепаду: старші виховники, які починали працю ще у 1990-му, роз'їхались хто куди (переважно до Києва), їхні юнаки були зайняті своїм особистим становленням (освіта, праця, родини). Якийсь час, до переїзду до Львова на навчання, рій новачок вела моя сестра. Новачки вросли, але передати їх вже зовсім не було кому. Тож о. Дмитро почав шукати ініціативних молодих людей, які б стали пластунами. Зрештою, осередок в Луцьку відновився — вирішальним у цьому процесі став приїзд на навчання пластуна Костика Яковчука-Бесараба з Косова (до речі, також був студентом нашої мами). На початках наш настоятель перебував з пластунами у доволі тісному зв'язку. Але з монастирської кімнатки, де «буде Пласт», станиця не скористала — знайшлося приміщення ближче до центру, та й не хотіли наражати своїх здебільшого православних вихованців на відчуження від міської громади. Хоча коли хтось із пластунів потребував якогось документа, приміром, рекомендації пароха для вступу в університет за кордоном, ішли одразу до о. Дмитра. Тут досить було сказати гасло: «Я пластун», — і тоді людина сприймалася як своя.

Щороку о. Дмитро брав участь в акціях передачі Вифлеємського Вогню миру (до речі, 1997 року акція починалася одночасно у двох містах: у Львові і в Луцьку, на нашій парохії), приходив читати гутірки на Вишколи попередньої пластової підготовки тощо.

Думка спитати настоятеля, чому це він досі не дійсний член організації, виникла 2000 року, коли у Львові відбувалися спроби створення капелан-

ської служби Пласту. Він здивувався: «А мені хіба можна?» Тоді отримали у протоігумена спеціальний лист, яким він дозволяв ієромонаху Дмитру належати до Пласту. І тоді ж о. Дмитро написав заяву до УПС. Але далі все було не так, як мало б бути в Пласті (але дуже звично в наших реаліях): справа затяглася, заява загубилася... Написав ще одну, але знову не було ніякого відгуку. У зв'язку з формуванням капеланської служби обговорювалася ідея розробити відповідний вишкіл — щось на зразок вишколу виховників, але з орієнтацією на пластового духівника. Але якось не склалося.

2. Тим часом о. Дмитро став другом нашої родини.

Пригадую, як була втішена моя мама, коли довідалася, що вони однокласники і що він, як і вона, дуже любить солодке! За паспортом о. Дмитро народжений 1 січня 1956 року, хоч насправді — на декілька днів раніше. Тому стало сімейною традицією запрошувати настоятеля в гості 1 січня «на тортик», щоб він міг відпочити від напруження новорічної ночі, коли на парохії відбуваються забави і молитовні чування. З солодощами траплялися часом кумедні випадки. На монастирській кухні завжди було щось до чаю, і отець час від часу запрошував нас залишитися після Літургії почаювати. Одного разу він нагодував нас з сестрою смачнющими пляцками просто у навечір'я Богоявлення, аж поки не згадав, що то ж строгий піст! Здається, ми тоді обидві також щиро про це забули...

З татом вони часто провадили філософські і богословські дискусії. Щоразу о. Дмитро приходив з якимись статтями, з питаннями про будову Всесвіту і хотів довідатись, що «пан професор» з того приводу думає. Наслідком деяких з тих дискусій стали татові статті і розділи книг.

Взимку 1999 року до нас на Різдво приїхала наша найстарша племінниця. Вона виростала в Криму, поки її батьки не перебралися зрештою до Харкова. А слід розуміти, що перед розпадом СРСР імперська політика знекорінення давала вже доволі добрі плоди: завдяки винищенню та ізоляції провідних верств населення, тривалому залякуванню старших та планомірному вихованню молодших, постійному переміщенню людей з місця на місце у деяких (більшості!) місцевостях вдалося виростити отой «новий тип», про який мріяла партія, — «советского человека». Це були люди-ніхто: без жодних коренів, без національних, релігійних, навіть родинних традицій. Повернення до власної, даної Богом культури вимагає неабияких зусиль і дуже великого бажання. Крим, спустошений після Другої світової, був «експериментальним майданчиком» для виведення «радянських людей»... На одному з перших шкільних уроків (у першому класі) наша вчителька запитала дітей, хто з нас «крещений», себто охрещений. Руки підняло троє, їм було сказано нікому про це

не говорити, бо у їхніх батьків будуть неприємності, а ми, решта (близько 30 дітей), навіть не розуміли, що це слово означає — чи не хворобу якусь?

Отож, наша племінниця вперше потрапила в більш-менш традиційне українське середовище, і одним із наших задумів було її охрестити. Знаю з власного досвіду, що хрещення у підлітковому віці залишає незглибимий слід у свідомості і в душі. Хрестив Анну, очевидно, о. Дмитро Григорак. Трохи пізніше у василянському монастирі у Львові була охрещена її мама, наша найстарша сестра, а через кілька років вона привезла до Луцька і другу свою доньку, хрещення якої о. Дмитро доручив іншому священникові (тоді на парохії їх було вже двоє).

Одного року я ніяк не могла знайти місце, де б провести свій гніздовий табір. Ще й до того новачки висловили так багато вимог до цього місця («щоб був ліс, щоб була річка, щоб було далеко від Львова» — і ще декілька, які вже забула). Розглядала різні оселі, але ніщо не надавалося: десь було надто дорого, десь не надто безпечно, а десь нас

«Плоттю уснувши» (все інше виходило добре, а на першому чомусь збивалася), як він інструктував сестру, що можна їсти після гепатиту («мене батько годував медом і сиром»), як допомагали писати наукові роботи (він пішов навчатися заочно у філію Люблінського католицького університету, відчуваючи брак освіти, адже в семінарії навчався саме в час виходу Церкви з підпілля)... Спільні поїздки до Львова чи зі Львова, проща до Замостя на зустріч з Папою, навіть мандрівка на англomовний табір УКУ до моєї сестри. Пізніше о. Дмитро зробив дивовижну для всіх священників річ: продав стареньку монастирську «Таврію», яка свого часу об'їздила всю Волинь, а натомість купив комп'ютер. Доволі довго після того василяни ідентифікували його як «того настоятеля, що продав машину».

В тимчасовій металевій споруді, де була наша церковця, три малесенькі кімнатки, кухня і туалет, завжди було тісно. Взимку все це опалювалося лише переносними (в більшості саморобними!) обігрівачами, а влітку залізо розжарювалося на

Фото О. Свідзинської

о. Дмитро Григорак і Микола Плав'юк під час відзначення ювілею Анатолія Свідзинського. Луцьк, березень 2004

Фото М. Жуйкової

о. Дмитро з Ольгою Свідзинською переглядає «Матеріали до пластового мартиролога». Луцьк, 1 січня 2004

не готові були прийняти. Мама розповіла о. Дмитрові про цей клопіт. Був просто щиро обурений: «І чого ж ви нічого не кажете? Як то нема місця? Буде місце! Буде табір!» Проблема була розв'язана негайно. Того року ми таборували на Чортківщині, в селі Улашківці, в чудовому монастирі над рікою Серетом. І навіть виконали всі вимоги моїх новачок, лиш каламутна ріка їм не дуже сподобалась.

Його присутність на 75-літньому ювілеї тата у Волинському університеті стала на той час надзвичайним явищем — о. Дмитро був і на урочистій частині, і згодом на прийнятті, яке почалося благословенням. Здавалось, присутні були заскочені, але ставилися до отця з належною повагою і поводитись відповідно (насправді на Волині дуже люблять гучні застілля).

Власне, гадувати можна багато чого. Як о. Дмитро вчив мене співати перший рядок

сонці настільки, що перебувати в закритій церкві було майже неможливо. Попри брак звичайнісінького комфорту людей на службах ставало дедалі більше. Коли я стала рідше бувати в Луцьку, щоразу зауважувала, що не знаю частини парохіян. З'явився «хор» і людина, яка ним могла диригувати. Зміцніла «Українська молодь Христові», запрацювала катехитична школа, а діточок, які потребували науки, вже ділили на різні групи. Стали розвиватися різні молитовні спільноти, до яких належали різні люди (поки громада мала, скільки б не було ініціатив, у всіх братимуть участь ті самі особи). При монастирі почала збиратися група анонімних алкоголіків, з'явилися ті, хто потребував допомоги: хтось приходив попросити харчів, а хтось, не маючи житла, залишався на довше. Від цих останніх не вимагалось нічого, окрім особистої чесності; звісно, непогано було

Фото О. Свідзинської

■ Святинище нового храму з монастирськими приміщеннями. Луцьк, Великдень 2010

б, якби вони ходили до церкви, але силою їх ніхто не навертав. Так монастир св. Василя Великого з якоїсь дивної, чужорідної громади перетворювався на духовний і харитативний центр, відповідав на найболючіші потреби сучасного українського суспільства — а саме в тому й полягає його місія.

До кінця свого перебування в Луцьку о. Дмитро завершив будівництво келій навколо святинища. Хоча сам так і жив у металевому вагончику. На той час, окрім багатогранної душпастирської праці в Луцьку, дбав про громади м. Ківерці та с. Мар'янівка коло Горохова, які залишили світські священики (на Літургії на дочірніх парохіях їздив громадським транспортом, до Мар'янівки часто поїздом). Мав одного літнього парохіянина в с. Крижівка Рожищенського району, який збудував на своєму подвір'ї капличку і вимагав приїздити до нього третього дня великих свят.

З появою нового житлового приміщення можна було вже думати про нові душпастирські сили. Так у о. Дмитра з'явилися помічники, бо що важко робити одному, з тим добре впораються троє. Звісно, роботи було достатньо для кожного. І вже було кому передати працю.

3. Влітку 2007 року прийшли зміни: о. Дмитро Григорак отримав призначення від Папи Бенедикта на Апостольського адміністратора Бучацької єпархії. Це була не так давно утворена єпархія, зі своїми клопотами, труднощами,

іншими потребами, аніж на Волині... І о. Дмитро від'їхав для нової праці. Здається, в історії нашої Церкви давно вже не було ситуації, коли б священик вів справи єпархії. Щойно 23 липня 2011 року було нарешті оприлюднено повідомлення, що Святіший Отець затвердив рішення Синоду єпископів про призначення о. Дмитра Григорака єпархом Бучацьким.

Тож 18 вересня 2011 року вдосвіта я вирушила в Чортків, який є центральним осідком Бучацької єпархії. Там, в катедральному соборі свв. Верховних Апостолів Петра і Павла, мала відбутися єпископська хіротонія о. Дмитра Григорака. Перша єпископська хіротонія Блаженнішого Святослава.

...Величний собор, збудований у формі трикутника, простора площа, заповнена людьми, і «чудо техніки» — доволі великий екран, на якому можна спостерігати все, що діється коло престолу. Звісно, лишилася біля того екрану і подумки співчувала всім, хто опинився в храмі, де задуха, тіснява і зовсім нічого не видно. На жаль, не встигла приїхати на самий початок церемонії, коли єпископський збір на чолі з Блаженнішим Святославом заходив до храму.

В голові роїлося безліч думок. Відколи о. Дмитро виїхав з Луцька, нам не випадало бачитись, хоч у перші роки він доволі часто навідувався в гості. Згодом чула про його ініціативу відновити монастир у Чорткові, про розкопки в його криптах, у яких брали участь івано-франківські пластуни.

Оце ж знову якісь будівельні роботи на його голови...

Тепер він має незмірно більше різних обов'язків і справ, тепер не візьмеш отак просто і не подзвониш, щоб попросити про молитву в намірі якогось лікування тата або ще в якійсь потребі...

Як же ми не оформили його членство в Пласті! Тепер вже буде пізно, це треба було зробити тому 10 років. Він справді зробив би для організації незрівнянно більше...

Пригадалася одна давня розмова. Якось ми заговорили про новопоставленого єпископа. Я ніколи не стикалася з ним особисто, але думки знайомих про нього як священика були доволі критичними. Замість скартати мене за те, що суджу несправедливо незнайому людину, о. Дмитро сказав дуже коротко: «Свячення змінюють». Так, і це очевидно. Бо йдеться про Таїнство, яке виконують три святителі-єпископи, але зверху Святий Дух...

У цей момент побачила на екрані, як двоє священиків підвели о. Дмитра до Блаженнішого Святослава. Зовнішньо він уже змінився! Він тепер з бородою. Навіть чимось став схожий на Блаженнішого...

Під спів тропарів, таких коротких і таких глибоких (певне, вони знані усім, хто чує, що йому співають під час шлюбу), двоє святителів обводять ієромонаха Дмитра навколо престолу, потім

він клякає, а святителі, поклавши на його голову руки і св. Євангеліє, моляться за нового архиєрея, щоб став він безгрішним і святим. Щоб став святим... Святість — основне покликання кожного з нас. Але кожен з нас відповідає за себе, за власну душу і за власні вчинки. Священик, пастир має відповідальність і за кожного з поручених йому вірних. Якщо він не прагне святости, не працює безнастанно над собою, може завести свою паству на манівці. А єпископ... адже він слуга усіх цих вірних, усіх цих священиків, які йтимуть за ним і йому довірятимуть. Боже, провадь його на цій дорозі, бо ж так легко схибити... При облаченні в архиєрейські одязі, виголошуючи «аксіос!», святитель стверджує, що новопоставлений достойний їх носити, а водночас і молиться, щоб був достойним і надалі.

Фото О. Свідзинської

■ Вірні на подвір'ї катедрального собору свв. Петра і Павла. На екрані видно Блаженнішого Святослава Шевчука і співсвятителя Кир Софрона Мудрого, єпископа-емерита. Чортків, 18 вересня 2011

По Літургії, коли в церкві стало вже трохи вільніше, увійшла досередини. Натрапила на парохіян з Волині — з Луцька, Ківерець... Одразу заметушились, що треба ж мене підвезти їхнім автобусом додому. Але хотілося побути насамоті зі своїми думками.

А Владика тим часом все стояв біля царських врат і приймав привітання, побажання, дарунки... Як же йому, бідному, важко: стільки напруження за цілий день, певне ж, ще досі нічого не їв, а кожна сільська делегація ще хоче з ним сфотографуватися... Підійшла нишком і стала збоку, щоб

зловити його на свій фотоапарат. Складно, адже довкруги люди. Але він помітив мене. Що ж, я тут від усієї родини, тому дозволила й собі привітати, якось незграбно відмовилась від участі в трапезі (одразу пригадалася притча про весільний бенкет, яку щойно так гарно аналізував Блаженніший Святослав у проповіді, — ось і я відмовляюсь від бенкету, цілком буквально!). Диякони вже нетерпеливились, щоб зняти з нього облачення, а люди все підходили...

Фото М. Жуйкової

■ Новий натоєтель о. Терентій Цапчук і о. Дмитро Григорак причащають вірних. Луцьк, Літургія під час посвячення нижньої церкви, 5 жовтня 2008

З надзвичайним задоволенням походила вуличками Чорткова, пооглядала старі церкви, ратуші, синагогу. Було сонячно і радісно.

4. Виявилось, думка таки прийняти офіційно Кир Дмитра до Пласту тепер опанувала пластунів Тернопільщини. І не лише тому, що він новий місцевий єпископ, а й тому, що він сам про себе нагадує. В Бучацькому василянському колегіумі засновано курінь ім. св. Йосафата. У Чорткові діє гурток, а Владика постійно підшукує людей, які б долучалися до Пласту і ставали виховниками. Каже, що ідеальний варіант — щоб з'явився у місті хтось, хто вже юнакував. Такий поведе за собою. Але хто ж приїде тепер у провінційне містечко? Всі, навпаки, намагаються переїхати кудись поближче до Києва.

На початку 2013 року голова Тернопільської округи пл. сен. Сергій Юзик отримав дозвіл на запряження Кир Дмитра. З тої нагоди було заплановано відзначити 101 річницю Пластової Присяги не в Тернополі, як звичайно, а на виїзді — в Бучачі. Велике пластове свято мало б також оживити діяльність місцевих куренів, вплинути на місцеву владу, а приїжджим з інших станиць — дати можливість ближче познайомитися з пластунами з округи.

Звісно, тим разом у мене не було жодних сумнівів — їхати чи ні. Не треба було й переконувати себе, як перше, мовляв, чи часто єпископи складають Пластову Присягу... (Ой! А чи ж було колись таке?!)

Як згодом з'ясувалося, пластуни приготували Владиці повну несподіванку. Всі переговори про його присутність на святі велися з бучацьким пластуном о. Елевтерієм, який також того дня складав Присягу, з різними помічниками. Владика лиш попередили, що приїдуть його друзі. З Івано-Франківська з тієї нагоди прибув пл. сен. Василь Іваночко та його колишні юнаки, які пам'ятали Кир Дмитра ще зі спільних мандрівок. Від них мені довелося почути про пригоду, яка надзвичайно яскраво характеризує теперішнього єпископа як монаха і як пластуна (цю історію у викладі Василя Іваночка додаю до своєї розповіді).

Маленький, тихий Бучач. Сліпуче весняне сонце, барокова ратуша, на площі біля неї виструнчені пластові лави. Велике синьо-жовте полотнище, навколо якого — нові юначки і юнаки, три сеньйори і старша пластунка. Всі в одностроях — і один в єпископській мантиї. І всі разом повторюють слова Пластової Присяги.

І наскільки приємно було нарешті потиснути його лівицю і привітати словами: «СКОБ, друже!»

Звісно, Пластова Присяга — зовсім не те, що Таїнство Священства, але хотілось би, щоб ця церемонія також трошки змінювала. А особливо юнаків і юначок, які стояли того дня в одній лаві з Владикою, промовляючи: «Присягаю своєю честю...»

Так нам, Боже, допоможи.

Фото С. Гаврилевського

Пластуни і пластунки складають Пластову Присягу. Один пластун — в єпископській мантиї. Бучач, 21 квітня 2013

Зразок служіння Богові та Україні

Фото з архіву В. Іваночка

■ Брат Богдан Григорак на пластовому таборі, 1990

З о. Дмитром я познайомився ще в далекому 1990-му році. Я шукав духівника на свій табір «Пластова Січ», який проходив у горах біля м. Яремче 9—25 липня 1990 року. Знайомі священники відправили на цей табір двох монахів-василян, тоді ще братів Богданів. Вони справили надзвичайне враження на дітей та й на весь провід табору. Тоді в лісі в горах, дякуючи братові Богдану Григоруку, я вперше в житті сповідався. Це був для мене серйозний крок у житті і початок співпраці з Великим священником.

Пізніше жодна поважна мандрівка чи табір не відбувалися без його опіки. Він завжди радо зголошувався і повністю віддавався справі виховання, знайомлячи нас з духовним життям на практиці, будучи живим прикладом служіння.

Одного разу о. Дмитро поспіхом долучився до нашої мандрівки Карпатами, не маючи змоги перевдягнутися в туристичну одягу. Десь на третій день походу ми зупинилися на обід на розкішній лісовій галявині. Поки діти шукали хмиз, варили страви, ми обговорювали наш стан, радились про кращий подальший маршрут, відпочивали. Розмовляючи, о. Дмитро зняв черевики, і ми з жахом побачили криваві мозолі на його ногах. Це

були суцільні рани, а не ноги. Ми не уявляли, як він міг іти з нами такі відстані, не подаючи виду зі свого стану. З нами в кожній мандрівці був лікар, який швидко обробив рани. Далі о. Дмитру було йти значно легше. Про повернення додому слухати, звичайно, не хотів. Свій вчинок пояснював тим, що в жодному разі не хотів перешкоджати загальному успіхові мандрівки, а для нього самого це була проба терпіння. Після цього випадку найслабші юнаки йшли як герої, жодних бесід про втому більше не було. Юнаки радо зголошувались до будь-якого завдання.

Звичайно на таборі є бунчужний, виховники, інструктори, лікар, але я не уявляю табір без духівника. Було дуже відчутно, коли о. Дмитро не міг поїхати на табір, і я брав інших священників. Вони вдало проводили свої гутірки, правили Служби Божі, робили ніби все необхідне, але тієї атмосфери не було.

Фото С. Гаврилевського

■ Голова ОПС Тернопільщини пл. сен. Сергій Юзик, СМ, іменує Кир Дмитра пластуном сеньйором

Фото С. Гаврилевського

■ Спільна знімка з друзями-пластунами. Стоять Сергій Юзик, Ольга Свідзинська, Кир Дмитро, Василь Іваночко. Присіли Роман Онуфріїв та Андрій Винницький. Бучач, 21 квітня 2013

У пластові будні о. Дмитро був капеланом нашої станиці Івано-Франківськ. Був завжди там, де потрібно. Але найбільше запам'яталися його щочетвергові духовні бесіди в домівці. На 18.00 старші юнаки, старші пластуни та сеньйори сходились в домівку зі своїми запитаннями до о. Дмитра. Як дотримуватися в побуті християнських засад, як в сучасному світі намагатися жити за заповідями, як правильно вчинити в конкретній ситуації? Запитань щоразу більшало, зал ставав тіснішим, а отець завжди був на висоті.

Пізніше його відправили до Луцька. Як довго ми не могли знайти відповідної заміни. Мені й дотепер здається, що Івано-Франківськ втратив щось дуже важливе...

Коли я урочисто відкривав свою книгарню в центрі міста, то посвячував її, звичайно, о. Дмитро. Причому він зранку відслужив Службу Богу в Луцьку, потім сам машиною за кермом приїхав до Івано-Франківська, посвятив книгарню і бігом в машину — до Луцька на Вечірню. І я навіть не уявляю собі, щоб отець міг відмовитись.

Мені не дивно, що зараз у Чорткові Владика Дмитрій намагається створити пластоє середовище. Цей чоловік є для мене зразком служіння Богові та Україні!

пл. сен. Василь Іваночко, ЦМ

пл. сен. Ярина Ференцевич: «Далі стараюся щодня зробити пластове добре діло»

20 серпня 2013 року обов'язки нового прес-аташе посольства США в Україні перебере вихованка Пласту, пл. сен. Ярина Ференцевич з куреня «Ті, що греблі рвуть». Вірлиця, яка від 6 років і дотепер активно пластує (зокрема як новацька та юнацька виховниця, референтка виховників станиці Нью-Йорк, комендантка табору «Школа булавних»). Пропонуємо увазі читачів інтерв'ю з подругою Яриною, записане 12 липня 2013 року у Вашингтоні делегатами Зборів КУПО від України.

— Коли і як Ви потрапили до Пласту?

— Мене батьки записали до Пласту, коли мені було 6 років. Це було у 1978 році. Я належала до 8-го гнізда «Лісові квіти» станиці Нью-Йорк, мій рій називався «Сині дзвіночки». А в юнацтві я вступила до 18-го куреня ім. Олени Пчілки, але через те, що було замало дівчат, ми увійшли до іншого куреня. Мій гурток називався «Блискавки». Нас було дванадцятьоро.

— У старшому пластустві виконували функції виховниці?

— Так, я з 16 років була виховницею. У мене був рій новачок, пізніше два гуртки юначок. Останньо була подругою славного гуртка «Леопарди», вихованки якого тепер усі професійні, дехто вже одружений. Була так само в Нью-Йорку зв'язковою, референтом виховників. Ми збирали виховників, аби впевнитись, що усі мають відповідний рівень. У нас був такий переломний період, коли виховниками дуже часто були студенти, і треба було координувати: хто може прийти на сходи, хто підготував план; чи просто було недостатньо виховників, і треба було усіх організувати.

— Чи не важко було — виховницька праця, багато різних обов'язків і навчання в університеті... Як Вам це все вдавалось?

— Ну, вдавалось... Мої приятельки в університеті сміялись, що я студентка тільки з понеділка до п'ятниці, бо в п'ятницю ввечері я сідала на потяг і їхала до міста, де у нас були пластові сходи. В суботу я вчила в школі українознавства, а потім — рій новачок, займалась виховними справами на станиці. Ще я належала до Студії мистецького слова Лідії Крушельницької, тому ми часто мали репетиції в суботу чи в неділю. Ну, і в неділю, звісно, до церкви, де співала в хорі. Було важко, але вдавалось.

— Які вмiлості Вам були цікаві або які точки проби були найцікавіші в Пласті?

— Я дуже чітко пам'ятаю, що першою вмiлiстю в новацтві, яку ми здавали, була вмiлiсть «Добродушок». І це дуже імпонувало мені, бо я далі стараюся щодня зробити пластове добре діло. Це від 6 років, коли ми почали тою першою вмiлiстю. Що стосується юнацьких вмiлостей, то мені подобалось «Мандрівництво». Здала «Два пера» (не «Три» — до них не дійшла). Мандрівництво мені дуже подобалось, потім на «Школі булавних» проводила інструктажі з мандрівництва і картографії.

— Яка пластова мандрівка запам'яталась найбільше?

— Така справжня мандрівка, бо тут, на східному узбережжі США, то не гори — горбки. Мені дуже сподобалось і найбільше запам'яталось, як у 1995 році поїхала виховницею на крайовий табір в Канаді в Скелястих горах. І ми там два тижні тільки лазили по горах. Це було феноменально, бо я ще ніколи не мандрувала в таких високих горах і таких краєвидів не бачила, не мала такого відчуття, що я чогось досягла. Ми вицерлилися на льодовик Боу — то була поважна робота, але дуже приємна.

— Із таборів Ви згадували «Школу булавних». Які там мали функції?

— У 1998 році була коменданткою «Школи булавних». Раніше була інструктором, якщо була можливість. В 1991 році я сама відбула «Школу булавних». Це був чудовий табір, то був перший рік, коли до нас долучились пластуни з України й Аргентини, з якими я по цей день товаришую.

— Які ще пластові табори стали визначальними у формуванні Вашого характеру?

— З юнацтва я особливо пам'ятаю «Золоту булаву». Коли ми були учасниками ЮПМЗ 1987 року, то вперше зустрілись з канадійськими пластунами, які розказали нам, що таке «Золота булава». В Америці ніхто про це не знав. І ми організували малу групу і поїхали на наступне літо з Нью-Йорку до Монреалю на «Золоту булаву». Це був перший табір, де ми вперше відчули впевненість у собі, яку Пласт в людині виховує. Перший раз люди, наші друзі і подруги, вимагали щось від нас і були впевнені, що ми зможемо це зробити. Це нам, п'ятнадцятирічним дітям, допомогло зрозуміти сенс самовартості і самопевності. Я б сказала, що від того часу ми повністю увійшли в пластування, ми повністю зрозуміли, що таке «Велика гра», яку роль ми можемо мати у цій «Великій грі» і які є різні можливості і цікаві переживання в пластуванні.

— Хто з тих, що пластували ще в Україні, мав вплив на Ваше становлення?

— Найбільший вплив на формування мого характеру мав мій тато, Юрій Ференцевич, який був в підпільному Пласті ще в Україні. Тато ціле життя працював для громади, ціле життя був пластуном. Він організував лещетар-

— Університет Джорджтаун славний тим, що дуже багато його випускників пішли в дипломатичну службу. Я не мала наміру цього робити, але мене намовили друзі піти і скласти іспит. У 2000 році я вступила на дипломатичну службу. Перші дві роботи, що ми маємо в державному департаменті, нам подаються управлінням, ми не маємо великого вибору. Коли вони дізнались, що я розмовляю українською мовою і що маю знання з економіки, мене попросили поїхати в Київ. Я, очевидно, погодилась. Два роки, від 2000 до 2002, працювала в посольстві в Києві, відповідала за економічні питання. Після того працювала добровольцем в Іраку. Згодом повернулась до Вашингтону в центр підтримки, у якому цілодобово працюють представники Державного департаменту, щоб допомагати посольствам. Далі я поїхала в Афганістан і після того в Лондон. Тепер знову збираюсь їхати в Київ.

— З ким із вихованців Пласту зустрічаєтесь під час дипломатичної служби?

— Одразу згадую два імені: Юлії Балард і Тані Хом'як, які є вихованками Пласту. Що дуже цікаво, зустрічаються вихованці Пласту в інших установах. Одна моя юначка працювала в американському агентстві розвитку в Іраку. Ще один юнак — в американському війську, з ним я зустрічалася в Афганістані. Так що ми усюди бачимось.

— Що б Ви побажали пластунам в Україні?

— Я хочу побажати українським пластунам багато цінних пригод, успіхів у професійному житті, в пластовому житті. І пам'ятайте, що ви маєте пластову родину в ціло-

■ Ярина Ференцевич і Ліда Гной

■ Діана Юрчук, Ярина Ференцевич і Христина Волицька Ференцевич

ський табір «Бурлак» в Америці. Він завжди жив за Пластовим Законом, для нього важливо було бути корисним. Я стараюся щодня бути корисною іншим, так само, як тато.

Подруга Ольга Кузьмович, яка довгими роками була станичною в Нью-Йорку. Ми з нею мали дуже багато спільних справ, вона часто приїжджала і розповідала, як було в підпільному Пласті. Моя мама, яка також була в Пласті. Начальний Пластун Юрій Старосольський. У нас було дуже багато пластунів, що виростали ще в Пласті в Україні і той Пластовий дух перевезли в Америку.

— Як так склалось, що Ви як дипломат повернулись в Україну?

му світі, а з цим — і друзів по цілому світі. Це найкраще для майбутніх пригод.

Довідка

Ярина Ференцевич народилась 1972 року і Нью-Йорку, в пластовій сім'ї Юрія Ференцевича і Христини з роду Волицьких. Навчалась в університеті Ратгерс в Нью-Джерзі, де вивчала політичні науки і журналістику. Перша магістратура — policy planning (містоуправління), друга — в університеті Джорджтаун у Вашингтоні — дипломатичні науки.

Розмовляли пл. сен. Юрко Юзич, ОЗО, ст. пл. скоб Назар Зелінка, ОЗО, ст. пл. прих. Антон Голобородько

пл. сен. о. Олександр Воловенко «Земля Велетнів»: новацький табір на сході України

Від 22 червня до 2 липня 2013 р. вже шостий рік поспіль відбувався окружний новацький табір Донецької округи «Земля Велетнів-2013». Табір розташований у Велико-Анадольському лісі, на пластовій оселі ім. пл. сен. Івана Крамарчука (с. Зелений Гай Волноваського району Донецької області). На таборі було 22 новаки зі станиць Донецьк, Авдіївка, Краматорськ, Маріуполь та Старобешівського району. Проведення цього новацького табору стало доброю традицією членів 26-го куреня УПС «Княгині» та 1-го куреня УПС ім. Тисовських, які склали команду братчиків, сестричок і підсестричок з числа старшого юнацтва.

За легенду табору був узятий твір відомого християнського письменника Клайва Льюїса «Хроніки Нарнії». Книгу читали і під час споживання їжі, і фрагментарно перед певними заходами, а в один з вечорів учасники подивилися екранізацію цього твору в українському перекладі. Крок за кроком юні нарнійці наближались до перемоги над Білою Чаклункою та до звільнення своєї батьківщини від злих сил. Всі ці кроки були водночас і веселі, і відповідальні, бо ставали випробуванням для юних табориків.

■ Ранкова збірка

■ Заняття з повітряним змієм

■ Рій біля «різдвяної ялинки»

■ *Історична ватра*

■ *Сторожі запалюють історичну ватру*

■ *Сестричко, потримай сонечко!*

Веселі естафети і додання смуги перешкод (яку після новаків додали і всі виховники, включно із коменданткою табору), основи страйкболу і міждеревна переправа у лісі перемажались з інтелектуальними вправами і цікавими майстерками. Несподіваною для новаків стала інсценізація Різдва, що відбулася серед літньої спеки (бо у поневоленій Нарнії Різдво ніколи не наставало). Всім запам'яталася історична ватра, бо на гутірках та інших пластових заняттях йшлося не лише про казкові персонажі повісти Льюїса, а й про славетне українське козацтво, що також виборювало волю для свого народу.

Мандрівка українськими ланами, засіяними соняшниками і пшеницею, завершилася відвідинами місцевого аеродрому (літати і стрибати з парашутом ми, зрозуміло, не стали). Незапланованим, але дуже зворушливим було годування на озері

лебединої родини: двох лебедів-батьків і чотирьох лебеденят («гідких каченят», як у відомій казці Ганса Х. Андерсена)!

Кульмінацією табору стала поява в передостанній вечір лева Аслана, царя Нарнії (це була повнозріста лялька, оживлена актором самодіяльного театру, членом Пластприятю), який у лісі, в оточенні палаючих свічок, подякував дітям за виявлену звитягу і подарував кожному учаснику табору книгу «Хроніки Нарнії» українською мовою.

В останній день таборовики сердечно подякували комендантці пл. сен. Тетяні Переверзевій за її педагогічний хист, інтендантці пл. сен. Юлії Хавіковій за смачне харчування. А зі своїми братчиками і сестричками новаци прощалися зі сльозами на очах і бажанням знову повернутися у казкову атмосферу пластового табору.

■ *Долання смуги перешкод*

■ *10 см над землею*

■ *Вечірня збірка на таборі*

В Івано-Франківську під час Свята Героїв вручили відзнаки «Пластовий Залізний Хрест»

25 травня 2013 р. івано-франківські пластуни відзначили Свято Героїв. Відкриття свята відбулося на фортечній площі «Бастіон», після чого пластуни, пройшовши урочистим маршем центральну частину міста, поклали вінки до могил Січових Стрільців у Меморіальному сквері та помолилися за душі загиблих.

Біля могил Січових Стрільців відбулася церемонія вручення відзнаки «Пластовий Залізний Хрест» нащадкам двох пластунів, що боролися за Батьківщину. Залізні Хрести отримали близькі Теофіля Ганушевського, військового референта Станиславівського окружного проводу ОУН, та Михайла Дяченка-«Марка Боєслава», найбільш знаного повстанського поета.

Відзнаку Теофіля Ганушевського отримували його молодші сестри — Марта Ганушевська Малкош і Оксана Ганушевська Пиріг. Теофіль був другим сином у великій родині о. Михайла та Ірини з роду Горникевичів. Найбільш знаним у Пласті є його старший брат Мирон, товариш Романа Шухевича, і молодший — Богдан, священник, «чорноморець» на псевдо Бо-Ган. Мирон і Теофіль навчалися у Львівській академічній гімназії, де й вступили до 1 полку ім. Петра Конашевича-Сагайдачного. Для пані Марти документ, у якому рукою сотника 2 сотні 1 полку Романа Мармаша зазначено, що 16.V.1921 до Пласту прийнято серед інших і Т. Ганушевського, виявився несподіванкою.

«Він був військовий референт на округ. Всю їхню групу арештували, і всі вони були знищені. Мій брат до самого початку війни був в тюрмі, і він був також замордований. Ми не знаємо, де він похований», — розповіла пані Марта кореспондентці ТРК «Вежа».

Фото С. Безусова

■ Комендант свята ст. пл. Тарас Зень вручає відзнаку Марті Ганушевській Малкош. Зліва юначка тримає портрет пластуна Теофіля Ганушевського

Фото С. Безусова

■ Власноручно сплетеними вінками пластунки прикрашають хрести на могилах УСС

Від родини Михайла Дяченка на святі був присутній правнук Петро Гаврилюк. Парубок був заскочений такою урочистою церемонією. Розповідав журналістам, що від дідуся і бабусі знає, що Михайло Дяченко був справжнім патріотом України, боровся за неї і достойно загинув. В юнацтві майбутній повстанський поет належав до 45 куреня ім. кн. Святослава Завойовника (с. Павелче, тепер Павлівка) і був впорядником гуртка «Видра» у рідному Боднаріві.

Пластуни Івано-Франківська мають намір і далі відшукувати родичів загиблих вихованців організації для вручення їм відповідних нагород.

За матеріалами прес-служби станиці Івано-Франківськ пл. сен. Ольга Свідзинська

пл. сен. Тарас Конанець, пл. сен. Богданна Мончак

Найстарший пластун у Монреалі святкує своє 100-ліття

16 березня 2013 року пластуни станиці Монреаль відвідали найстаршого свого члена, пл. сен. Адольфа Гладилевича, щоб зложити йому поклін з нагоди його сотого дня народження та подякувати за його понад 60-річну працю в монреальській станиці.

Пл. сен. Адольф Гладилевич народився 14 березня 1913 року в Дрогобичі. Там ходив до української приватної гімназії ім. Івана Франка (1923—30), там почалося його пластування у 18-му пластовому полку, пізніше курені ім. Івана Франка. 1929 року в гімназії став також членом ОУН.

У 1932 році Адольф вступив на правничий факультет Львівського університету. В часі університетських студій А. Гладилевич не переривав своєї суспільної діяльності для добра і поширення української справи: він очолював у Дрогобичі Студентську секцію при туристично-спортивному товаристві «Підгір'я», був членом повітової езекутиви ОУН у Дрогобичі, відтак організаційним референтом. Після закінчення університету, в 1937 році, отримавши диплом магістра прав, розпочав працю правником-практикантом у Калуші, потім у Дрогобичі. В цих містах займав пост провідника ОУН.

Фото з книги Т. Самотулики «Новоцьким шляхом»

■ Новоцька прогулянка околицями міста Бен-Метір в Тунісі. Адольф Гладилевич сидить справа у другому ряді. 1951

Перед самим початком Другої світової війни польська влада ув'язнила молодого магістра в концентраційному таборі Береза Картузька. Йому вдалося звідти втекти, як тільки почався наступ німців на Польщу. Адольф знову включився у громадсько-політичну працю: 1941 року був членом Дрогобицького обласного проводу ОУН, працював у міській управі Дрогобича.

З наступом більшовиків 1944 року А. Гладилевич був змушений покинути рідну землю. По війні опи-

■ Найстарші пластуни монреальської станиці: пл. сен. Адольф Гладилевич (100 років), пл. сен. Юрій Левицький (90 років)

нився у французькій окупаційній зоні Німеччини. Щоб уникнути насильницької репатріації советами, виїхав до Тунісу, де працював на інженерському проєкті будови греблі в селищі Бен-Метір. В цьому селищі жило багато українців-біженців, і Гладилевич ініціював там створення пластового гурту.

У 1952 році А. Гладилевич приїжджає до Канади, оселяється у Монреалі та далі невтомно працює в україн-

■ «Власна марка» з нагоди 100-ліття Адольфа Гладилевича. З фондів Музею-архіву Пластового руху

ській громаді: займає різні пости в Пласті, постійно дописує до українських часописів, входить до редакційної колегії збірників «Дрогобиччина — земля Івана Франка», включається в «Акцію С» — збирання пожертв на видання у Сарселі (Франція) 10-томової «Енциклопедії Українознавства». У Монреалі організує при Пласті відділ Українського Народного Союзу і керує ним повних 35 років.

Пл. сен. Адольф Гладилевич відзначається погідною вдачею і доброзичливістю до кожного. У своєму столітньому віці він втішається добрим здоров'ям; пам'ять та інтелект у нього працюють справно!

Бажаємо нашому сеньйорові Божого благословення і вітаємо пластовим кличем СКОБ!

св. пам. Олена Романів-Пісецька

Моя мама Олена (загально зна-на як Галя, Галина) народилася 19 лютого 1909 року у селі Могіляни Жовківського повіту на Львівщині у родині заможних, національно сві-

домих, релігійних селян Параскевії з Поворозників і Юрка Романових. Підлітком батьки післали її до Львова до учительського семінара, який вона закінчила з успіхом. Тодішня польська влада запропонувала їй учительську працю в корінній Польщі. Мама від цієї посади відмовилася з патріотичних мотивів: не хотіла вчити польських дітей, рішилася на працю у «Рідній школі» за багато меншу платню.

У Львові мама скріпила свою національну приналежність, яку винесла ще з дому. Тут належала до Пласту, брала участь у студентських імпрезах, полюбила львівське культурне життя, взагалі місто Львів.

У Бережниці Шляхоцькій працювала учителькою в «Рідній школі». Там познайомилася з Данилом Пісецьким, своїм майбутнім чоловіком, який в той самий час організував селян до Маслосоюзу. А ще мій тато був директором місцевого театру, а мама виконувала ролі у різних виставах, наприклад, у «Наймичці» Тараса Шевченка. Мала гарне сопрано. Взагалі обоє шалено любили співати. У нашій хаті завжди жила пісня: народна, пластова, стрілецька, упівська, церковна. У нас був своєрідний родинний змаг: хто найскоріше вивчить слова і мелодію пісні, коляди, щедрівки, тропаря тощо.

По шлюбі 1935 року батьки переїхали до Солотвини Надвірнянського повіту, де тато був директо-

■ Олена Романів і Данило Пісецький (в центрі) з аматорським театральним гуртком в Бережниці Шляхоцькій, 1932

ром молочарні Маслосоюзу, а мама учительювала у місцевій «Рідній школі». Там застала їх велика біда — прихід радянської влади. Обоє попали на листу «негодящих інтелігентів», бо ж тато був зі священничого роду, а мама без бажаної пролетарської біографії. Щоденний страх перед вивозом на Сибір доводив їх обох до розпуки, бо вже мали двох маленьких донечок: Оксану (мене) і Марту.

З приходом другого окупанта, німців, тата перенесли до Станиславова знову ж директором молочарні Маслосоюзу. Мама належала до організації націоналістів, і в нашій хаті часто переховувалися викрадені з німецьких тюрем в'язні — для нас, дітей, «вуйки». Життя знову вимагало залізних нервів. Наведу два приклади з того часу.

Раз мама (тепер в неї був також син Юрко) пішла на базар на закупи. Нещастя, таке часте у той час, навідало базар. Німці влаштували облаву на молодих людей на вивіз до Німеччини. Мама, свідомо своїх родинних обов'язків, не могла погодитися на такий поворот у житті. Вона вийняла з торбинки жовту хусточку до носа і обв'язала собі рукав (жидів на вивізні роботи не брали; вони, скупчені у геті і примушені носити опаску на рукаві — горезвісну жовту зізду Давида — чекали на інший, жахливі-

■ Олена Романів, матуральна знімка, орієнтовно 1929

■ Балтиморський кіш юначок. Стоять станична Нуся Мриц і кошова Олена Пісецька, 1952

ший вивіз). Мама мала щастя, бо її відсторонили до групи жидів, не перевіряючи пашпорту, і вона помаленьку на тремтячих ногах вернулася до родини.

Коли до Станиславова приїхав Ганс Франк, відомий кат, генерал-губернатор, мене вибрали піднести йому на параді квіти. Мама вбрала мене у народний стрій, і ми помандрували на святкову зустріч. Щоби згаяти час, мама по дорозі купила мені морозиво. Та якось так довго мене водила вулицями, що ми запізнилися на церемонію, а між тим організатори знайшли іншу дівчинку для подання квітів. Мама пізніше пояснила, що не могла дозволити, щоб її дитина вітала ворога. Відмовитися було неможливо, тому вона знайшла такий вихід.

У 1944 році горе прибило мамину оптимістичну душу, бо у Станиславові помер син Юрчик. Згодом, як тисячі і тисячі втікачів перед червоною навалою, наша сім'я жила часом на тягарівці, у товарних вагонах, під шатрами... Врешті ми стали діпістами

■ На Святі весни з балтиморськими сеньйорами, 1969

■ пл. сен. Олена Пісецька з доньками Оксаною, Мартою і Лесею, 1951

(displaced persons) в американській зоні у Кавфбойрені в Баварії. Там 1946 року народилася моя сестра Леся. Далі на нас чекав переїзд (у лютому 1949 року) до Америки, на нове незнане життя у Балтіморі в Меріленді.

Тут відновився Пласт, Союз Українок і низка інших українських організацій, у яких і мама, і тато брали активну участь.

Мамина праця на заробітках, для родини, і суспільна праця у громаді з перспективи часу подиву гідна. Вчила нас співати, писати писанки, вишивати, шити, церувати! Пильнувала, щоб ми окрім шкільних завдань читали «добру» українську книжку. В хаті обходили релігійні і національні свята пасками, сирниками, колачами, французьким тістом з феноменальним кремом. Мала час бути станичною в Балтіморі, у проводі Союзу Українок, а разом з татом з мізерних заробітків щедро ділила і час, і гроші на Гарвард, енциклопедію В. Кубійовича, церкву, а від 1953 року (по смерті Сталіна) — на допомогу репресованій родині в Україні. Вимагала від своїх дітей тої самої посвяти і жертвовності у діяспоріальному житті, у Пласті, а далі — у студентському житті.

Належала до сеньйорського куреня «Орликівці» і, окрім інших нагород, була відзначена орденом св. Юрія у сріблі.

По смерті тата (1979 р.) у 1982 році переїхала до Торонта на сталий побут.

Тут знову включилася у суспільне життя, записалася до Торонтонської станиці, плекала свою грядку коло будинку Св. Димитрія — будинку для сеньйорів, підтримувала видавництво «Смолоскип», Католицький університет у Львові, листувалася зі стипендіантами, яких грошево підтримувала довгі роки.

Нарешті в Торонті відчула полегшу від щоденних клопотів і турбот. Тут знайшла нового друга життя — Зенона Кохановського, з яким повінчалася два роки пізніше.

На сто першій році маминого життя зайшла мова про смерть. Маминою волею було спалення

тіла і поховання праху у селі, де народилася, — на цвинтарі в Могилянах, в колі батьків, сестер і родичів. Мотивувала тим, що у неї повне право там бути похованою, бо її прадід подарував був землю і під церкву, і на цвинтар. Останнім маминим бажанням було до труни одягнути її тіло у пластовий однострій. Казала: «Я ціле свідоме життя дорожила своєю приналежністю до Пласту».

16 серпня 2012 року перестало битися трудолюбиве пластове серце. Все було виконане за її бажанням. Перевезення урни на цвинтар у Могилянах відбудеться у вересні 2013 року.

Оксана Пісецька Струк

св. пам. Леся Бризгун-Шанта

7 грудня 2011 року після отримання останніх святих тайн відійшла у Вічність св. п. Леся Бризгун-Шанта, відома українська дитяча письменниця, авторка 23 дитячих книжечок, лавреатка семи літературних нагород.

Св. п. Л. Бризгун-Шанта залишила в глибокому смутку чоловіка Юрія і доню Людмилу, сестру Оксану Соколик з чоловіком Ярославом і синами Всеволодом та Ігорем з дружиною Дебі та дітьми Андрійком, Данилком і Катрусєю, внука чоловікового брата Михайла — Юрія Матея з дружиною Мар'яною й дочкою Николкою, Лесика Левковича з дружиною Міркою та дітьми, дальшу родину на Закарпатті.

Л. Бризгун народилася 8 квітня 1920 року в селі Стражське на Пряшівщині. Уже в гімназії отримала третю нагороду у вседержавних студентських літературних змаганнях. Закінчивши гімназію та університетські студії, працювала учителькою в середній школі.

У 1945 році родина виїхала до переселеного табору в Регенсбургу, де Леся викладала фізичне виховання, англійську мову, керувала програмою міжнародних дитячих таборів та була активною в Пласті (кошова та виховниця гуртка «Ластівка»).

В 1948 році родина переїхала в Гамільтон (Онтаріо), а опісля в Торонто. Спершу Л. Бризгун-Шанта працювала в готелі, а доповнивши студії в Торонтському університеті, провадила фізичним вихованням в жіночій організації YWCA та прогулянками на канойках в дитячих таборах. Відтак була учителькою та бібліотекаркою в середніх школах.

Л. Бризгун-Шанта була активною в Братстві Карпатських Січовиків, Учительському товаристві, «Слові», Пласті, викладала на курсах українознавства, була коменданткою дитячих дівочих літніх таборів, організувала власні дитячі літні денні табори і школу ритмічної руханки, дописувала до журналів та газет Канади, США, України і Пряшівщини. Після відходу на емеритурі присвятила увесь свій час написанню й виданню українських дитячих книжок.

В останні чотири роки життя Л. Бризгун-Шанта зовсім втратила зір, але героїчно продовжувала писати з допомогою спеціальної дошки з металевою паличкою, яку пересувала з рядка на рядок. Дарія Павлюк, Дарія Пільків та Оля Гошовська записували на касетки історичні та інші інформації з книжок, Д. Павлюк перечитувала написане вголос Л. Бризгун-Шанті та складала на комп'ютері. Так завершувалися книжечка за книжечкою.

З-під пера Л. Бризгун-Шанти вийшли численні книжки для дітей молодшого віку, серія з природи «Родина Качуровських», «Родина Бобрів» та інші, історичні книжки для старших дітей «Моя таємниця» (до 1000-ліття Хрещення України), оповідання з визвольних змагань 1917—1918 років у Києві, про Голодомор 1932—1933 років, а також казки. Її твори були друковані в багатьох українських шкільних підручниках, журналах та газетах в Україні, Канаді, США та Європі.

Л. Бризгун-Шанта була відзначена нагородами Світової Федерації Жіночих Організацій, ім. Дмитра Нитченка, ім. Олекси Гірника, літературного конкурсу «Ярославів Вал» та іншими.

Л. Бризгун-Шанта була найкращою дружиною і мамою. Вона не лише підтримувала доню на кожному кроці її життя та заохочувала до творчості, а й заопікувалася нею в її довголітній недужі. Після втрати зору присвячувала багато часу молитві за Україну, родину, друзів, знайомих і за всіх потребуючих.

Вічна пам'ять покійній!

Юрій і Людмила Шанти

За матеріалами газети «Свобода», 10 лютого 2012 р.

Ватра її життя догоріла, але нове полум'я розгоряється з іскринок

Після важкої і тривалої недуги 24 січня 2013 р. Б. відійшла у вічність Люба П'єтнчко (з дому Топорович) — перша станична відновленого Пласту в Самборі, талановита виховниця, учителька за покликанням. У смутку залишила чоловіка Богдана, донечок Іринку і Наталю, усю родину, близьких, багато приятелів і пластових друзів в Україні та інших країнах. Бл. пам. Любу П'єтнчко поховано 29 січня 2013 р. Б. у Варшаві, на Вавжишевському кладовищі.

Люба Топорович народилася 27 січня 1964 року в с. Воля, що на Старосамбірщині. Тривалий час мешкала і працювала в Самборі. В середині 90-х років, відколи вийшла заміж за Богдана П'єтнчка, переселилася до польського міста Венгожево. Там співпрацювала з Музеєм народної культури. Втримувала зв'язок з пластунами України, організовуючи таборування для новачат.

Згодом сім'я П'єтнчків переселилася до Варшави. Там Люба часто приходила до василиянського монастиря, допомагала у збереженні народної спадщини. Вона професійно описала різноманітну вишивку, яка зберігається у цьому монастирі. Співпрацювала з редакцією Інтернет-сторінки варшавського монастиря, писала статті про релігійно-церковні звичаї. Люба П'єтнчко започаткувала на сайті рубрику «Віконце», в якій розміщувала тексти для дітей.

Пластуючи в Україні, Люба успішно пройшла вишкіл новацьких виховників ч. 100 «Сотий вогник — нова іскра», а також крайовий вишкіл юнацьких виховників ч. 2 у Славську. Вони були першими і відбулися ще перед проголошенням незалежності України. Також Люба успішно відбула вишкіл гніздових ч. 107 «Живиця» в Брюховичах, здобула I і II ступені в Орлиному Крузі (22 листопада 1992 р. та 31 березня 1993 р. відповідно). У 1992—1993 рр. належала до Крайового проводу Пласту, відповідаючи за підготовку виховників для новацтва, організувала і провела низку заходів крайового рівня для наймолодших.

Люба займалася також дидактичною діяльністю, записувала дитячі ігри. Згодом видала цей матеріал окремою книжечкою. У 1995 році вона упорядкувала книжку віршів і пісень до дня Матері — «День Мами» (Львів, Компанія «Гердан»), з якої користали не лише пластуни, а й вчителі та учні.

У поминальні дні пригадав першу й останню зустріч з Любою. Вперше зустрівся з нею у Славську наприкінці березня 1990 року, на першому вишколі юнацьких виховників. З великою приємністю довідався, що серед представників з багатьох міст переважно Західної України є й самбірчанка Люба Топорович. Худенька і невисока на зріст, вона випромінювала великий потік позитивної енергії і бажання багато зробити для інших, для виховання дітей. Ті зерна, які вона посіяла серед своїх вихованців, дуже гарно і щедро проросли. Адже саме вони — вихованці — правильно і добре попровадили станицю після від'їзду Люби з Самбора.

Та не лише на пластову роботу звертала вона увагу. Люба Топорович на початку 90-х була дуже активною у громадсько-політичному житті. Між іншим, вона разом з місцевою поетесою Оксаною Скварко підняла один з перших синьо-жовтих прапорів у місті — на тодішньому Будинку піонерів, що відразу помітили функціонери міськкому партії. Не раз виїздила з агітаційними поїздками на схід України, де траплялися й сутички з міліцією. Ось так на практиці вона довела любов до України, у щоденному житті називаючи біле — білим, а чорне — чорним. Така часто безкомпромісна позиція була продиктована часом, а отже нашоувувалася на спротив і перешкоди.

За можливості Люба намагалася зустрічати самбірських пластунів на теренах Польщі, відвідувати їх у нашому місті. Ось і востаннє зустрівся з нею 2012 року, наприкінці серпня, у Львові, на відзначенні 100-ліття Пласту. Хоч була вже надто хворою, разом з чоловіком і донечками Люба віднайшла в собі сили хоч коротенько, але все ж побувати у кількатисячному колі пластунів України та багатьох інших країн. Відчував, що раділа в душі. Адже понад 20 років тому вона, молода вчителька, стала однією з тих небагатьох, хто відновив організацію на Батьківщині.

На панахидах з рідною і близькою Любою П'єтнчко (Топорович) прощалися у Варшаві, Львові та Самборі. 28 січня для спільної молитви, яку очолив у церкві Різдва Пресвятої Богородиці отець-декан УГКЦ Богдан Добрянський, зійшлося багато самбірчан. По завершенні панахиди присутні згадували епізоди з життя Люби, з великим болем говорили про її відхід у Вічність. Промовляла на завершення і перша її новачка Наталія Дмитришин (Бобко), яка вже сама тепер виховує пластову молодь. «Ватра Любиного життя догоріла, але нове полум'я розгоряється з її іскринок...», — говорила Наталія. І справді, посіяна в молодих душах любов до Творця, до всього українського, що є наскрізь рідним, довго житиме у серцях тих, хто вважає себе вихованцем Людини, Вчительки, Пластунки — Люби П'єтнчко (Топорович). А це означає, що пам'ять про неї буде вічною.

пл. сен. Юрій Леськів

пл. сен. Дарія Даревич, Гр.

Шляхами століття

бл. пам. пл. сен. Марії Комісар Равич

■ Марія Комісар на Святі весни в Міттенвальді, 1947

Подруга Марійка Комісар Равич — найстарша пластунка в Канаді — відійшла на Вічну Ватру 4 листопада 2012 року в Торонті. Попри те, що вона народилася 106 літ тому, пережила дві світові війни та еміграцію до Канади, а недавно перелом кісток, вона зберегла ентузіазм до життя і як виняткова людина та зразкова пластунка до кінця була доброї гадки.

Марія з дому Процик народилася 14 жовтня 1906 року в селі Розгірче недалеко Стрия, де її дідо, о. Іван Геґейчук, мав парохію. Батько, Петро Процик, теж був священиком, мама Марія Геґейчук любила музику. В родині було семеро дітей, з них Марійка була найстаршою. Мала молодших сестер Ольгу, Софію, Євгенію, Лїду та двох братів — Івана і Володимира. До початкової школи, ще німецької, ходила в селі Ушковичах, де тато в той час був на парохії. Відтак сім'я жила в Грималові, а тоді знов в Ушковичах.

Вчилася в гімназії в Тернополі, Бережанах і Львові у сестер Василянок. Там вступила до Пласту, до гуртка «Рожі», що належав до славного 2-го полку ім. Марти Борецької. Пластову Присягу приймав Дрот, д-р Олександр Тисовський, співзасновник Пласту у Львові.

В 1920 році, коли я була в 3-тій класі гімназії сестер Василянок у Львові, професорка гімназії, мати Северина Парилле, поручила мене до прийняття до Пласту. Виховниками були учителі гімназії і старші учні, наприклад, Орися Гаврищак, Дарка Весоловська і інші, а пізніше хорунжа УГА Олена Степанів, замужня Дашкевич. Пластові іспити складала в д-ра О. Тисовського і маю свідоцтво з його підписом. Це відбувалося дуже урочисто в канцелярії директора гімназії.

Ми відбували гурткові сходини, часом в домах батьків членів гуртка. Відзначали роковини історичних і літературних постатей і подій, упорядковували стрілецькі могили, помагали доставляти харчі політичним в'язням, відбували цілоденні вправи за містом, проводили теренові гри, вивчали азбуку Морзе і робили вправи з булавками. До однострою носили шапки у формі шолому, тримали в руках високі палиці. Помагали всюди, де була потреба.

В часі літніх вакацій збирали відомості про свої місцевості і записували пісні. Я дістала нагороду за опис льохів під моїм містечком Грималів, що їх викопали люди, щоб скритися перед татарськими походами на місто Теробовлю (в часі німецької окупації в них переховувалося багато жидів), рівно ж за опис вікнинів (малих озерець) з підземельними протоками в околиці Грималова біля села Вікно.

З інтерв'ю М. Комісар Равич, записаного в рамках проєкту живої історії КПС Канади

■ Сім'я Проциків: мама Марія, Євгенія, Софія з Лїдою, Оля, Марія, тато — о. Петро. 1920

■ Марія — студентка в Познані, 1932

■ На студіях в Познані. Марія Процик зі студентами та інженерами в ресторані, початок 1930-х

Після матури, яку склала у 1925 році, одружилася зі Степаном Лукасевичем, старшиною Української Галицької Армії, музиком і співаком, учителем гімназії «Рідної школи» в Городенці. 1928 року Степан Лукасевич помер, Марійка залишилася 21-літньою вдовою. Не зневірилася, і вже в 1929 році поїхала на студії до Познані в Польщі. Спочатку студіювала хемію, а потім фармацію. В Познані належала до українського студентського товариства і співала в хорі. Згадує, що в той час у Познані студіювало близько тридцяти дівчат і сто хлопців українців.

1934 року здобула ступінь магістра фармації. Після студій дістала працю фармацевта в Горішньому Шлеску в Польщі, перше в аптеці в Королівській Гуті, а відтак в Катовицях. Вийшла заміж за Володимира Комісаря (1938), з яким заізналася ще в часі студій.

В Катовицях і околицях мешкало багато українців, серед з них вояки Армії УНР, інженери-гірники і металюрги. Кооператива «Маслосоюз» мала свої крамниці в Катовицях і в Бельско-Бялій. Марійка з чоловіком належали до Українського Національного Об'єднання. Їхній відділ в Катовицях очолював д-р Іван Феценко-Чопівський, визначний металюрг, член і професор Гірничої академії в Кракові, колишній міністр Уряду УНР в Києві. Співала разом з чоловіком в церковному хорі.

1942 року, під час німецької окупації, переїхала до Стрия, де провадила аптеку. Аптека доставляла ліки для УПА, за що німці могли розстріляти її власницю.

У Стрию була разом з чоловіком Володимиром, який був одним із заступників директора банку. Тут ми були парохіянами греко-католицької церкви, де парохом був о. Ліщинський, та належали до ряду організацій. Була членом управи Товариства родин дивізійників.

В Стрию ще двох українців аптекарів провадили аптеки, а це м-р. Тарас Буката і м-р. Робак. Нашими добрими приятелями тут були головний лікар на Стрийську Округу д-р Роман Турко і лікар д-р Винницький, який згодом загинув в УПА, а також правник д-р Сендзік.

У мене в аптеці працювало кілька осіб євреїв, доки це ще було можливим. Коли прийшла заборона їм даліше в аптеці працювати і їх мали забрати на знищення, я, щоб їх рятувати, передала аптекаря і його приятеля-лікаря до УПА, де він зорганізував підпільну аптеку. Я весь час передавала ліки до УПА. Зв'язковий, який приходив до аптеки в справах передавання ліків, називався Славко.

З інтерв'ю М. Комісар Равич, записаного в рамках проекту живої історії КПС Канади

■ Марія з працівниками аптеки в Стрию

■ Вишкіл новацьких виховників. Посередині Леся Шанта, Теодозій Сомотулка, Марія Комісар. Ульм, 1947

■ Крайовий провід Пласту. А. Харак, о. Шевчук, М. Зелена, О. Федейко, М. Павлюк, Шкурат, Веселовський, О. Тарнавський, Л. Палій, Т. Горохович, І. Лещинин, М. Комісар. 1953

■ Марія Комісар на Святі весни в Міттенвальді, 1947

24 серпня 1944 року, перед самим приходом червоноармійців, разом з чоловіком, який працював заступником директора банку, виїхала зі Стрия.

З наближенням фронту Управління аптеками призначило мене на виїзд до Відня, куди вже були переслані мої документи. Але тому що моя аптека доставляла ліки для залізничників, які переїздили через Стрий, я була примушена залишитися в Стрию до останньої хвилини, виконуючи наложену на мене відповідальність, тримаючи аптеку відкритою.

З інтерв'ю М. Комісар Равич, записаного в рамках проекту живої історії КПС Канади

Через Закопане і Катовиці переїхала до Відня. У Відні продовжувала працювати в аптеці, належала до товариства «Січ». З допомогою брата Івана вдалося оминати репатріацію і переїхати до Мюнхен-Фрайман, до табору Варнер Касерне.

По тяжких боях 13 квітня 1945 р. Відень зайняла совієтська армія. Лише мій брат Іван ще перед тим зміг разом з хором диригента Цепенди поїздом відістатися з Відня і через Чехію (Плзно) дістатися до Баварії. Ми з кузинами не змогли вже втікати, і нас захопили більшовики у Відні.

Кругом виловлювали людей і вивозили до СССР. Арештували і вивезли родину фармацевтів Субтельних. Арештували, коли виходив із церкви св. Варвари, нашого кузена Славка Бригідера — студента медицини — і вивезли. Через півроку він помер.

В лютому 1946 р. мій брат Іван, який був в Мюнхені, дістав від UNRRA папери, на основі яких по тяжких перешкодах нам вдалося виїхати з Відня і щасливо дістатися до Мюнхена.

З інтерв'ю М. Комісар Равич, записаного в рамках проекту живої історії КПС Канади

Після закінчення Другої світової війни, коли в Німеччині пластуни відродили Пласт, Марійка Комісар відновила свою Пластову Присягу у рядах УПС. Це було 1946 року в Байройті. На Фраймані, де тоді мешкала в таборі біженців, була заступницею станичного, д-ра Іларіона Домбчевського, і гніздовою. Була однією з засновниць куреня ім. А. Войнаровського. Належала до референтури новацтва під проводом пл. сен. Теодосія Самотулки і Тоні Горохович. Брала участь у Ювілейному Святі весни 1947 року у Міттенвальді, у зустрічі з пластунами французької окупаційної зони Німеччини в Геґне, в пластових з'їздах в Авґсбурґу і Реґенсбурґу, в Першому Пластовому Конґресі в Ашафенбурґу. Була на однотижневому таборі пластових провідників в Ульмі і на вишколі, який проводили англійські скавти в Мюнхені, де 12 грудня 1947 року була іменована скавтамастром.

До Канади приїхала восени 1948 року на запрошення о. Василя Геґейчука, дідового брата.

о. Василь Геґейчук був одним із шістьох греко-католицьких священників, висланих в 1914 р. Митрополитом Андреем Шептицьким до Канади для духовної опіки українських поселенців в Канаді. Він жив 25 років в Архиепископській Палаті в Оттаві і обслуговував численні греко-католицькі місії — станиці в різних місцевостях, а згодом був довгі роки парохом української греко-католицької парафії в Оттаві, де помер і похоронений серед могил католицьких священників в центрі цвинтаря в Оттаві. На його пам'ятнику зазначено, що це греко-католицький український священник. Перед 2-гою світовою війною о. Василь Геґейчук фінансував поїздку гетьманича Данила Скоропадського, який відвідував українські громади в Канаді.

З інтерв'ю М. Комісар Равич, записаного в рамках проєкту живої історії КПС Канади

Після двох тижнів побуту в Оттаві переїхала з чоловіком до Монреалю, де на початках працювала в грецькій пекарні. В Монреалі була одною із засновниць станиці, містостаничною і першою кошовою. Організувала пластові табори і свята.

У 1950 році, переїхавши до Торонта, відразу включилася в працю станиці, де станичним був Андрій Харак. В новоствореній Крайовій Пластовій Старшині була крайовою референткою пластунок (1951—1953).

■ Кошова пл. сен. Марія Комісар веде пластунок, Монреаль, 1949

■ Святкуємо 100-ліття Марії Комісар Равич. Говорить ювілянтка. Торонто, 24 вересня 2006

■ З «Греблями» на станичному апелі. Стоять Дарія Даревич, Христя Базилевич, Ганя Шиптур, Христя Колос, Дора Горбачевська, Ірина Вжесневська. Сидить Марія Комісар Равич. 24 вересня 2006

■ Марійка біля Михайлівського золотого собору в Києві, 2001

■ «Греблі» під час урочистого бенкету з нагоди 100-ліття Марії Комісар Равич. Сидять Оксана Бошко, Марія Комісар Равич, Дарія Даревич. Стоять Дарка Ковалик, Таня Мельник, Іванка Яців, Ірина Вжесневська, Надія Луців, Ляля Гвоздулич, Христя Колос. Торонто, 29 жовтня 2006

У 1953 році в Торонті пл. сен. Ганка Коренець, курінна «Гребель», переконала подругу Марійку стати членкою куреня «Ті, що греблі рвуть», оскільки вона ходила до гімназії сестер Василянок у Львові. Але подруга Марійка, хоч і стала «Греблею», продовжувала утримувати тісні зв'язки з «Войнарівцями». Була членкою Крайової Пластової Ради, брала участь у крайових і міжкрайових з'їздах та імпрезах, зокрема, ЮМПЗ 1957 року на «Пластовій Січі».

У Торонті працювала в аптеках аж до 82-го року життя.

Мій чоловік пл. сен. Володимир Комісар працював в бібліотеці Університету Торонто. На жаль, під час праці на 69 році життя помер. В 1979 р. я вийшла знову заміж за Євгена Равича з родини Сірополків і Петлюрів, учасника визвольних змагань 1918—20 років, який в 1986 році відійшов у вічність.

З інтерв'ю М. Комісар Равич, записаного в рамках проекту живої історії КПС Канади

Подруга Марійка також була активною в українській громаді. У таборах біженців була членкою управи Об'єднання Українських Жінок в Німеччині, членкою Контрольної Комісії Українського Допомогового Комітету і Контрольної Комісії табору біженців в Мюнхені. В Канаді належала до Ліги Українських Католицьких Жінок, СФУЖО і Суспільної служби в Торонті. Належала також до Товариства українських лікарів.

Від молодости любила співати. У Познані була членкою українського студентського хору. В Німеччині співала в хорі І. Задорожного, в Канаді — в хорі Ковалева при церкві св. о. Миколая в Торонті.

Також любила багато читати і подорожувати. Часто відвідувала брата Івана в Мюнхені і з ним подорожувала.

Цікавилася подіями в Україні і їх переживала. Багато разів відвідувала Україну, востаннє в 2001 році, маючи 95 літ.

Станиця в Торонті відзначила її 100-літній ювілей апелем 24 вересня 2006 року та бенкетом на її честь.

Проживши сто шість літ, відчувши на собі лихоліття двох світових воєн, еміграцію і смерть своїх найближчих (брат Іван помер у серпні 2000 року в Мюнхені), побут у шпиталі і довгу реабілітацію та останні роки провівши в Пансіоні ім. Івана Франка, подруга Марія Комісар Равич не знеохочувалася, вона завжди була життєрадісна і повна ентузіазму. Радо розказувала про минуле і турбувалася сучасною долею України.

Кредо нашої найстаршої пластунки бл. п. Марії Комісар Равич було бути активною, завжди і всюди старатися в міру своїх можливостей брати участь у житті української громади, бути корисною — помічною для загалу, жити думкою про інших.

*Світлини зібрала
і надала авторка статті*

Світлій пам'яті пл. сен. Левка Чировського

Св. п. пл. сен. Левко Чировський відійшов на Вічну Ватру 13 листопада 2012 р. в шпиталі Columbia Presbyterian в Нью-Йорку після тривалої хвороби серця. Обірвалося життя члена Загону «Червона Калина», видатного науковця, громадського діяча та доброго мужа і батька. Осиротив дружину Марію, сина Марка і доньку Христю з чоловіком Крисом, братів о. Андрія з родиною та о. Івана з родиною. Він міг ще так багато зробити для науки, для української громади, для своєї родини!

Його пластові друзі згадують спільно пережиті новацькі табори на «Вовчій Тропі», де кілька разів (1967, 1968, 1969 і 1970) був комендантом. Також п'ять разів був комендантом на зимових таборах ЧК на «Вовчій Тропі». Коли Кардинал Йосип Сліпий відвідував табори, Левко був одним з тих, що його вітали. У 1989 р. був бунчужним на новацькому таборі на «Вовчій Тропі» з нагоди 65-ліття новацтва. «Заслуги Левка для Пласту, особливо для новацтва та родини, залишаються незабутніми», — так висловився один з його приятелів. Левко також був активний в пластовій станиці (Ньюарк, Н. Дж.), де був юнацьким виховником та зв'язковим. До кінця свого життя був активним членом Загону «Червона Калина».

Пл. сен. Левко Чировський закінчив студії в Cooper Union University, де з відзнакою отримав бакалаврат з фізики в 1970 р. Свої вищі студії закінчив докторатом в Колумбійському університеті в 1979 р. в ділянці експериментальної фізики. В тому ж університеті продовжив наукову діяльність, проводячи досліди з ядерної фізики (1979—1980).

В роках 1980—2000 д-р Лев Чировський працював у фірмі AT&T Bell Laboratories, яка пізніше переросла в Lucent Technologies, спершу як простий дослідник, а опісля як один з провідних інженерів. Тоді він здійснив низку винаходів і отримав патенти в ділянці оптоелектричних лазерних приладів і систем. Особливо вагомим був його винахід спеціального різновиду лазера, який сьогодні застосовують в різних оптоелектричних лазерних приладах. Від 2000 р. продовжував працю над удосконаленням і застосуванням свого винаходу у фірмі Cielo Communications, де був головним інженером-конструктором.

Д-р Чировський був автором понад 100 наукових праць з фізики. Він брав участь у багатьох професійних конференціях, а результати його дослідної праці мали широкий відгомін в різних наукових журналах.

У 1989 р. став членом Наукового товариства ім. Шевченка в Америці, а 2004 р. його вибрано дій-

сним членом математично-фізичної секції. У 2012 р. став членом управи НТШ-А і мав очолити математично-фізичну секцію. «На жаль, так не сталося; наша громада втратила талановитого науковця, який міг ще дуже багато добра дати для громади і наукової скарбниці», — сказав проф. Роман Андрушків на панахиді, прощаючи Покійного від НТШ-А.

Від Загону «ЧК» братчика Левка прощав отаман пл. сен. Роман Савицький. Зацитую частину його слова: «Завершення земної мандрівки кожної людини, людини такої чесною і доброзичливою, як Левко, супроводимо молитвами і свідченням про його добрі діла... Свідчення потрібні нам, потрібні нащадкам Левка для приміру і наслідування — потрібні для його друзів і тих, які його знали, бо такі свідчення злагіднюють біль втрати. Риси його доброї вдачі, його добрі діла залишаться в родині як вказівка для наслідування, залишаться з друзями, з якими спілкувався. Бог наділив його бистрим розумом і спокійною вдачею. Левко ніколи не реагував раптово на збірні погляди, а спокійно передумуючи, висловлював свою опінію — дуже часто рішучо... Прощай, Левку! Ти залишив зразок доброго мужа і батька, патріота і християнина. Поки живе "Червона Калина", напевно Тебе не забуде».

Отаман Загону «ЧК» одержав лист-співчуття від Кардинала Любомира Гузаря, члена Загону:

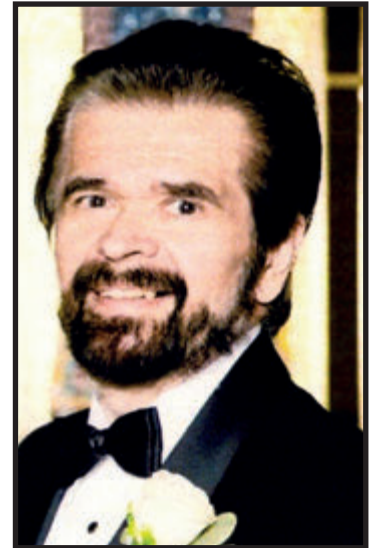
«Слава Ісусу Христу! Дуже дякую за повідомлення, що наш брат Чировський відійшов на Вічну Ватру. Буду молитись за упокій його душі. Прохаю ласкаво передати вирази співчуття родині покійного та зібраним братчикам нашого Загону.

Щось то наші братчики починають дуже спішитися переходити у вічність. Вічна пам'ять блаженної пам'яті Левові та всім іншим, що вже відійшли.

Пу-гу, пу-гу! + Любомир».

пл. сен. Оксана Кузишин, Верх.

Використано дані з прощального слова проф. Романа Андрушкова та інформації, одержані від Отамана Загону «ЧК» пл. сен. Романа Савицького

Так формувався Пласт

(документи, факти, події, особистості)

Б. О. [Богдан Окпиш, ЛЧ]

Кілька слів про літні пластові табори

пек прогульки, яких, до речі сказавши, немало на-ходимо таки серед щоденного «безпечного» життя в місті. Все ж таки, зрозуміння ваги прогульок і рухомих таборів виробиться щойно згодом, по переведенню їх в життя, а попертя їх з боку ширшої суспільності залежатиме від успіхів, які вони при-несуть. Безперечно важнішою річю є закладання сталих таборів. Табор — себто поселення пласту-нів, переважно вже у більшій кількості (від одно-го до кільканацяти гуртків) на одному місці, в гар-ній околиці, серед прегарного оточення природи, дасть змогу пластунови відітхнути свіжим воздухом по задушливих і порошних вулицях міста, по деся-тимісячній праці серед мурів дасть йому змогу роз-винути діяльність, закроєну вже на більшій розміри, як це можуть розвинути звичайні прогульки.

Прогулька є більш ріжноманітна, багатша у гарні вражіння, але вміло переведений табор дасть побіч ще більших користей те саме, що прогульки.

Спільне життя пластунів у пласт. таборах від 2-ох до 8-ох тижнів причиниться чимало до здійснення пустих нераз кличів і засад, голошених пластуна-ми або й чужими людьми. Карність, братерськість, систематичне життя, порадність, фізичне здоров-ля, розвинення теоретичних відомостей пластуна, пізнання краю у всіх проявах його життя, пізнання краси і прав природи, порада і поміч населенню в його роботі, пізнання жерел промисловости краю і ин. — це то, що пластун може придбати, зробити чи присвоїти собі за тих кілька тижнів спільного життя. Спільними силами dokonуємо великих діл. Тож єд-наймося в літніх пласт. таборах, які повинні вкрити сіттю цілий край, і розвиваймо та будуймо велику будівлю Краси, Добра й Сили в затяжній боротьбі за визволення тяжко поневоленого Народу.

Переведення думки в діло називається технікою виконання. Техніка уладження пл. табору являється не так легкою, як це собі дехто уявляє. Це досить скомплікована і складна річ. Обдумати все до най-менших подробиць наперед, передбачити усе, — це не така легка штука. Від докладного і совісного опрацювання пляну залежить успіх і осягнення ціли пласт. табору. Не можна сказати собі: «А, — поїде-мо, розглянемося, зложимо табор, а потім воно собі якось піде!» Таке міркування є згори засудже-не на невдачу, ба навіть на катастрофу. Досвідний і вправний чоловік мусить забратись тут до діла. Му-

Вже не пустим звуком стали в нас кличі: «До природи! На волю! Пізнати Рідний Край!» — Бачи-мо, що наші пластуни, хоч дещо пізно, зрозуміли їх вагу. Доказом — виказ торічних [1922 р. — ред.] прогульок, які цього року повинні стати ще числен-нішими, ще більше систематичними, обдуманими до найменших подробиць. Під цим оглядом треба також піти далі.

Побіч прогульок, добутком пластування є рухомі і сталі табори. Розуміється, одно одного не виклю-чає, навпаки, — доповнює. На прогульках має пластун змогу пізнати більше загально, передусім свій край, ознайомитись до невигод і трудів, закріпити своє тіло до дальшої праці. Тепер вже хиба лише невідучий скаже, що прогулька шкодить здоровлю, що забирає даром час і сили і инше. Зовсім инакше буде думати він, коли побачить нашого пластуна по повороті з такої «утяжливої і небезпечної» прогуль-ки. Не місце тут ставати в обороні невигод і небез-

силь він вважати і здати собі справу, що який провід, такий і успіх праці; мусить застановитись, що відповідальність, яку бере на себе, велика. Відпоручники і Опікуни полків враз зі старшими, вправними і досвідченими пластунами повинні забратись тут до діла, не чекаючи з чийогось боку виручення.

Рамки часопису не дозволяють ширше розписуватись про все. Між тим коли інші народи мають вже і про це спеціальну фахову літературу, ми приневолені наразі обмежитися до скупого подання вказівок і рад на цьому місці, при чому мусимо користуватися саме тою чужою літературою, доки в нас не знайдеться своя, набута на основі досвіду і студій.

В найзагальнішому начерку подамо тут кілька заміток. Подамо, що так скажу, лише диспозицію, після якої слід все щойно окремо збудувати. Точніші ради і вказівки знайде, як вже згадано, організатор чи провідник пласт. табору у багатій фаховій літературі на чужих мовах, німецькій, польській і ин.

Безперечно найважливішою річчю являються середники, якими ми можемо користуватися, середники, які маємо і які можемо мати. Багато дечого треба щойно придбати. Руководячись тим всім, старатимуся повести справу так, аби нашими заходами, після нашої змоги дійти до здійснення запланованих літніх таборів.

Придбання фондів. Пластовим зарібком, власною помисловістю і промисловістю повинні пласт. гуртки, а то й цілі полки придбати гроші, який використовується на так гарну і позитивну ціль, або таки прямо вплаченням потрібної готівки кождим членом набудемо фонди, потрібні на подорож (не забути постаратись о залізничну знижку!) для прокормлення табору та доповнення виєквіпування, яке частинно таки треба закупити. Вважати при тім належить і на незаможних товаришів, яких певна кількість зможе безплатно приміститися при більшому числі засібніших.

Технічне виєквіпування. Зайвим буде говорити про потребу докладної розваги під цим оглядом. До найменших подробиць обдумані списки в підручниках вкажуть нам все. Застановитись лише треба, що маємо, що треба докупити, що можна визичити, а що можна дістати таки на місці. Технічне виєквіпування по наших пласт. полках досить вбоге не лише ізза труднощів в їх набуттю, але також ізза невмілої господарки наших полків, які, призбиравши нераз поважні суми з вкладок, дозволяють грошеви з дня на день убезвартнюватися. Задачею майбутнього «пласт. інспекторату» (про що при иншій нагоді) буде цему лихови зарадити. Слід застановитися, що дійсно треба, а то якого приладдя треба до загального вжитку цілого пласт. табору, а чого до вжитку поодиноких членів. Організатор згл. [або — ред.] провідник повинен подати точний список до відома кождого (пр. на збірці або на звіті). Такі списки подаю на кінці цьої статті.

Вибір місця є важною справою. Треба добре подумати про місце. Найкраще є вибрати околиці гористі. Треба також застановитися, на як довго думаємо в даному місці задержатися. Поселитися можемо або в лісі, або в селі в неуживаному забудованню гостинного священика чи господаря. Для докладного опрацювання пляну і розкладу табору треба вислати заздалегідь (негайно!) двох-трьох пластунів, які розглянулисяби на місці в обставинах, запевнили приміщення, постаралися о дозвіл, а що найголовніше, нарисували докладний шкіц майбутнього приміщення, на якому доперва можна будувати дальший плян. Коли поселюємося в лісі, треба все передше постаратися у властителя о дозвіл на уживання місця, дерева і пр. Місце вибирати недалеко осель, щоби мати змогу набути дещо з харчів. Вибирати місце, в якому знайдемо паливо і воду до пиття і купелі. Треба вважати, щоби не було за вогко, щоби не було близько багна. Треба вважати теж, аби не робити шкоди, так в лісі як і в поли, і перестерігати перед нарізуванням дерев та вирізуванням і виписуванням по всіх усюдах своїх призвищ.

Урядження табору. Найважливішим є уладити табор так, аби в нім було можна вигідно приміститися: треба зважити, що в пласт. таборі маємо пробувати довший час. Запевнення приміщення в забудованню відбирає нам журбу о «дах над головою». Треба однак тут все старанно випрятати (змити), постаратися о свіжу, суху соломку на лежанки (краще сінники), визначити наперед кождому своє місце. Вважати, аби не було тісноти і натовпу. Постаратися о доплив воздуха, щоби не було задухи. Призначити місце на клунки, які теж треба держати в порядку і відповідно забезпечити. Кухню слід викопати десь недалеко, близько води, вважаючи на небезпеку вогню для будинків. Зокрема зважити теж треба на постійний напрям вітру. Для забезпечення самого табору перед евентуальним пожегаром подбають визначені пластуни-пожарники, щоби була постійно під рукою вода, якою можнаби кождої хвилі запобігти розширенню вогню та скоро його зльокалізувати. На случай коли води немає близько, треба конче постаратися о дві бочки, які стало находилисяби під сторожею пожарників, що дбалиби, щоби в бочках ніколи води не бракло. З огляду на чистоту і порядок в таборі треба вважати, аби всякі відпадки, чи то кухні, чи цілого табору, не розкидано всюди, а кидано їх у викопаний, до цього призначений рів, який час до часу випалюємо або засипуємо землею.

Будова приміщення забере нам більше часу. Із шатрових плахт будуємо собі шатра. Але так як шатер у нас обмаль, мусимо ужити в лісі, як приміщення — шаласів, які будуємо з гилля і листя дерев і моху. Матеріал знайдемо на кождому місці, чи то листястий, чи то шпильковий. Будова домівок залежатиме часто від льокальних обставин. Коли є доски згл. будівельне дерево на місці, збудує-

мо собі їх з дерева. Околиці, багаті в каміння, достарчуть нам гарного матеріялу до будови стін; також глина може стати нам у великій пригоді. Коли можна набути соломи, то пошиємо наші домівки соломою; впрочім може до криття даху служити, як взагалі при будові пластів, гилля і листя дерев, дернина, торф тощо. Табор будуємо найрадіше на поляні в лісі, або — ще краще — на краю ліса. Шатра згл. шаласи уставляємо найрадіше в півкола отворами до середини півкола. Їх треба відповідно окопати, аби вода не діставалася до середини. Леговища робимо з фої, сухого листя, трави або моху. На середині табору знаходиться огнище, при якому ввечір збиратимуться пластуни для гутірки. Табор повинен мати точно визначену границю (при помочі паликів, загороди і т. п.), за яку не вільно видалюватися без дозволу. Назначена сторожа береже безпеку табору.

Поділ праці. У кожному гурті мусить панувати лад і порядок. Так і в пластовім таборі праця, яка має бути виконана, мусить бути точно розділена поміж пластунів. Справність і скорість технічного виконання завдання вимагає від провідника точного, наперед зладженого списку усіх праць коло зладження табору. Кождий учасник пласт. табору повинен дістати згори намічену роботу, яка повинна йти мов у машині, щоби не гаяти дорогого часу в замішанню.

Праця може відбуватися або назначуванням джурів (кухня, сторожа, праці в таборі і пр.), або втворюються окремі сталі діловодства. Для табору такими сталими діловодчиками є: провідник, який може бути zarazом і командантом пласт. табору, скарбник, хронікар, харчевий і санітарний референт, кухар, фотограф, рисівник. Згори уложений провідником плян праці запобігає безладдю в таборі, причинюється до справного і скорого виконання назначеної праці. Дуже важним є ведення дневника табору з увагами про здобутий досвід та радами, які опісля можнаби використати до зладження систематичного підручника.

Викінчені рисунки і шкіци, гарні (не банальні) фотографії — це цінний добуток пласт. табору. Фотографуватимемо гарні краєвиди і моменти з практики таборного життя (по можності без приготувань), а не бездільні ґрупи. В таборі повинні бути заведені щоденні звіти гурткових провідників про стан здоровля, каси, поведення, стан припасів і т. п., які відбирає провідник.

Програма занять. Докладніше подамо про це на окремому місці. Гутірки на різні теми, прогульки в околицю, теренознавство, краєзнавство, підходження, збірництво, поміч в праці населенню, веселість, руханка, купіль, технічні роботи, гри і забави і пр. попри звичайні буденні заняття займуть і уприємнять пластунови час та дадуть йому чимало практичного досвіду і пластового виховання. Не забути також приготувати щось на майбутній пластовий здвиг або виставу!

Кухня. Немало журби і заходів треба положити около владження кухні. Жолудок, це пан організму чоловіка, томуто мусимо і йому присвятити тут дещо місця.

Кухня в таборі повинна бути дешева, але здорова і добра. Спіжарня [комора — ред.] кухні має бути добре заосмотрена на цілий протяг тревання табору. Побіч харчів, які обовязаний зложити кождий член, постарається харчевий референт о сталу доставу молока і набілу вже заздальгить. Він має догляд над харчами, видає в порозумінню з кухарем по зладженій ним «харчевій карті» щоденно ввечір харчі на другий день, веде докладчу евіденцію харчевого майна, ладить спис потрав на цілий тиждень, вважаючи, аби їда була смачна і достаточна; її треба розділити на снідання, обіди і вечері. До варення згл. нагляду можна упросити також когось зі старших пань або згодити спеціальну кухарку, бо віддавати справу самим пластунам, не все можливо і... порадно. Ведення кухні для цілого табору вимагає великої вправи, якої певно не має ніоден пластун. Зварити страву на прогульці вже далеко легше, але варити її стало — довгий час — томляче і не наруку. Будова кухонь може відбуватися на преріжні способи. Найліпше варити на «правдивій» кухні, однак коли немає такої, треба її побудувати. Будуємо кухню на всілякі способи, в землі або на поверхні, з травника, каміння, глини, цегол і т. п. Вважати при тому треба, щоби від вогню не зайнялася суха трава і аби отвір кухні був звернений до вітру згл. щоби вогонь мав досить воздуха, продув.

Що варити? — спитає певно не один. Варити можна все. Вже при II-ім пласт. іспиті вчиться пластун варити досить много страв. По перестудіюванню відповідних місць в дотичних пластових підручниках та згодом при вправі дійдемо в кулінарних справах до досконалости, так що і вдома не буде нам ліпше смакувало.

Важна особа в таборі — скарбник, який має в руках касу табору. Зі всіх рахунків обовязаний він точно вичислятися провідникови або командантові табору.

Санітарні відносини і гігієна в таборі. Здорова вода, свіжий воздух, сонце, набіл і ярини, добра кухня, вміло переведені фізичні вправи, купіль, сон, чистота і порядок — ось всі середники, яких в таборі не повинно забракнути. Для свободи рухів треба кождому учасникові табору призначити в шатрі, шаласі, домівці і пр. 2-2,5 квадр. метра місця, в якому він має дбати про чистоту табору і порядок. В таборі мусить обовязково знаходитися аптечка з ліками для першої помочі. Щоденний звіт повинен обнимати і хворих, якими зараз після того треба відповідно зайнятися; до недуг травління треба перш всего примінити дієту. Докладно розвідатися треба про найблищого лікаря і про оптику. В таборі повинен панувати безоглядний лад. Важною справою є також зладження лятрин (уступу, кльоаки). У відповідно заслоненому місці, від вітру, викопуємо рів, якого дно раз в день треба присипати верствою піску або сухої землі.

Ліквідація (звинення) пласт. табору повинна відбуватися в такому порядку, як і початкові приготування. Вирівнання усіх рахунків, зворот коштів за ушкоджені предмети, полишення за собою цілковитого порядку, подяка властителям і сусідам за вигоди і ин. закінчать хвили, гарно переведені серед природи.

Спис конечно потрібного таборного виеквіпування. Подавати предовгі списи являється почасти безцільним, а то з того огляду, що й так тяжко зівсім точно до спису примінитися, а по друге багато предметів можна заступити иншими. Кождий учасник табору повинен мати: 1) плечак або куферок; 2) пласт. капелюх; 3) пласт. сорочку; 4) 3 пари звичайного білля; 5) пл. краватку; 6) теплу куртку, свeтер або блюзу; 7) короткі споденки до колін; 8) вовняні камаши або панчохи; 9) 4 пари скарпиток або унучок; 10) 4 хусточки до носа; 11) одну сильну або дві слабші пари черевиків, підбитих цвяхами і підковами; 12) пелерину; 13) скірняний пояс; 14) пласт. ніж; 15) записник з олівцем; 16) ідунку; 17) кубок на воду; 18) дві лоєві свічки; 19) сірники; 20) 1 ручник; 21) стирочку; 22) свиставку; 23) щіточку до зубів; 24) мило; 25) порошок або пасту до зубів; 26) щітку або гребінь до волося і зеркальце; 27) щітку до убраня і черевиків; 28) вовняний або флянелевий коц; 29) 2 голки, шпильки, нитки і аґрафки; 30) 2-3 полотняні мішочки на харчі; 31) годинник; 32) компас; 33) конопляну лину 20 м; 34) топірець або сокиру; 35) лопатку; 36) ліхтарку; 37) пл. палицю. Крім того провідник табору має подбати, щоби було в таборі (обчислення подано на 30 осіб): на кожде шатро чи шалас: 1 більша ліхтарня, 1 ведро (полотняне). На кождих 9 людей (гурток): 3 конопляні линви поміру 1 см, довжини 10 м кожна, грубший міцний шнурок, 2 лопатки, 2 сокирки чи топірці, 2 компаси, одна мапа околиці 1:75000*), сильніша свиставка (дво- або більше тонова) для провідника гуртка, 2 хоруговки до сигналізації; для цілого табору: 1 сигналова тру-

ба, 1 добрий фот. апарат з клішами, 1 льорнета, 2 аптички, 1 порадник першої помочи в наглих випадках, книга хроніки табору, рах. книжка, книжка дижурних, листовий папір і почт. марки, чорнило, ручки, бібула, лінійка, пачка сірників, свічки до лямпок згл. карбід або батареї, лій, 1 нафтова ліхтарня, мило до прання; залежно від місцевих обставин: 2 бочки пожарні, замкнене начиння на воду до пиття; для кухні: 2 ведра, 5-6 кітлів 10-літрових з накривами, 2 хохлі, ложка, терко, «ячко» до роблення чаю, 2 більші ножі, 1 вилки більші, сито, стільничка, миски, цебрик до миття начиння (коли нема близько води), 1 начиння на гарячу воду, стирки, 1 годинник, кубок, дріт.

Багато з того можна заступити чим иншим, багато можна зробити таки на місци, однак треба вперед все добре розважити! Список даний лише для орієнтації.

Література

- 1) Др О. Тисовський: «Життя в Пласті».
- 2) «Pfadfindersommer»: Ein Heft die Lager der Wiener Pfadfinder im Sommer 1921. «Unser Weg» — Wien, 1922, I.
- 3) «Das Sommerlager oder Ferienheim», Handbuch für Pfadfinderführer und Leiter von Ferienheimen von d-r Viktor Winkler Hermaden, Wien, 1921.
- 4) X. D-r K. Lutostawski: «Letniska młodzieży szkolnej», Podręcznik dla kierowników" I—III, 1920, IV. 1919, V. 1920.
- 5) D-r Ludwik Bukowski: «Wycieczki szkolne».
- 6) Edward Muszalski: «Wielkie wycieczki harcersko-krajoznawcze (Obozy ruchome)».
- 7) Szreiber-Piasecki: «Harce młodzieży polskiej».
- 8) Hargrave: «Stammeserziehung», Berlin.
- 9) Hargrave: «Wigwambuch». Regensburg, «Unser Weg», II. J., Nr. 9 — 10, Wien, «Płomienie» Nr. 17-20, Kraków, 1922.

Молоде життя. — Львів, цвітень-червень 1923. — Ч. 3—4. — С. 26—30

Андрій Сова Печатки 21 пластового куреня імені Івана Богуна в Чорткові

У 1920-х рр. на Тернопіллі широко поширення набула діяльність Пласту. Пластові гуртки та курені (до 1924 р. полки) існували в багатьох містах і селах. Більшість куренів на Тернопіллі

мала свою атрибутику: печатки, відзнаки, однострої, прапори.

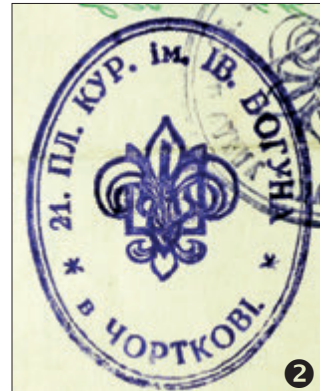
21 курінь імені Івана Богуна у Чорткові у 20-х роках послуговувався двома печатками. Їх відтиски виявлено на 16 документах, які зберігаються у Центральному державному історичному архіві України у Львові. Один з них виявлений на десяти документах, інший — на шести.

Перша печатка є круглої форми діаметром 40 мм (див. рис. 1). Відтиск чорнильний, фіолетовий або чорний, із зображенням Тризуба, доброї якості. Друга печатка овальної форми, розмірами 34х44 мм (див. рис. 2). Відтиск чорнильний, фіолетовий, із зображенням трипелюсткової лілеї з Тризубом, доброї якості. Перша печатка прикладена до документів, створених від 10.06.1923 р. до 24.10.1927 р., друга — від 4.07.1929 р. до 24.01.1930 р.

Легенди обох печаток виконані друкованим шрифтом українською мовою. У легендах застосовано скорочення: на першій печатці: «укр.» — «українського», на другій: «пл.» — «пластовий», «кур.» — «курінь», «ім.» — «імені», «Ів.» — «Івана». Легенда і зображення на першій печатці (див. рис. 1) не відповідали пластовим нормам. Тому не випадково на проханні 21 полку імені Івана Богуна в Чорткові до Верховної Пластової Ради у Львові (завірене опікуном І. Калиняком, датоване 11 жовтня 1923 р.) про надіслання пластунам 10 пластових виказок, 10 пластових відзнак і пластової печатки Олександр Тисовський («Дрот») написав нотатку: «Непластова печатка! Неприписова назва "Управа". При нагоді звернути їм увагу. Хиба що вислано приписову печатку». Однак з невідомих нам причин полк (курінь) ім. Івана Богуна у Чорткові й надалі використовував «непластову печатку». На це неодноразово звертало увагу керівництво Пласту у Львові. Наприклад, на звіті куреня, датованому 20 жовтня 1927 р. і завіреному кошовим Ярославом Оробцем, секретарем Петром Дяковським та зв'язковим Михайлом Марковським, біля печатки поставлено знак питання.

Перша печатка поки що є єдиною виявленою нами пластовою сфрагістичною пам'яткою, яка містить зображення Тризуба без додаткових елементів. Адже в Пласті того часу на печатках, як правило, використовували не сам Тризуб, а організаційну емблему — мистецьки сплетені Тризуб і трипелюсткову лілею.

Найраніший відтиск печатки (рис. 1) зафіксовано на пластовій виказці Дарії Кливаківни. Документ засвідчував, що Дарія Кливаківна 10 червня 1923 р. здала перший пластовий іспит та іменована учас-

ницею 21 полку імені Івана Богуна у Чорткові. Під печаткою містився підпис опікуна професора І. Калиняка.

Подаємо опис та зображення печаток (публікуються вперше).

Рис. 1.

Матеріал: фіолетове, чорне чорнило.

Форма: кругла.

Розмір: 40 мм.

Зображення: Тризуб.

Легенда: УПРАВА УКР. «ПЛАСТУ» в Чорткові.

Текст розділений двома зірочками.

Датування: 10.06.1923 р. — 24.10.1927 р.

Рис. 2.

Матеріал: фіолетове чорнило.

Форма: овальна.

Розмір: 34х44 мм.

Зображення: трипелюсткова лілея з Тризубом.

Легенда: 21. ПЛ. КУР. ім. ІВ. БОГУНА в ЧОРТКОВІ. Текст розділений двома зірочками.

Датування: 4.07.1929 р. — 24.01.1930 р.

пл. сен. Ольга Свідзинська

Про наповнення фондів Музею-архіву Пластового руху (продовження)

Як ми вже згадували в попередніх статтях, часом до Музею надходять іменні збірки.

Ось наприклад, одного дня до нас зателефонував пан, що назвався Віктором Пакошем з Чикаго (як згодом виявилось — зі Львова, а в Чикаго живе останні два десятиліття років). Віктор Пакош в часі свого чергового візиту до Львова привіз для пластового музею архів пл. сен. кер. Павла Кліма, ЧК.

Друг Павло Клим народився 1906 року (чомусь у статті пам'яті П. Кліма, опублікованій у «Свободі» 1997 року, вказано 1910 рік, хоч сам він власноручно занотував дату свого народження: 9.7.1906) в с. Мізунь Долинського повіту. У 1929 р. став членом Загону «Червона Калина». Належав до УВО, а від 1929 року — до ОУН. Відбув підстаршинський вишкіл у польській армії. Навчався у Львові, здобув освіту інженера. Був двічі ув'язнений в Березі Картузькій, тричі — у польських тюрмах. Під час першої радянської окупації Галичини перейшов на німецьку сторону, мешкав у містечку Радимно, де організував перехід кордону для членів ОУН. У 1940 році став членом повстанського штабу ОУН, створеного в Кракові, очолив відділ постачання. Від 1944 р. жив в Австрії. Згодом емігрував до Аргентини, де був одним з ініціаторів створення Пласту. Тут став спочатку станичним Буенос-Айресу, а від кінця 1952 р. — головою Крайової Пластової Старшини Аргентини. На цьому посту організував пластовий табір в Пунта Індіо, на оселі оо. Василян, під назвою «Нена-сичець І». У 1957 році переїхав на постійний побут до Чикаго.

Наслідком тортурів польських наглядачів у Березі Картузькій стало серйозне ушкодження хребта, що значно обмежило фізичні можливості друга Павла. В Аргентині переніс операцію на хребті, яка, однак, не дала очікуваних результатів. Продовжував лікування у США, але також безуспішно: тривалий час не міг ходити, а останні роки життя був прикутий до ліжка.

Попри тяжку недугу Павло Клим залишався сильним духовно та інтелектуально. Цю силу відчуваєш дуже виразно, коли читаєш зібрані в його архіві документи,

Павло Клим з пластунами на таборі в Аргентині

№	Ім'я	Дата народження	Місце народження	Дата прибуття до Аргентини	Посада	Стан	Земля	Сем'я	Сем'я	Сем'я
1	Васильян	1906	Львів	1929	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
2	Клим	1906	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
3	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
4	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
5	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
6	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
7	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
8	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
9	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
10	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
11	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
12	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
13	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
14	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
15	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
16	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
17	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я
18	Степан	1910	Львів	1944	Ініціатор	І	Буенос-Айрес	Сем'я	Сем'я	Сем'я

Сторінка з адресаря аргентинських пластунів. Червоним чорнилом позначені ініціатори створення Пласту та члени-засновники

■ Пластовий конверт «Мазепинського року» з марками Джемборі в Маратоні, 1963

■ Офіційний конверт з 11 Світового скавтського Джемборі в Маратоні, гостями на якому були пластуни

його листи, нотатки. Зокрема, дуже цікаві його міркування стосовно завдань Пласту та пластової системи виховання, занотовані на сторінках записника початку 1950-х, де зібрані вимоги пластових проб. Про самовиховання друг Павло пише: «Воно спирається на праці й переживаннях (елемент волі й емоції) та відбувається в гурті, значить виховуємо себе й інших, а інші себе й нас (спільність цілей і заінтересувань)».

■ Записник П. Клима «Пластові проби»

В іншому зошиті бачимо адресар аргентинських пластунів — 32 сеньйорів, 18 старших пластунів та 25 юнаків. Червоним чорнилом позначені ініціатори заснування Пласту та його перші члени (основники). Окрім того, в адресарі подано рік вступу до організації і рік складення Пластової Присяги. Для пластової історії особливо цікаві ті, що потрапили до організації у 1940 році (в адресарі знаходимо двох, на той час юнаків: це Юрій Гуренок, 1931 р. н. з Буенос-Айреса, і Шепарович, 1931 р. н., з Сокаля).

Не маючи змоги активно таборувати, друг Павло підтримував листовні контакти з багатьма пластунами в цілому світі. Зокрема, він чи не єдиний мав постійний зв'язок з пластуном Олександром Котом (героєм пісні про Кота-пластуна на Соколі), який оселився у Франції і працював як спеціаліст з годівлі риб. В архіві Павла Клима знаходимо декілька знімок Олександра Кота (одна з них, портретна, — в однострої французького скавта).

Багата на експонати філателістична та філокартична збірка Павла Клима. Оскільки він вів активне листування з багатьма пластунами, тут натрапляємо на листівки з Рима, що надходили від колишніх аргентинців Петра Греська, о. Родіона Головацького, ЧСВВ, о. Степана Чміля. З пластових зустрічей і таборів, на яких друг Павло не мав змоги бути, йому надсилали пам'ятні картки зі спецгашеннями. Найцікавіші серед них — зі

Світового Джемборі в Греції. Це і марки «пластової пошти», і офіційні джемборійські видання — марки, конверти, листівки.

Доволі незвичною пластовою пам'яткою є невеличка керамічна вазочка з малюнком ручної роботи і написом «45-ліття Українського Пласту. Грэфтон — Онтаріо». Подібних експонатів у нашому музеї досі не було, адже набагато популярнішими серед пластунів були менш об'ємні і крихкі сувеніри.

Щодо пластових відзнак, то вони в архіві друга Павла представлені аргентинськими скавтськими зразками — лілейками більших і менших розмірів, відзнаками зі спільних акцій (на початках свого існування Пласт в Аргентині, зважаючи на політичні обставини, офіційно входив до складу Аргентинського Католицького Скавтіну як 71-ша Агрупація Українських Скавтів ім. св. Архистратига Михаїла), наплічними відзнаками часів Ді-Пі (1946—1949 рр.), американськими пластовими і національними відзнаками.

■ Вазочка — сувенір з нагоди 45-ліття Пласту

■ Листівка-привіт з Джемборі в Маратоні

■ Пластова джемборійська листівка з маркою

Цікавою є також добірка книжок у збірці друга Павла. Тут є як відомі всім «Посібник Зв'язкового», «Велика Гра», «Основоположник Пласту», так і менш поширені матеріали Пластового Конгресу 1948 р., три зошити книги Бі-Пі «Пластування для хлопців» (раніше у нашій колекції було лише декілька примірників третього зшитка), книжка «Лісових Чортів» «На байдаках» (історія водної мандрівки З куреня УУСП на Волинь і Полісся 1930 р.), книжечка В. Немилівського «Пласт на Лемківщині» тощо.

Серед пластових фотографій у збірці переважають знімки з перших років пластування в Аргентині (є також фотографії пізніших років, що їх пластуни Буенос-Айреса надсилали другові Павлові в Чикаго на згадку про них). Інші знімки ілюструють різні моменти з життя Загону «Червона Калина».

Звісно, це далеко не повний опис архіву Павла Кліма; у ньому знаходимо ще пластові відзнаки, книги, часописи. Музей-архів Пластового руху щиро вдячний п. Вікторові Пакошу за передані матеріали.
(далі буде)

■ Павло Клим з юначками

ст. пл. Андрій Ребрик, ЦМ

Йосип Бокшай і український Пласт

■ Й. Бокшай. Автопортрет. 1925

У Клівленді, головному місті округу Каягоґа, найбільшого в штаті Огайо, діє музей історії Пласту. Ідея його заснування (1952 р.) належить визначному громадському діячеві, відомому пластуну проф. Леонідові Бачинському.

Знайомлячись з експонатами та архівними матеріалами цього музею, я звернув увагу на інформаційний лист колишнього команданта Українського Пласту на Закарпатті проф. Леоніда Бачинського.

Після поразки національно-визвольних змагань Л. Бачинський перебував у таборі для інтернованих

■ Й. Бокшай. Ужгород

осіб у Тарнові, потім учителював на Самбірщині, а згодом на Закарпатті — в Севлюші (тепер Виноградово) та в Ужгороді. Там він 1924 року заснував пластова видавництво «Ватра», яким керував протягом п'яти років.

У виявленому інформаційному листі проф. Леоніда Бачинського читаємо: «За часів мого побуту в Карпатській Україні в рр. 1923—1929 включно Верховна Пластова Команда у Львові призначила мене своїм зв'язковим в ЧСР (Чехословаччина), до складу якої тоді належала і Карпатська Україна під назвою "Підкарпатська Русь". У 1922¹ р. я дістав доручення Верховної Пластової Команди у Львові виготовити проект відзнаки на 1-ше пластова відзначення. Мав це бути металевий хрест. При виготовленні того проекту я мусів узгіднити ті відносини, які панували в Карпатській Україні, де було заборонено все, що пов'язане з Україною, включно з назвою, гербом і т. п.».

За виготовлення хреста взявся молодий (тоді 32-річний), проте вже відомий митець Йосип Бокшай, уродженець с. Кобилецька Поляна. Хоча він й виховувався в душі святостефанської корони², на той час пройшов студії в Академії образотворчих мистецтв у Будапешті (1910—1914) у Імре Ревеса.

Повернувшись в Ужгород у 1918 році за нових політичних умов і перспектив, Бокшай активно включився в український народовецький рух. Ре-

■ Й. Бокшай. Христос серед дітей. 1935

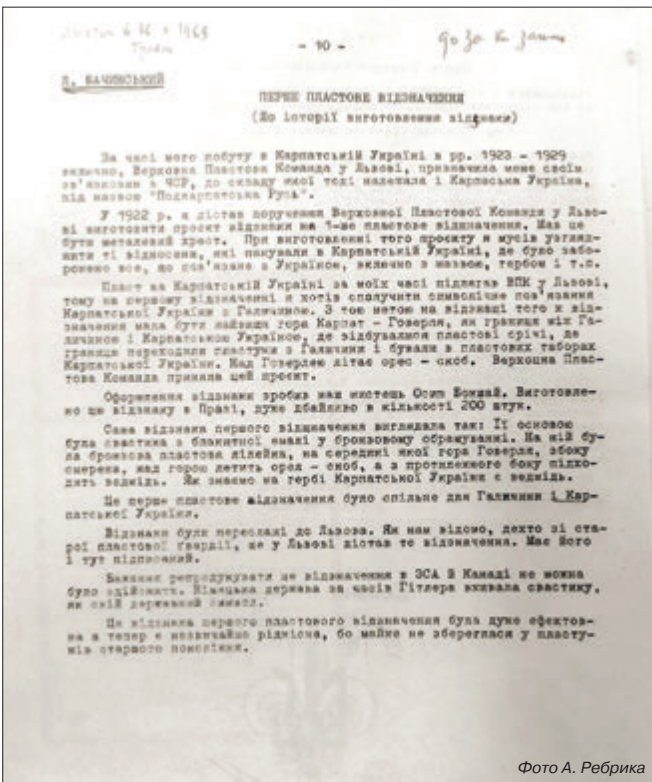

Фото А. Ребрика

■ Інформаційний лист Л. Бачинського

альними справами підтримував новопосталі русько-українські організації, зокрема, «Просвіту», «Руський театр товариства «Просвіта» тощо. Працював і як художник, і як педагог, приділяючи особливу увагу вихованню творчої молоді.

З цього огляду надзвичайно інтригуюче виглядає розроблений Йосипом Бокшаєм ескіз, за яким у Празі «дуже дбайливо», як зазначає Леонід Бачинський, виготовлено 200 відзнак на перше пластове відзначення.

Отже, слово проф. Л. Бачинському: «Сама відзнака першого відзначення виглядала так: її основою була свастика з блакитної емалі у бронзовому обрамуванні. На ній була бронзова пластова лілейка, на середині якої — гора Говерля, збоку — смерека, над горою летить орел — скоб, а з протилежного боку підходить ведмідь. Як знаємо, на гербі Карпатської України є ведмідь³. Це перше пластове відзначення було спільне для Галичини і Карпатської України. Відзнаки були переслані до Львова. Як нам відомо, дехто зі старої пластової гвардії ще у Львові дістав те відзначення. Має його і тут підписаний».

Нагадаємо, що тут ідеться про 1923 рік. Через десятиліття свастика як символ була скомпромето-

Фото А. Ребрика

■ Відзнаки Л. Бачинського, збережені в музеї у Клівленді

вана гітлерівською Німеччиною, а згадка про пластову відзнаку в повоєнні часи дуже дорого коштувала б Йосипу Бокшаєві. Цей факт чомусь не був розголошений відповідними радянськими органами. Це при тому, що ідеологічні служби були добре обізнані з мистецьким доробком Бокшай дорадянського періоду (в т.ч. розписи греко-католицького Кафедрального собору в Ужгороді та інших церков Закарпаття, живописні полотна з яскраво вираженим національним духом, ікони й картини на релігійну тематику, ілюстрації в педагогічно-просвітнянській та пластовій періодиці тощо). Певно, «нищити» вже широковідомого на Закарпатті і в Європі українського художника було не вигідно. Вже у 1951 році Бокшай став заслуженим діячем мистецтв УРСР, у 1958 — членом-кореспондентом Академії мистецтв ССРСР, у 1960 — Народним художником України, а у 1963 — Народним художником ССРСР.

Про те, що в творчій біографії митця ідея «Бог і Україна» була не випадковою, можемо судити й за відомим полотном Йосипа Бокшай «Христос серед дітей» 1933 року. Композиційно картина нагадує пластову гутірку при ватрі, хлопчики одягнені майже в пластові однострої, а присутність на полотні дорослого виховника виконана цілком в народовецькому, просвітнянському, пластовому дусі.

За оцінкою проф. Леоніда Бачинського, розроблена Йосипом Бокшаєм відзнака першого пластового відзначення була дуже ефектна, вона швидко стала надзвичайно рідкісною, хіба що збереглася в родинних архівах пластунів старшого покоління.

Репродукції картин з архіву видавництва «Гражда»

Примітки

¹ Можливо, Л. Бачинський отримав доручення ще перебуваючи в Галичині, тобто до переїзду в Підкарпатську Русь (Карпатську Україну), а можливо, помилився в датуванні.

² Мається на увазі — у промадярському дусі. Землями корони Святого Стефана тривалий час називалися держави, об'єднані з Угорським королівством.

³ Герб офіційно затверджений в ЧСР. До речі, Йосип Бокшай був одним із авторів, що подавав власний проект герба Підкарпатської Русі.

■ Будинок, у якому відбувався табір

пл. сен. кер. Мирон Стефанів

2-ий юнацький табір ВСУМ ім. Б. Хмельницького в Косові

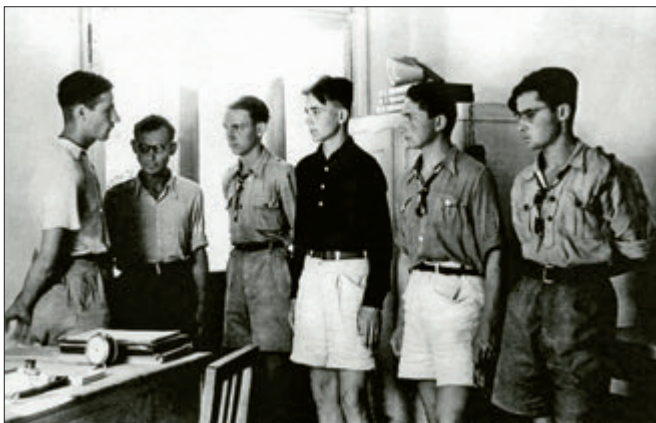
(6.08.1943 — 27.08.1943)

У 2008 р. я одержав від свого друга Леси Малицького з Калгар дев'ять малих знімок із нашого спільного табору, що відбувався 1943 р. у Косові. Це насправду унікальні знімки.

Хоча малі вони розміром, однак мені пощастило їх дещо побільшити, так що на них можна пізнати

деяких учасників табору та його провід. Крім цього, я дістав ще 13 знімок з цього табору з архіву Зенка Васараба з Едмонтону. На зворотній стороні деяких фотографій є підписи юнаків, дата та назва табору.

Також є знімки команди і булави табору та будинку, в якому мешкали учасники.

■ Команда і булава табору: Мартин (командант), д-р Теодозій Самоутка (лікар, головний виховник, інструктор), Василь Палієнко (кошовий), Микола Плав'юк (інтендант), незнаний (інструктор), Ігор Гриневич (писар)

■ Табір на загальній збірці

■ Відзнака: по висоті приблизно 2 см, по ширині приблизно 3 см

Цей табір був зорганізований УДК (Український Допомоговий Комітет) для ВСУМ (Виховні Спільноти Української Молоді). Ця організація була створена 1943 р.

Тиміш Білостоцький у своїх «Спогадах», що були видані 2008 р. накладом Братства колишніх вояків 1-ої УД УНА, пише: «На відновлення Пласту німці не погодились, але 1943 р. на пропозицію Українського Центрального Комітету, очоленого проф. Володимиром Кубійовичем, німці погодились на створення "Куренів Молоді" і так званий "Улад Української Молоді (УУМ)", який створив "Виховні Спільноти Української Молоді" (ВСУМ)».

У ВСУМ на пластовий взір відбувалися табори молоді біля Надвірної, у Підлютому, біля Самбора, в Криниці, Косові та в інших місцях. Координатором цих таборів був Тиміш Білостоцький. Наш табір у Косові був другим з черги табором на цьому терені. Перший відбувся у липні 1943 р. Також приблизно у цьому часі відбувся табір юначок, що приміщувався в одній із шкіл Косова.

Юнацькі табори приміщувались у «Домі Української Молоді у Косові». Цей будинок, правдоподібно, був збудований ще за Польщі для відпочивальників. Знаходився він при головній дорозі до Жаб'я (тепер Верховина), приблизно 10 хв. ходу до центру Косова.

Мав цей будинок напис (жовтими буквами на синьому тлі): «Дім Української Молоді в Косові». Дім був дерев'яний, 3-поверховий, мав багато кімнат. Положений над рікою. Ззаду будинку була велика веранда — їдальня з гарним видом на ріку і сусідні гори. Від фронту будинку можна теж було бачити гори. Найвища, здається, називалась Михалків. Перед будинком була велика площа, що надавалась на збірки та різні заняття. Тут був і наш таборовий машт, де ми щорання вивішували наш національний прапор.

■ Звіт командантові

Учасниками нашого табору були учні шкіл із Західної України та мала група юнаків із Морджанської гімназії у Чехословаччині.

Офіційно наш юнацький табір називався: II Юнацький табір ім. Гетьмана Б. Хмельницького в Косові. Тривав він від 6 до 27 серпня 1943 року. Загальне число учасників, як можна було устійнити зі знімок та підписів:

- 1-ий рій (гурток): 10
- 2-ий рій (гурток): 9
- 3-ий рій (гурток): 9
- 4-ий рій (гурток): 8

Разом 36

Члени команди: 2

Члени бурави: 3

Інструктори: 2 (на знімці один)

Разом: 7

- Кухня (пані): 2

- Загальний стан табору: 45

Провід табору:

- Командант: Мартин

- Виховник: д-р Теодозій Самотулка (лікар)

- Обозний: Василь Палієнко

- Іntenдант: Микола Плав'юк

- Писар: Ігор Гриневич

- 2 інструктори, яких прізвищ я не пам'ятаю.

■ Рання побудка (обозний Василь Палієнко)

Програма і заняття

По 65 роках важко пригадати у деталях програму та заняття на цьому таборі. Я тільки в загальному подам декотрі факти, які залишились у моїй пам'яті.

Вставали ми рано о 7-й годині. Звичайно перше був прорух, а опісля миття у зимній гірській річці. Треба було залізати у цю крижану воду і найменше

■ В околицях Косова

■ *На нашій пляжі*

митись до половини. Наші інструктори пильнували добре, щоб це було зроблено солідно.

Опісля було чищення кімнат та їх перегляд, молитва і снідання. По сніданню були заняття аж до обіду.

Заняття були різnorodні: піонірка, прогульки, впоряд, гутірки. По обіді завжди був обов'язковий відпочинок, а опісля — купання. Найкраще це можна побачити на знімці.

Пополудні дуже часто були гутірки або вишкіл для виховників, що його провадив д-р Самотулка. Це для нас було дуже цікаво, бо д-р Самотулка умів це подавати у такій формі, щоб нас зацікавити і збудити у нас охоту бути виховниками.

Ми часто ходили на прогульки, помимо того, що у той час ми бачили, як німецькі військові відділи і українські поліційні частини щоденно перешукува-

■ *В дорозі на заняття*

ли дооколишні ліси, а часом їх навіть обстрілювали, шукаючи совєцьких партизанів Ковпака.

Але наше таборове життя йшло нормально. Вечорами ми мали гарні ватри, на які часто приходили наші сусіди — місцеві українці. Під час цього табору ми мали нічний алярм з маршем. Йшли ми на вершок гори Михалків. Гора була досить висока. Коли ми ранком осягнули її вершок, то перед нашими очима відкрилась панорама, красу якої важко описати. Косів лежав перед нами, як на долоні. А довколишні гори виглядали як зачаровані. Варто було помучитись, щоб побачити цю красу!

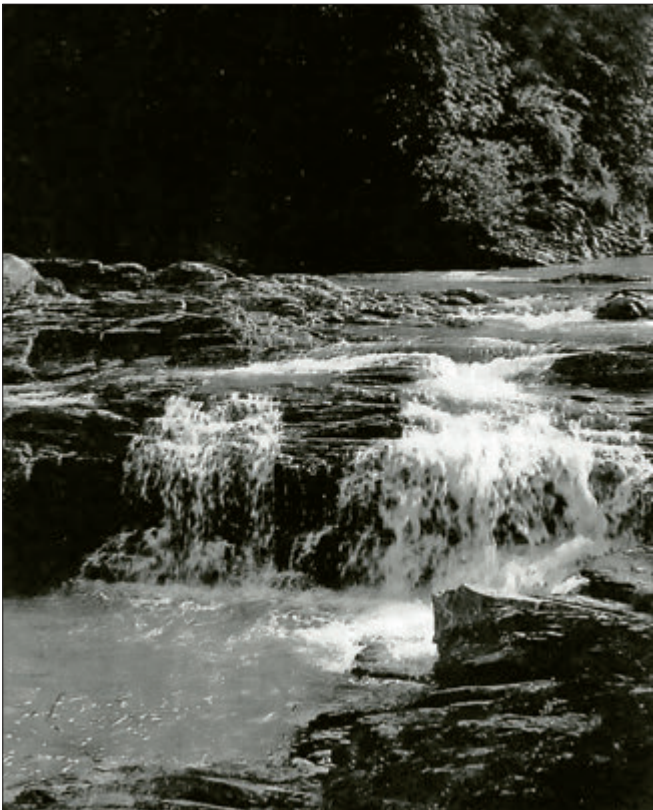
Щонеділі ми цілим табором марширували до церкви у Косові — село Москалівка — на Службу Божу, яку служив старенький священик. Особливо подобались нам його змістовні духовні науки.

■ *Сільський побут в Карпатах*

■ *Вправи з лопатами (замість палиць)*

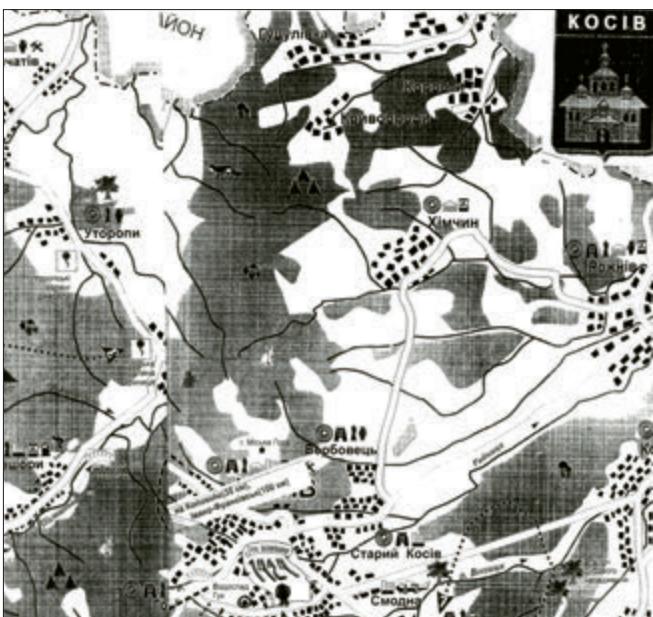

■ Водоспад Гук

Одної неділі ми пішли маршем до м. Кути на Свято Молоді, в якому брали активну участь. Іншим разом відвідали село Соколівку, що є по дорозі до Жаб'я.

Наприкінці табору кожен одержав відзначку, яку відтворюю з пам'яті (відзначка виготовлена на полотні).

З перспективи часу можна сказати, що цей юнацький табір був добре організований та проведений і залишив в його учасників незабутній спомин.

■ Мапа околиць Косова

■ 1-ий рій. Перший зліва Міма Стефанів, другий Леса Малицький, четвертий Сяхо Росляк

■ 2-ий рій (гурток)

■ 3-ій рій (гурток)

■ 4-ий рій (гурток)

Історія Пласту в іменах

Звернення до пластунів усього світу

Дорогі подруги і друзі!

Десять років тому, під час 15 Зборів КУПО, що відбувалися в Києві, Група з історії та музейництва Пласту «На сліді» презентувала книжечку «Матеріяли до пластового мартиролога». Сподіваюся, багато хто пригадує цю книжечку. Назва говорила про те, що автори не вважають своє дослідження повним, завершеним, що це лише черговий крок на шляху до увічнення пам'яті загиблих пластунів, але крок зовсім не останній.

Минув час, і назріла потреба зробити черговий крок. Коли готувалося святкування 100-ліття Пласту, виникла нагода систематичного опрацювання документів міжвоєнного Пласту, що збереглися в архівах України. Це потрібно для багатьох досліджень, адже щоб писати будь-що про пластунів, потрібно знати, хто саме був пластуном. Для того ще 2002 року було створено базу даних, яка нараховувала близько 4,5 тис. прізвищ.

Основний масив документів, а саме збірка Верховної Пластової Команди, зберігається в архіві у Львові. Відповідний фонд має майже 1000 справ, у більшості з яких в середньому по 100-150 аркушів (трапляються маленькі справи, в 3-4 аркуші, а є й дуже великі, де аркушів більше тисячі). Здавалося б, багато хто з істориків вже працював з цим фондом, деякі матеріали звідти копіювалися. Але ніхто раніше не читав уважно всіх справ від першої до останньої. Зараз ми опрацювали приблизно третину фонду. У нашій базі даних тепер 8000 прізвищ пластунів. Що ж стосується членів і вихованців Пласту після 1930 року, то документів про них немає, тут доводиться спиратися лише на спогади.

На жаль, доля більшості пластунів залишається невідомою. У кожного вона складалася по-різному, але все зводиться до таких трьох шляхів: а) загинув у боротьбі, б) виїхав за кордон, в) залишився в Україні.

Тож програма-максимум для пластових істориків і просто для зацікавлених — довідатися все про кожного!

Одною частиною цієї роботи — збирання інформації про вихованців Пласту — є книга «Мартиролог Українського Пласту», яка вже підготована до друку. Зараз ми, як і 10 років тому, також не претендуємо на вичерпність інформації. Нові дані отримуємо постійно: щось можна уточнити, якісь деталі біографії щастить виявити в архівних джерелах, щось вдається довідатися від ще живих свідків. Тому у цій роботі ще зарано ставити крапку. Якщо книга знайде достатнє зацікавлення у пластового загалу, маємо намір готувати наступні, доповнені і виправлені видання.

Про те, як несподівано розкривається інформація про долі вихованців Пласту, свідчать хоча б такі два свіжі приклади. Донедавна вважався загиблим один з перших пластунів, січовий стрілець, близький співробітник Івана Чмоли та Євгена Коновальця Василь Кучабський. Декілька років тому з Берліна до Львова приїхав його онук, який був вражений «українською» частиною дідової біографії і повідомив, що В. Кучабський помер 1971 р. в містечку Бланкенбург, тоді підсовецька Німеччина. Інформація про це у львівській пресі лишилася практично непоміченою. Другий приклад — доля вихованця дрогобицького Пласту, активного члена УВО і ОУН Лева Криська, який вважався зниклим безвісти 1944 року. Рік тому зовсім випадково вдалося вста-

Фото П. Задорожного

Пластова покладають вінки біля Стіни пам'яті на 76 полі Личаківського цвинтаря, де поховані Олександр Тисовський з родиною, Михайло Галушинський, Дмитро Вітовський з ад'ютантом Юліаном Чучманом, Северин Левицький з дружиною (одне місце залишається незайнятим). Львів, 18 серпня 2012

Фото М. Стрільця

■ Пластова почесна варта біля пам'ятника пластунам, що не зломали своїх присяг. Львів, Личаківський цвинтар, 18 серпня 2012

новити зв'язок з його сином, який повідомив, що батько помер на Рівненщині 1994 року. Між іншим, п. Микола Крисько розшукує інформацію про свою маму, яка була німкенею. Можливо, пластуни з Німеччини могли б чимось допомогти.

Далі (чи, власне, паралельно з виданням Мартиролога) потрібно працювати над книгами про тих, хто виїхав за кордон, і тих, хто лишився в Україні. Поштовхом до збору подібної інформації був проєкт Осередку Праці УПС станиці Львів «Вічна Ватра на Личакові». У книзі-путівнику було зібрано довідки про 65 пластунів та приятелів Пласту, що поховані на Личаківському цвинтарі у Львові. Надалі велася робота над путівником по Янівському цвинтарі, який тривалий час був основним муніципальним цвинтарем у Львові. Частина могил уже виявлено, довідки про похованих підготовано — але тут маємо лише 20-30 осіб, а за нашими оцінками пластових поховань мало б бути більше 100. За прикладом львівських сеньйорів пішли пластуни Едмонтону, які виготовили аналогічний путівник.

Вже, певно, всі знають, що до 100-ліття Пласту було видано величезний Пластовий Альманах. У первісному задумі редакційного комітету було поміщення на сторінках «Альманаху» статей про видатних вихованців Пласту. Як виявилось, така праця не під силу команді з семи осіб. Адже виникає одразу декілька питань. Наприклад: писати про вихованців Пласту 20-30-х років чи також про наших сучасників? За які саме досягнення пластуна слід зараховувати до «видатних», і чи взагалі правомірно ділити людей на «більше» і «менше» заслужених? Ці ж питання свого часу поставали перед організаторами проєкту «100 видатних пластунів» на Пластовому Порталі.

Після тривалих дискусій редакційна комісія «Альманаху» відмовилася від задуму включати до книги розділ, який сам по собі мав би бути окремим, ґрунтовно опрацьованим томом. Можливо, «Альманах» від того дещо втратив, а може, це має

стати для нас поштовхом до дальшої праці. Саме тому видавнична комісія 18 Зборів КУПО однією з резолюцій запропонувала розпочати збір інформації для серійного видання «Історія Пласту в іменах».

Поки розробляються критерії такого видання, кожен з нас може починати збирати інформацію. Пласт на кожному етапі свого розвитку виховував неординарних особистостей, провідників, адже його завданням було виростити новий люд. Тому кожен пластун зайняв відповідну нішу в суспільстві, і, я абсолютно певна, про кожного є що розповісти нащадкам.

Тому, власне, ми маємо виконати оту програму-максимум — зібрати все про кожного.

У багатьох із вас були родичі, знайомі, виховники, що належали до Пласту в Україні. Розкажіть про них те, що ви знаєте. Напишіть статтю, зберіть вирізки з різних друкованих видань (бажано не загубити інформацію про те, які це саме видання — бібліографію).

Якщо по сусідству з вами ще живе колишній пластун, якому днями виповнилося 100 чи 102 роки, і він ще може щось розповісти, — використайте цю нагоду самі або допоможіть нам з ним зв'язатися.

Зберіть по архівах вашої станиці інформацію про ваших попередників.

Почніть укладати книгу про пластунів, похованих на місцевому цвинтарі чи на українських цвинтарях. Подібна праця вже ведеться в Україні і в Канаді.

Якщо у вас є якісь документи, спогади, світлини — надішліть нам їхні копії чи оригінали.

Будь-які інформації, статті, вирізки, ідеї, зауваження, питання надсилайте мені за електронною адресою triphilon@gmail.com (або на папері: **Ольга Свідзинська, вул. Наукова 4/81, Львів, 79053, Україна**). Якщо вас цікавить база даних пластунів і ви хотіли б знайти у ній своїх родичів, прошу звертатися за цими ж адресами.

100-літня історія Пласту варта того, щоб її знали!

Ольга Свідзинська

пл. сен. Оксана Кузишин, Верх.

Питання про скавтський рух в Україні

Після прочитання у «Пластовому шляху» ч. 2 (170) за 2012 рік питань про скавтський рух в Україні і відповідей, які давали друзі Микола Музала і Дмитро Колесник, все ж маю деякі додаткові запитання.

Друг Музала висловився, що «Пласт створений не для Пласту, і наші завдання як пластунів не обмежуються тільки життям в Пласті». Що має значити це речення? Якщо Пласт створений не для Пласту, то для чого?

В давніших статтях на сторінках «Пластового шляху» про членство Пласту в НОСУ писалося про обмеженість членства в НОСУ до 1500 осіб. Дотепер вдалося переконати тільки 100 пластунів/-ок стати членами НОСУ. Друзі Музала й Колесник інформують, що вже зорганізовано представництва НОСУ в 14 областях — з участю лише 100 пластунів? Чи я щось зле зрозуміла?

Друг Музала у своїй відповіді (вищезгадане число, с. 29) не пояснив причини, через яку Пласт не міг вступити до світового скавтіngu (написав «з тих чи інших причин»). Причина була проста: Пласт — це патріотична організація, яка не підходить ідеології інтернаціонального скавтіngu. Тому Пласт пішов на деякі поступки. Зокрема, вживання російської мови на спільних конференціях, як, наприклад, конференція, яка відбулася 9.11.12 в Києві, де панувала російська мова. Назва конференції була «100 років українського скавтіngu» (Пласт — єдина скавтська організація в Україні, яка існує 100 років, тому назва конференції мала б бути «100 років української скавтської організації Пласт». З програми конференції видно, що були дві доповіді російською мовою. а може, й більше («Істочники изучения скаутской истории», «Страницы истории скаутского движения в Бессарабии в 1917—1939»).

Я мала нагоду бачити відео зі святкування 100-ліття Пласту в Україні. Андрій Чесноков, член управи НОСУ в Києві, в двох окремих розмовах з журналістами розмовляв російською мовою. Якщо члени проводу Пласту в Україні, які увійшли до НОСУ, думають ввести в НОСУ пластову ідеологію та українську мову, то вони дуже наївні!

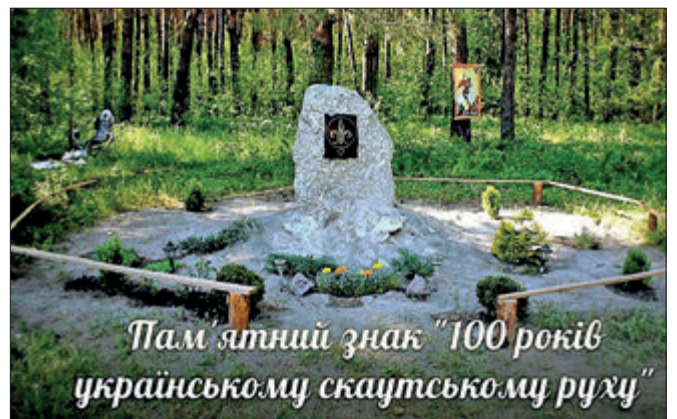
На мою думку, конференція в Тернополі («Платформа миру — скаутінг єднає Україну»), фінансована Світовою скавтською організацією, була пропагандою для вступу в НОСУ і співпраці з ним. Чую від деякого з Пласту в Україні, що діти в деяких областях вступають безпосередньо до НОСУ, а не до Пласту. Яку користь буде мати Пласт з цих дітей? Будуть привчатися спілкуватися російською і не будуть там виховані в патріотичному дусі. Чи не важливішим завданням є зосередження зусиль для заохоти українських дітей і молоді стати членами Пласту і для цього організувати більше вишкочів для виховників? Не в НОСУ, а в Пласті діти дістануть патріотичне і релігійне виховання. На

мою думку, це має бути головна ціль Пласту в Україні, і ніякі конференції чи семінари цього не заступлять.

Маю ще таке питання: чому тільки 10% країн-членів світового скавтіngu мають збірні представництва у світовому скавтіngu, а в 90% країн скавтінг представляє одна організація? (Збірні члени є в Данії і Франції з огляду на різні релігії, в Боснії та Ізраїлі з огляду на етнічні різниці, в Бельгії з огляду на різні мови. Ці інформації я дістала з інтернету). Якщо 90% країн можуть мати по одній організації в світовому скавтіngu, то чому Пласт (найбільша молодеча організація в Україні) не може репрезентувати Україну? Щоб задовольнити організації СПОК і «Січ», які є головно російськомовні, світовий скавтінг вирішив, що Пласт не може належати самостійно. Тут явно видно, яка це політика! Чи варто пристосовуватися до вимог світового скавтіngu, тільки щоб мати можливість брати участь в міжнародних джемборі?

У повідомленні на Пластовому Порталі від 20.02.2012 була інформація, що «міжнародний комісар НОСУ (ст. пл. Олена Галушка) взяла участь у зустрічі робочої групи із планування роботи Міжнародної Конференції Католицьких Скаутів, де обговорювано проблеми розвитку католицького скаутінгу». На кінці статті також додано, що на з'їзді НОСУ, який відбувся 4 червня 2011 р. у м. Києві, було вирішено, що «українські скаути долучаться до різних релігійних об'єднань — православних скаутів DESMOS, католицьких скаутів ICCS, а також мусульманських скаутів. Будучи позаконфесійною організацією, НОСУ не може ввійти до складу ICCS, саме тому було вирішено сформувати Комісію Католицьких Скаутів НОСУ». Чи хтось може мені пояснити, що це все означає?

Коли нарешті Україна дочекається доброго, українського уряду, тоді навіть світовий скавтінг буде з нами рахуватися, бо ми будемо мати підтримку справді українського уряду — і тоді пластова ідеологія не буде нікому заважати, а українською мовою будуть послуговуватися не тільки в державних установах, а й у молодечих організаціях.

Видання про український визвольний рух

Головацький І. Музей визвольної боротьби України. Коротка історична довідка. — Львів, 2012. — 88 с.

Автором книги є професор, голова Громадської ради «Музею визвольної боротьби України», автор наукових, науково-популярних та публіцистичних праць Іван Головацький. Як зазначено в анотації, розвідка має на меті «відновити в нашій громадськості спогади про минуле нашої історії у взаємозв'язку стремлень різних поколінь і громад». Крім передмови, післямови та відомостей про І. Головацького книга містить три розділи. У першому подано історію музею історично-воєнних пам'яток Наукового товариства імені Шевченка у Львові. Другий розглядає діяльність товариства «Музей визвольної боротьби України» в Празі (1925—1945 рр.). У третьому розділі висвітлено історію створення Музею визвольної боротьби України у Львові в часи незалежної України. Додатки містять передруки статей та повідомлень, які показують нелегкий шлях становлення Музею визвольної боротьби України у Львові. Праця буде корисною науковцям та всім тим, хто цікавиться українською історією.

Стасюк О. Підпільні друкарні ОУН (1941—1953 рр.). — Львів, 2011. — 296 с.

Книга Олександри Стасюк присвячена функціонуванню підпільних друкарень Організації Українських Націоналістів на українських землях під час німецько-радянської війни та у повоєнні роки. У праці звернено увагу на підготовку пропагандивних матеріалів до друку, контроль за виготовленням та друком видань, технологію друку; розкрито структуру видавничо-технічної мережі та територію її поширення, наведено статистичні дані стосовно кількості друкарень та обсягів друкованої літератури ОУН. Значну частину книги становлять додатки. Серед них перелік підпільних друкарень та технічних звен ОУН, які діяли упродовж 1941—1953 рр., документи. У дослідженні опубліковано фотографії з Галузевого державного архіву Служби безпеки України у Києві. Монографія вийшла завдяки фінансовій підтримці Канадського інституту українських студій Альбертського університету.

Андрій Сова

Музей-архів Пластового руху рекомендує

Липовецький С. Обличчя звитяги (Стрілецькі світлини). — Львів: Видавнича компанія «Арс», 2012. — 96 с.

Добірка стрілецьких світлин, представлених в альбомі «Обличчя звитяги», походить з архіву Бойової управи УСС, що формувався у Відні, а в повоєнний час належав Братству УСС у США. У 1990-х роках архів і збірку світлин передано в Україну, і зараз вони зберігаються в Бродівському краєзнавчому музеї. Світлини розташовані у книзі за тематичним принципом: весь матеріал поділено на 9 розділів, що відображають бойовий шлях Легіону УСС (зимова карпатська кампанія, бій на Маківці, Поділля, бої на Лисоні та під Конюхами) та його структуру і будні (Кіш, Пресова квартира, Вишкіл УСС, місця постоїв, Наддніпрянщина). Загалом альбом містить 110 світлин, більшість із них — портретні. До більшості знімок додано короткі біографічні довідки про тих, хто на них зображений. Тут можна побачити старшин і рядових стрільців, знаних і безіменних, чоловіків та жінок. Поміж іншими зустрічаємо портрети пластунів: Петра Франка, Олени Степанів, Дмитра Вітовського, Осипа Кваса, Михайла Мінчака, Осипа Яримовича, Антона Артимовича, Ганни Дмитерко, Никифора Гірняка, Гриця Коссака, Григорія Труха. Багато пластових куренів знайде в цьому альбомі фотографії своїх патронів.

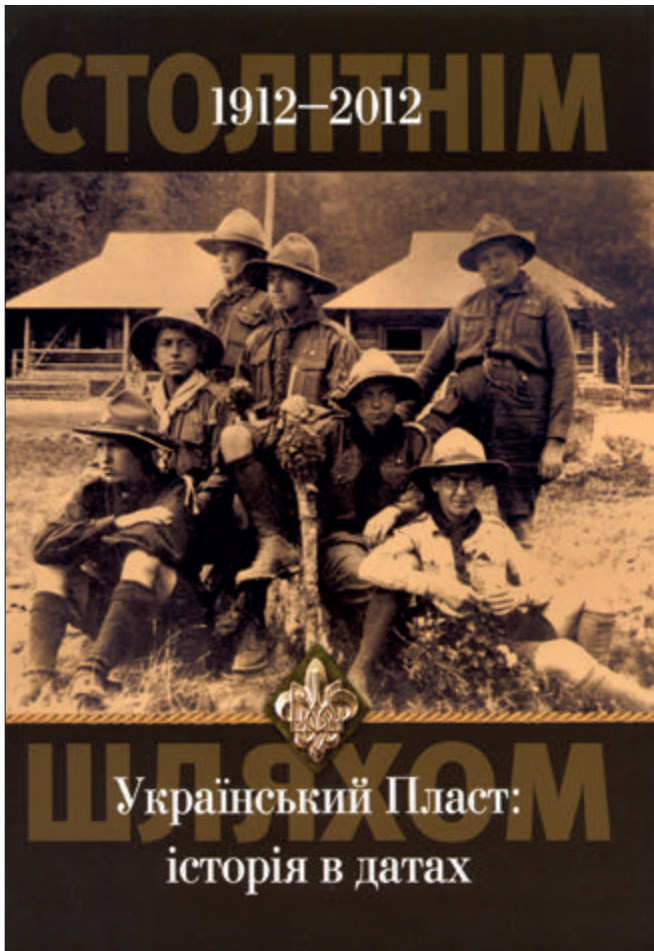
Ольга Свідзинська

ст. пл. Ірина Вовк

Столітній шлях українських скавтів у форматі часової історії

Минулого року до 100-ліття Українського Пласту та 60-ліття куреня «Плем'я Сіроманців» вийшла книга «Столітнім шляхом. Український Пласт: історія в датах» (Нью-Йорк — Торонто — Львів). Її презентація відбулася під час ЮМПЗ 2012 року у Львові.

Ініціатором цього видання став 29-й курінь УПС і УСП «Сіроманці», видано його заходами Пластового видавництва у Торонті (Канада). Книжку виконано у форматі часової історії (або time-line), ідея якого була запозичена з time-line-видань американських скавтів. Тут, передовсім, акцентовано на фотоматеріалах та ілюстраціях, тобто це — свого роду фотоальбом історії Пласту із коментарями-фактами. Ідея видати книгу в такому форматі належить пл. сен. Юрію Годованцеві, текст підібрав і написав пл. сен. Андрій Горняткевич, а художнім оформленням займався пл. сен. Сергій Юзик. Усі вони — «Сіроманці», тож вкотре підтвердили статус «пластового видавничого куреня».

Свій внесок у здійснення цього видання зробили також пл. сен. Ольга Свідзинська (літературне редагування) та колектив Музею-архіву Пластового руху (для ілюстрування книги великою мірою використано експонати, журнали, книги, фото з музею), пл. сен. Юрій Юзик, Юрій Леськів, Мирон Баб'юк, Надія Цинцар, ст. пл. Марта Томахів і пл. прих. Анастасія Юзик.

Передне вітальне слово до видання написали пл. сен. Орест Джулинський (діловод святкувань 100-ліття Пласту ГПБ), Начальний Пластун пл. сен. Любомир Романків, а також і сам ініціатор проекту Юрій Годованець.

У вітальному слові Орест Джулинський пише: «Книжка "Столітнім шляхом. Український Пласт: історія в датах" є корисним посібником не тільки для засвоєння історичних фактів. Літопис Пласту постає у книзі на тлі історії розвитку скавтського руху, історії нашого краю та тих світових подій, що мали на нього визначальний вплив».

Відлік подій у виданні розпочинається зі смерті святого великомученика Юрія Переможця, якого згодом світовий скавтський рух узяв собі за патрона. Датою, яка відкриває історичний екскурс в історію скавтінгу, є день народження засновника скавтського руху лорда Роберта Бейден-Поуела (1857 рік). Побіжно згадуються Перша та Друга Англо-бурські війни (у Другій брав участь сам Бейден-Поул). Продовжується екскурс датами народження засновників і перших провідників скавтського руху в різних країнах (Олег Пантюхов, засновник російського скавтінгу; Олександр Тисовський, співзасновник Українського Пласту, та Євген Слабченко, засновник Пласту в Центральній Україні; Анджей Юліюш Малковський, співзасновник польського скавтського руху).

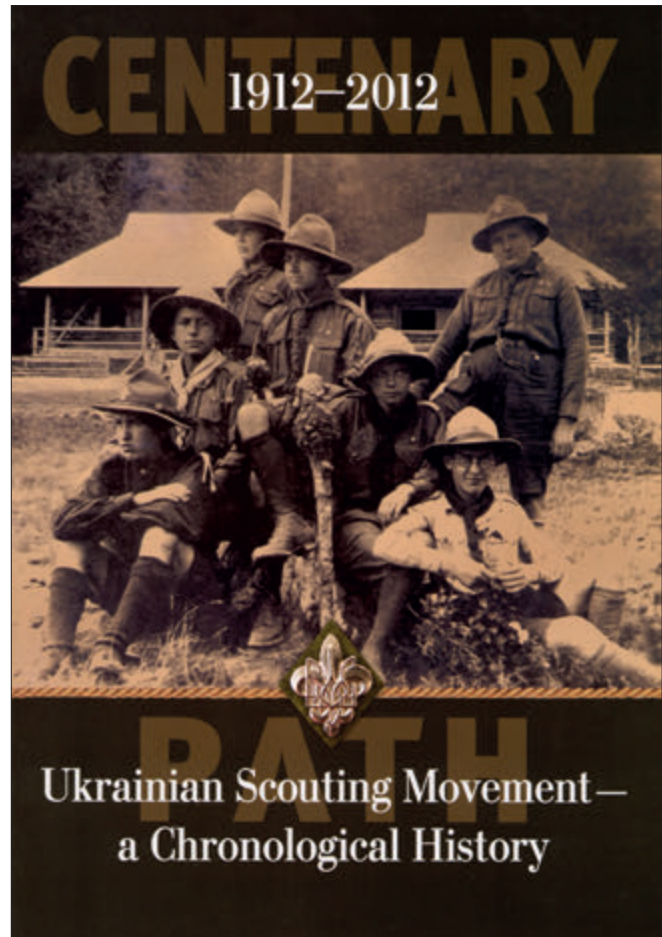
Згадано про 1907 рік — дату проведення першого скавтського табору, що вважається роком народження світового скавтингу, і 1908 рік, коли вийшла «біблія» скавтів — книга Бейден-Поуела «Пластування для хлопців» («Scouting for boys»). Наступні дати стосуються початку і розвитку скавтського руху у різних країнах світу, зокрема проведення перших таборів. Коротко описано всі етапи діяльності Пласту (заснування, період УНР та ЗУНР, I та II світові війни, заборона Пласту і його діяльність у підпіллі, СУПЕ, співпраця з УПА та ОУН, діяльність організації в еміграції, відродження Пласту та здобуття Україною незалежності, століття українського скавтингу). Також згадано про всі дванадцять Ювілейних Міжкrajових Пластових Зустрічей (ЮМПЗ), започаткування акції Вифлеємського Вогню Миру. Всі ці події з історії світового та українського скавтингу описуються на тлі політичної, економічної та культурної ситуації як в Україні, так і в усьому світі.

Велику увагу приділено й видавничій діяльності Українського Пласту, починаючи від перших видань («Пласт» Олександра Тисовського та «Пластові гри та забави» Петра Франка). Згадуються також пластові часописи, журнали і газети («Молоде життя», «Юнак», «Пластовий шлях», «Дорога», «Вогні» та інші), а також такі знакові видання для українських пластуників, як «Життя в Пласті» Олександра Тисовського, «Як закладати пластові дружини» Петра Франка, «Велика гра» Юрія Старосольського та переклад «Скавтингу для хлопців» Бейден-Поуела.

До слова, свого часу (до Ювілейної Зустрічі 1962 року) «Сіроманці» в Торонті видали 48-сторінкову книжечку «Вогонь дружби». В середину цього видання вкладалися нерозрізані аркуші, які можна було розгорнути в ширину і отримати ніби додаткову брошуру. Її задум дуже подібний до книги «Столітнім шляхом» — це «Історія Пласту в ілюстраціях». Щоправда, у виданні 1962 року діяльність українських скавтів розглядається не на тлі історичних подій, а лише на внутрішньопластовому рівні: пе-

редовсім датують і коротко описують пластові табори.

Одна з причетних до створення цього видання, старша пластунка з Тернополя Марта Томахів («Степові Відьми») зазначає: «Книга "Столітнім шляхом", на мою думку, — дуже вдале вирішення викладу історії Пласту в датах, деталях, малюнках

та персоналіях. Ця книга тезово та доступно розповідає про шлях розвитку нашої організації, дозволяє уявити та "намалювати" загальну картину історії Пласту, що є зручним як для пластової аудиторії, так і для зацікавлених. Завдяки добре розробленому та новому для нашого читача таймлайну, "Столітнім шляхом", як на мене, є важливим поступом для пластового та й українського видавництва».

Загалом книгу можна назвати новим форматом пластової літератури, який не лише ознайомить із діяльністю організації, а й допоможе досягнути проби і вмілості й стане помічником для виховників.

Паралельно з основним накладом було видано також версію книги англійською мовою. Зараз триває підготовка інтерактивної електронної версії. Електронна версія вмістить все те, що увійшло до друкованого видання, а крім того, буде постійно збагачуватися новими матеріалами.

пл. сен. В'ячеслав Стебницький, V

Філателістичні випуски Пласту в Україні

2013-й рік багатий на пластові ювілеї. Для їхнього відзначення редакція «Пластового шляху» видає пам'ятні листівки. Хоч їх наклад і невеликий, вони поповнюють філателістичні і філокартичні колекції й усувають прогалини, які утворилися через брак пластових колекційних видань. Цінність саме пластових пам'яткових випусків підтверджується наявністю підробок, про що ми вже писали в попередніх числах (ця тема буде ще продовжена). Поява підробок стимулює нас до праці!

2013 року Україна широко відзначала ювілей Квітки Цісік: у квітні їй виповнилося б 60 років. До вшанування співачки доклались і пластуни Львова та Івано-Франківська. Ми вирішили підтримати почин українців світу і видали листівку, присвячену пластовій юності Квітки.

На лицьовому боці листівки вгорі подано фотографію співачки, а поруч справа дві знімки з її пластування: в новацтві та в юнацтві. У нижній частині листівки на загальному темному тлі зображення завершується музичними символами. Внизу бачимо пластову лілейку та напис: «Їх виховував Пласт».

На звороті вгорі напис і лілейка повторюються, нижче вміщено слова Квітки Цісік: «Ця збірка пісень — бажання мого українського серця вплести радісні нотки в розпатлане життям полотно, на якому вишита доля нашого народу». На лівій стороні листівки надруковано текст та гітарні акорди пісні «При ватрі» (слова Ю. Старосольського, музика Ю. П'ясецького), яку Квітка включила до альбому «Два кольори» (1989 р.). Слова пісні ілюструє стилізоване зображення нотного стану на червоному тлі і портрет Квітки з обкладинки альбому «Два кольори».

Наклад листівки 100 примірників. Друк лазерний. Оформлення В. Стебницького.

З нагоди 18-их Зборів КУПО видано дві листівки і марки «Пластової пошти».

На одній з листівок зображено карту земної кулі з нанесеними на ній меридіанами і паралелями. Тло листівки коричневе, а обрамлення, зображення і написи гірчичного кольору. Внизу читаємо: «Століття нових сподівань та звершень», справа від цього напису — адреса готелю, в якому відбувалися Збори КУПО, а також обриси міста Нью-Джерзі, яке приймало делегатів Зборів. В центрі, поверх карти земної кулі, розміщено кольорову відзнаку цьогорічних Зборів КУПО.

На другій листівці також використано карту земної кулі, без меридіанів та паралелей. Відзнака розміщена ліворуч, а напис «Століття нових сподівань та звершень» — праворуч. Внизу під написом подано адресу проведення Зборів КУПО і обриси міста Нью-Джерзі. Зворотна сторона обох листівок однакова. Зліва вгорі зображена пластова лілейка

та напис: «18 Збори Конференції Українських Пластових Організацій». Внизу на тлі обрисів міста Нью-Джерзі вказано дату і місце проведення Зборів (7—9 червня 2013 у готелі Marriott, 1401 Rt. 10E, Whippany, New Jersey 07981, USA).

Наклад листівок — 100 примірників кожної. Друк лазерний. Оформлення В. Стебницького.

Крім листівок було надруковано марки чотирьох кольорів: зеленого, червоного, синього та темно-жовтого. На марці зображено обриси міста Нью-Джерзі, на які зліва накладається

кольорова відзнака Зборів КУПО. Внизу — пластова лілейка та напис: «Пластова пошта в Україні». У правому верхньому кутку бачимо напис «Збори Конференції Українських Пластових Організацій», під написом — умовний номінал 1,0 та вказівка на походження марок: Україна, 2013.

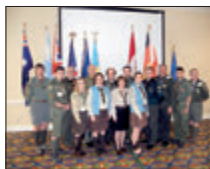
Наклад — 5 аркушів по 24 шт. кожного кольору. Друк лазерний.

(далі буде)

В наступному числі читайте:

Матеріали 18-х Зборів КУПО

Юрій Леськів

Газета «Свобода»: 120 років невтомної праці для української громади

Юлія Шулик

Двадцятилітня історія табору, який змінює пластове табування

Тарас Зень

«Смуга перешкод. Історія Івано-Франківського Пласту»

Орест і Таня Джулинські

40 років вишколу УПЮ «Золота Булава»

Ростислав Бабич

Рефлексії з «Лісової Школи»

В'ячеслав Стебницький

Пластові філателістичні видання

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ PLASTOVY SHLIAKH

ч. 1—2 (173—174) 2013

Реєстраційне свідоцтво KB №2821 від 12.12.1996

Виходить щоквартально

Редакція

Головний редактор

пл. сен. Любомир Онишкевич

Співредактор

пл. сен. Лариса Онишкевич

Технічний редактор

пл. сен. В'ячеслав Стебницький

Мовний редактор

пл. сен. Ольга Свідзинська

Члени редакції

пл. сен. Юрко Леськів

к. і. н. Андрій Сова

Адміністратор

пл. сен. Мирон Баб'юк

Адміністратор в Україні

пл. сен. В'ячеслав Стебницький

Коректор

пл. сен. Ольга Свідзинська

Дизайн

пл. сен. В'ячеслав Стебницький

Верстка

пл. сен. Юрко Гарматій

Адреси для листів

в діаспорі

L. Onyshkevych

5842 Wyndham Circle N., #105

Columbia, MD 21044

410-740-1323

e-mail: onyshlub@aol.com

в Україні

В'ячеслав Стебницький

а/с 65 Львів, 79000

тел. 050 501 3573

e-mail: vmsteb.plsh@gmail.com

Адреси адміністрації

в діаспорі

Plastovy Shliakh

Myron Babiuk

737 Ulana Lane, Webster, NY 14580-9164, USA

585-872-4263; printmyron@gmail.com

в Україні

В'ячеслав Стебницький

а/с 65, Львів, 79000, Україна

vmsteb.plsh@gmail.com

Просимо читачів вчасно повідомляти про зміни адреси відповідні адміністрації. Журнали, які повернулися не з вини адміністрації, висилатимемо вдруге на нову адресу тільки за додаткову платню.

На сторінці 2 використано фотографії з фондів Центрального державного історичного архіву України у м. Львові

На першій сторінці обкладинки: Новацтво під відзначення Дня Пластової Присяги у Львові, 2013. Фото В.Стебницького

На останній сторінці обкладинки: Перестріч гайовий. Фото В. Стебницького

© Видає Головна Пластова Булава, відповідальний пл. сен. Любомир Онишкевич

© Пластове видавництво в Україні

© «Пластовий шлях»

Статті, підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами автора, відбивають погляди автора, які не завжди збігаються з думками редакції чи пластового проводу і не конче є офіційною позицією організації Пласт.

Редакція застерігає за собою право виправляти мову, стиль, а часом скорочувати надіслані статті та відсилати авторам до зміни ті листи, які, на думку редакції, могли б бути для когось образливими.

Використання матеріалів, в тому числі ілюстрацій, дозволене за умови посилання на журнал «Пластовий шлях».

ЩОКВАРТАЛЬНИЙ 60-СТОРІНКОВИЙ ЖУРНАЛ – ЦЕ
БАГАТО ЦІКАВОЇ ІНФОРМАЦІЇ З ЖИТТЯ ПЛАСТУ
ЯК В УКРАЇНІ, ТАК І ЗА ЇЇ МЕЖАМИ

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Пластовий шлях, а/с 65, Головна пошта, Львів, 79000, Україна
Plastovy Shliakh 737 Ulana Lane Webster, NY 14580-9164, USA